

پخیال در حضور شاهنشاه

جلد دوم

تحت طبع محفوظ است

اسکن شد

پنجبال در حضور شاہشاہ

جلد دوم

تحت طبع محفوظ است

۴۰

چاپخانه سازمان سمعی و بصری هنرهای زیبای کشور

بنام خدا

مقدمه جلد دوم

در تدوین جلد دوم این مجموعه همان روشی بکار رفته که در جلد اول مورد نظر بوده است و اصولاً مطالب بر همان اساس تنظیم شده است : بدین توضیح که پس از نقل چند نکته دیگر از جلسات هیئت دولت و نقل یکی از صورتجلسات تفصیلی ، اصول بیانات شاهنشاه مربوط بسالهای ۱۳۳۸ و ۱۳۳۹ (البته باستثنای مطالب محرمانه سیاسی) بترتیب تاریخ جلسه درج گردیده است . امید است بیانات حکیمانه شاهنشاه که نشانه افکار بلند و پیش‌بینی‌های خردمندانه و دلیل روشن و بارز بر نیات خیر و آرزوهای قلبی ایشان در بهبود زندگی و تأمین سعادت ملت ایرانست برای عموم مسئولین امور مملکتی و دیگر افراد بهترین راهنما و سرمشق در انجام کارهای عمومی و وظائف اداری و اجتماعی باشد و در هر حال و هر موقع آنرا نصب‌العین قرار دهند و صادقانه از آن پیروی کنند .

تهران اردیبهشت ماه ۱۳۴۲

اشرف احمدی

چند نکته دیگر مربوط بحجبات هیئت دولت

۱ - بطوریکه در جلد اول این مجموعه گذشت همه هفته هیئت دولت در ساعت پنج بعد از ظهر روزهای دوشنبه در پیشگاه شاهنشاه تشکیل میشد . ومعمول بر این بود که وزراء قبلاً بسالن مخصوص هیئت دولت میرفتند و چند دقیقه بعد شاهنشاه وارد میشدند اتفاقاً يك روز قضیه برعکس شد یعنی شاهنشاه قبل از وزراء درست سر ساعت پنج وارد سالن مخصوص هیئت دولت شدند و بانتظار وزراء ایستادند .

آنروز بمناسبت فصل تابستان جلسه هیئت در کاخ سفید سعدآباد بود . بعضی از وزراء در ایوان کاخ بهواخوری وتماشای مناظر زیبای اطراف سرگرم بودند . همینکه از طرف آجودان کشیک اعلام شد که شاهنشاه در سالن مخصوص منتظر آنها هستند همه یکدفعه یگه خوردند وبطرف سالن مزبور یورش بردند . و بعضیها باوضع مضحکی شروع بدویدن کردند همه آنها باعجله وباقدم دو سرتاسر هال طولانی کاخ سعدآباد را طی کردند ونفس زنان وارد سالن شدند در اثنای دویدن کفیل وزارتخارجه که قدی دراز داشت پایش لغزید ونقش زمین شد وباینکه از شدت درد پا وکمر ناراحت بود بزحمت بلند شد وباتحمل درد خود را بسالن رسانید در آنموقع این منظره ومنظره دویدن وزراء حقیقه دیدنی وبسیار مضحک بود .

وقتی وزراء نفس‌زنان و با قیافه‌های پریده وارد سالن جلسه شدند شاهنشاه که متوجه قضیه بودند بی‌اختیار خندیدند و فرمودند اگر در همه کارها اینطور مراقب باشید و سرعت بخرج دهید امیدواری من روز بروز بانجام برنامه آبادانی کشور بیشتر خواهد شد.

خلاصه فوری کدر سالن بسته شد و هریک از وزراء در جای خود پشت میز قرار گرفتند درینموقع یکی از آجودانهای مخصوص باکسب اجازه وارد شد و خبر داد که وزیر فلان پشت در ایستاده منتظر اجازه ورود است. شاهنشاه ساعت نگاه کردند و فرمودند دودقیقه از ساعت پنج گذشته و دیر آمده است بهمین جهت بآن وزیر اجازه ورود داده نشد.

۲- در جلسات هیئت دولت و لو اینکه ساعت‌ها طول میکشید هیچکس حتی پیشخدمت مخصوص هم حق ورود نداشت مگر اینکه مجبور با بلاغ خبر فوری و خیلی مهم و لازمی باشند. در این قبیل موارد رئیس لشکرگارد یا آجودان مخصوص باکسب اجازه (یعنی با کوبیدن در) بجلسه می‌آمد و پس از عرض مطالب خود و کسب دستور از جلسه خارج میشد.

تلگراف خیلی فوری مربوط بزلزله کرمانشاه را وقتی در جلسه هیئت دولت بشاهنشاه دادند از شدت تأثر از پشت میز بلند شدند و بی‌اختیار شروع بقدم زدن نمودند حالشان طوری تغییر کرده بود و قیافه‌شان طوری درهم رفته بود که یکدفعه سکوت و بهت همه را فرا گرفت و از هیچکس صدائی بلند نشد. جلسه وضع عجیبی پیدا کرد و همه متوجه قیافه مغموم شاهنشاه شدند این سکوت و بهت چند دقیقه‌ای دوام داشت تا اینکه شاهنشاه دستها را درهم حلقه کردند و بانهایت تأثر سه مرتبه تکرار کردند که این پیش‌آمد خیلی باعث تأسف است و افزودند باید دولت فوراً شروع با اقدامات لازم نماید.

سپس بعزت ناراحتی و اینکه دولت فوری دست با اقدامات ضروری بزند جلسه را تعطیل فرمودند و بوزراء دستور دادند از همین حالا بروید و وسائل لازم از هر قبیل برای کمک بآسیب دیدگان فراهم سازید. نخست وزیر هم وظیفه دارد که ساعت بساعت خبر اقدامات را بمن بدهد.

۳- در زمستان گاهی در اثر طولانی شدن جلسه هیئت دولت آتش بخاری سالن روبضعف و خاموشی میرفت و احساس سرما میشد پیشخدمت هم که معمولاً حق ورود نداشت درینموقع خود شاهنشاه از جا بلند میشدند و مقداری ذغال‌سنگ در بخاری میریختند و آنرا بهم میزدند که حرارت بیشتری بدهد. وقتی وزراء میخواستند پیشدستی کنند و وضع بخاری را آنها

مرتب نمایند شاهنشاه اجازه نمیدادند و میفرمودند میخواهم شما بدانید که باید بکارهای جزئی هم شخصاً رسیدگی نمائید و عار و ننگ نداشته باشید .

۴ - در جلسات هیئت دولت کسانی که معتاد بکشیدن سیگار بودند هیچوقت سیگار نمی کشیدند از این جهت گاهی که جلسات هیئت دولت طولانی میشد خیلی ناراحت میشدند و چاره‌ای هم نداشتند . بعضی از آنها همینکه از جلسه خارج میشدند در سالن دیگر می نشستند و چند سیگار پشت سرهم می کشیدند و بقول خودشان دلی از عزا درمیاوردند .

۵ - شاهنشاه گاهی از وزراء بی مقدمه سؤالاتی مربوط بکار آنها میکردند مثلاً از وزیر فرهنگ میپرسیدند بودجه وزارت فرهنگ نسبت به پنج سال قبل چقدر افزایش یافته یا تعداد دانش آموزان یا دانشجویان پسر و دختر در داخل کشور چند نفر است . یا از وزیر راه طول راهها یا تونلها یا طول راه آهن بین شهرها را پرسش میکردند و مثل این بود که باین سؤالات میخواستند بدانند کدام يك از وزراء در کار خود احاطه و تسلط دارد و نسبت بمسائل حاضر الذهن است . یا در واقع میخواستند آنها را آزمایش نمایند . از این جهت همه وزراء خود را از هر حیث برای دادن پاسخ به پرسشهای نابهنگام آماده مینمودند و هر يك دفترچه‌ای داشتند که مطالب لازم و آمار هر قسمت و خلاصه کارها و اطلاعات کلی را در آن یادداشت نموده بودند و اغلب در موقع پرسش مطلبی بآن دفتر مراجعه میکردند و جواب قطعی میدادند .

نگارنده هم همیشه کیف بزرگی که محتوی بعضی از قوانین و یادداشتهای مورد احتیاج بود همراه داشتم و اغلب در موقع لزوم ب دیگران هم کمک میکردم .

۶ - گاهی در هیئت دولت غیر از اعضاء کابینه اشخاص دیگر هم دعوت میشدند تا نسبت بمطلبی که مربوط بکار آنها بود یا نسبت به پیشنهاد یا گزارشی که وسیله وزراء مربوط تقدیم داشته بودند توضیحات لازم بدهند . مثلاً گاهی رئیس بانک ملی - یا رئیس سازمان برنامه یا رئیس شهربانی و ژاندارمری یا بازرسان شاهنشاهی و همینطور سایر متصدیان و مسئولین امور مملکتی در جلسات هیئت دولت شرکت میکردند ولی پس از دادن توضیحات در همان قسمت که لازم بود از جلسه خارج میشدند و هیئت در غیاب آنها نسبت بآن مطلب پس از بحث و مذاکره تصمیم میگرفت .

۷ - شاهنشاه در اثر علاقه زیادی که به پیشرفت امور مملکت دارند اغلب ایام تعطیل و جمعه‌ها را هم بکار میبردند بهمین جهت وقتی در ساعت هشت بعد از ظهر جلسه هیئت دولت پایان مییافت يك یا چند نفر از وزراء

که کار آنها تمام نشده بود یا کار اختصاصی داشتند دستور میدادند که برای مذاکره نسبت بآن مطلب صبح روز جمعه یا اگر تصادفاً تعطیلی درپیش بود روز تعطیل شرفیاب شوند و مطالب را تمام کنند . در حقیقت شاهنشاه روز تعطیل خود را هم صرف انجام کارهای مملکتی مینمودند و این رویه هنوز هم ادامه دارد .

کمی از جبات یفضلی هیئت دولت در پیشگاه شاهنشاه

دویست و هفتادمین جلسه هیئت وزیران ساعت پنج بعد از ظهر روز دوشنبه ۱۳۳۸/۳/۲۴ در کاخ سفید سعدآباد در پیشگاه مبارک شاهنشاه تشکیل گردید .

جریان مذاکرات :

بدو اصول مطالب جلسه قبل قرائت و نتیجه اقداماتی که انجام گرفته بود بعرض رسید .

شاهنشاه : دستورهائی که راجع بلغو عوارض باستانداران داده اید بنظر جامع و کامل است ولی بصدور دستور تنها قانع نشوید و آنرا دنبال کنید که مأمورین اجراء موضوع را جدی بگیرند و فراموش نکنند .

وزیر راه : راجع به کمی حقوق مهندسین وزارت راه توضیحاتی بعرض رسانید و درخواست داشت هیئت دولت باترمیم حقوق مهندسین وزارت راه بشرح فهرستی که تهیه شده موافقت نماید .

وزیر دارائی : اظهار داشت اگر بمهندسین اضافه حقوق بدهیم سایر مستخدمین دولت هم همین توقع وانتظار را دارند آنوقت رقم آن خیلی زیاد میشود و از قدرت دولت خارج است .

شاهنشاه : کار مهندسین با سایر کارمندان پشت میز نشین تفاوت دارد . البته منظور من آن دسته از مهندسینی است که کار فنی انجام میدهند

زیرا انجام کار فنی بسی مشکل است و زحمت دارد. بعلاوه باید توجه داشته باشید که در خارج از دستگاههای دولت بمهندسی که تازه وارد کار شده دوهزار و پانصد تا سه هزار تومان حقوق میدهند در صورتی که به مهندسی که از زمان پدرم در وزارت راه بوده اند هنوز هم مبلغ ناچیزی میپردازند البته ادامه این وضع باعث میشود که مهندسین خوب را کم کم از دست بدهیم.

وزیر مشاور: بعرض رسانید که باوضع فعلی بودجه ترمیم حقوق همه مهندسین مشکل است زیرا خیلی از مهندسین هستند که کار فنی ندارند و کارهای اداری انجام میدهند. البته بهتر است اگر اجازه فرمایند حقوق کسانی که شاغل کارهای فنی در رشته تخصصی خود هستند ترمیم شود.

شاهنشاه: این پیشنهاد منطقی و عادلانه است و اجرای آن بنظر من اشکالی ندارد ولی در همین مورد هم دو نکته را باید در نظر بگیرید که بعداً در موقع اجراء اشکالی تولید نشود:

اول - باید عنوان مهندس و کار فنی یا کار تخصصی درست تعریف شود یعنی چه کسی را مهندس میگوئید و چه نوع کاری را کار فنی می شناسید.
دوم - نسبت بتأمین اعتبار مورد احتیاج باید خود وزارتخانه ها مکلف باشند که راهی پیدا کنند مثلاً وزارت راه از محل راه آهن یا صرفه جوئیهای خود میزان اعتبار مورد احتیاج را تأمین نماید. وزارت صنایع از محل معادن و وزارت کشاورزی از محل درآمد جنگلها و همینطور سایر وزارتخانه ها. منظورم اینست که هر وزارتخانه از محل صرفه جوئی یا از طریق ازدیاد درآمد یا پیدا کردن منبع درآمد جدیدی اعتبارات مربوط باینکار را تأمین نماید که در این موقع سال تحمیلی بر بودجه مصوبه نباشد. ولی همینطور که بدفعات تذکر داده ام نظر اصلی و میل قلبی من اینست که اگر مقدرات مالی اجازه میدهد برای همه کارمندان دولت يك فکراساسی بکنید که تعادل بین مستخدمین حفظ شود و تبعیض در اشل از بین برود.

واقعاً اگر بتوانید اشل حقوق همه طبقات را یکنواخت کنید و اضافات را در هر دستگاهی به نسبت اهمیت و صعوبت و یا سهولت کار برقرار نمائید کاری منطقی انجام داده اید مشروط بر اینکه اینگونه اضافات همانطور که عقیده دارم بصورت كمك جنسی و از طریق شرکتهای تعاونی باشد.

خاطر م میآید يك روز لیچفیلد میگفت دولت ایران حقوقی که بکارمندان خود میدهد برای تأمین معاش آنها کافی نیست. بهمین جهت آنها هم دنبال کارهای دیگر میروند و دل بکار خود نمیدهند و عقیده داشت

که مستخدم دولت باید تمام وقتش صرف کار اداریش بشود .
بنظر من این موضوع کاملاً صحیح است ، مستخدم دولت باید تمام وقت یا باصطلاح (فولتایم) برای دولت کار کند و کار دیگری در خارج نداشته باشد . حقوق باید بقدری بدهید که نادرستی نکند و منحرف نشود علت همه این بی ترتیبی ها اینست که تعداد کارمند زیاد و میزان حقوق ناچیز است . بعضی ادارات که راستی دارالعهزه شده است . عده زیادی فقط برای امرار معاش وارد کار اداری شده اند و کاری برای مملکت انجام نمیدهند . ما اگر نتوانیم وضع ادارات را مرتب کنیم و کارمند باندازه ظرفیت دستگاهها نگهداریم و اگر قدرت نداشته باشیم بیکاره ها را کنار بگذاریم کارمان درست نمیشود و چرخ ادارات مملکت همیشه لنگ و مختل است .

برای مستخدمین دولت علاوه بردیسیپلین اداری انضباط روحی نیز لازم است ، طرز تربیت کارمند باید طوری باشد که بهیچوجه تحت تأثیر فساد واقع نشود ، البته این مربوط بتربیت خانوادگی و اجتماعی است .
آخرین نکته ای که تذکرش را لازم میدانم اینست که باید وضعی بوجود بیایید که جوانان اینهمه بمیز ادارات هجوم نیاورند و اینقدر تشنه استخدام دولت نباشند .

در زمان پدرم کارمندان با هزار تشبث از ادارات بیرون میرفتند چون در مقابل حقوق کم باید ساعتها کار میکردند زیرا عده کارمند در هر دستگاهی معدود بود ولی حالا برعکس با هزار تشبث میخواهند وارد دستگاه دولت شوند زیرا این دستگاه برای بعضی ها دستگاه مفتخوری و ناندانی بی دردسری شده است چون بعنوان مختلف پول از خزانه دولت میگیرند و کاریهم در مقابل انجام نمیدهند برای این موضوع چاره ای بیندیشید که بچه وسیله میتوان چرخهای ادارات را طوری منظم کرد که هر کارمندی در روز واقعاً هشت ساعت تمام کار بکند و بیکار نباشد . باید طوری وقت کارمند گرفته شود که کار اداری را کار اصلی خود بداند و باین اصل معتقد گردد . متأسفانه حالا مستخدمین کار اداری را يك کار فرعی و تفنی میدانند .

اصولاً موضوع کارمندان از لحاظ درست یا نادرست زائد و غیر زائد و از جهات دیگر همانطور که مکرر گفتم یکی از مشکلات کار ما است که بالاخره روزی باید یکنفر پیدا شود و بایک ترتیبی آنرا حل کند اگر چنین شخصی پیدا شد و داوطلب این کار بود و تعهد و قبول مسئولیت کرد هر قدرت و اختیاری که میخواهد باو بدهید .

باز هم باید نظر خود را در موضوع ایجاد سازمانهای صحیح و منظم
و حل مسئله کارمندان زائد و تأمین معیشت صحیح باقی کارمندان معطوف داریم .
شاهنشاه به وزیر مشاور فرمودند بالاخره سد کرچ کی تمام میشود ؟
وزیر مشاور : قربان سد کرچ در سال ۱۳۴۰ و سفیدرود هم در همان
حدود ولی سد دز بفاصله چند ماهی دیرتر تمام می شود .

شاهنشاه : ما با احداث این سدها و امور عمرانی دیگر مسلماً خدمت
بزرگی نسبت به نسل حاضر و نسلهای آینده کشور انجام داده ایم . بدون شك
هريك از این سدها تأثیر فراوانی در حیات اقتصادی و صنعتی کشور و بالا بردن
سطح زندگی عمومی خواهد داشت .

ما هم خواه و ناخواه مثل سایر افراد بشر میرویم ولی این آثار سودمند
برای سالها باقی خواهد ماند و بدون تردید نسلهای بعد و استفاده کنندگان
همواره بروح ما درود میفرستند .

همه مردم بخوبی میدانند که منفی باfan عوامفریب جز حرفهای
تو خالی کاری برای مملکت انجام نداده اند و نمیدهند آنها در تمام دوره عمر
خود حتی يك خشت هم در بنای مملکت کار نگذاشته اند ولی در میدان حرف
و اظهار عقائد منفی چنان جولان میزنند و ادعا میکنند که ادعای آنها از سلسله
جبال البرز هم بزرگتر است .

اگر آنها کمی انصاف داشته باشند آیا میتوانند منکر این کارهای عظیمی
که در مملکت انجام گرفته است بشوند ؟ اگر يك نفر آدم منصف و بی نظر
از خارج وارد شود و وضع گذشته کشور را همانطور که بوده روی پرده سینما
مشاهده کند و بعد در نقاط مملکت بگرددش بپردازد و اوضاع و احوال اجتماعی
و پیشرفتهای فرهنگی و صنعتی و ساختمانی و عمرانی حتی طرز زندگی ما را
با چشم بنگرد قطعاً باور نخواهد کرد که این مملکت همان مملکت سابق باشد .
چنین شخصی باور نخواهد کرد که این تحولات و تغییرات عظیم در عرض این
مدت کوتاه انجام گرفته باشد .

بقول یکی از طرفداران باستانشناسی کوهها و رودخانهها همه چیز
دیگر را خداوند در عرض سی سال تغییر داده و حتی قیافه مردم را هم عوض
کرده است ، این مطلب بجای خود صحیح است ولی من از او پرسش میکنم
که آیا شکافتن دل کوهها و ایجاد تونلهای طویل یا بستن سدها و ایجاد پلها
را بر روی رودخانهها تغییر در دموکراسی خود نمیداند ؟
وزیر دارائی : گزارش مبسوطی راجع بطرز وصول مالیاتها و جریان

توافق و رسیدگی‌هایی که نسبت به پرونده‌های معوقه اشخاص بعمل آمده
بعرض رسانید .

شاهنشاه : پرونده‌های بزرگ مالیاتی را تعقیب کنید و مالیات حقیقی
را از گردن کلفت‌ها که بهیچوجه زیر بار مالیات نمیروند بگیرید .

عده‌ای هستند که تمام منافع مملکت بحیب‌شان فرو میرود ولی حتی
یکهزارم مالیات حقیقی خود را نمیپردازند و همیشه در فکر پیدا کردن راه
طفره و تعلل هستند و با بندوبست ازدادن مالیات سرباز میزنند .

اینها بهمه جا مثل خرچنگ دست انداخته‌اند و در هر جا کاری
پر منفعت پیدا شود مثل لاشخور روی آن میافتند و هفت دستی آنرا از سایرین
میقایند . ولی در موقع دادن مالیات خود را در هفت سوراخ پنهان میکنند
و حتی مجهول‌ال‌مکان معرفی میشوند . از اینها باید مالیات گرفت و الا کسبه
بیچاره که چیزی در بساط ندارند که بآنها فشار بیاورید .

وزیر دارائی سعی لازم برای وصول مالیات از مؤدیان واقعی بکار
برد و آنها را جداً و شدیداً تعقیب نماید و در هر جا هستند آنها را پیدا کند .

در باب مالیات بر اشیاء لوکس هم دولت باید مقررات تازه‌ای وضع
کند مخصوصاً باید برای این قبیل اشیاء که مورد مصرف طبقه پولدار است
حقوق گمرکی سنگینی بسته شود زیرا قدرت خرید مصرف کنندگان این قبیل
اشیاء زیاد است و بخوبی تحمل آنرا دارند .

برعکس باید کوشش کنید که حقوق و عوارض اشیاء و اجناس ضروری
و مورد احتیاج طبقات پائین بحداقل برسد که باقیمت ارزان در دسترس
اکثریت مردم قرار گیرد .

شاهنشاه : يك قوطی کبریت را نشان دادند و فرمودند چرا کبریت‌های
ما باین بدی ساخته میشود - چرا دولت نباید مراقبت داشته باشد که کبریت‌ها
را بهتر و ظرفیتر بسازند .

اگر تهیه کنندگان احتیاج براهنمائی دارند آنها را از هر جهت
راهنمائی کنید . حالا که باندازه احتیاج و مصرف مملکت کبریت ساخته میشود
علت ندارد که نتوانند بهتر و ظرفیتر آنرا عمل بیاورند تغییر شکل فعلی کبریت‌ها
بنظر کار بسیار آسانی است و ناچار باز هم باید تکرار کنم که چون در کارها
علاقه و دقت و توجه و بالاخره وظیفه‌شناسی بمعنای واقعی نیست نتیجه کارها
و فعالیتها اینطور از آب در می‌آید .

باید از کار کسانی که کبریت بد تهیه میکنند جلوگیری کنید - عیب

کارخانه باید رفع گردد و کارخانه‌های نیمه اوتوماتیک آنها تبدیل بتمام اوتوماتیک شود تا محصولش بهتر شود .

اگر کبریت خوب تهیه شود علاوه بر مصرف داخلی که گویا در حدود سالی سیصد میلیون قوطی تخمین زده شده ممکن است قسمتی هم صادر گردد و از این جهت صادراتی هم داشته باشیم مسئولین کارخانجات کبریت سازی را مجبور کنید که لااقل یکی دو نفر متخصص ولو برای مدت کوتاهی استخدام کنند تا در رفع عیوب کار اقدام نمایند و کبریت را بصورت بهتری درآورند - کارخانه‌های دستی راهم موقوف کنید زیرا کار دستی دیگر برای این قرن که اتم مورد استفاده بشراست مناسب نیست .

وزیر مشاور : جریان مطالعات و اقداماتی را که در باب لوله گاز شیراز بعمل آمده است بعرض رسانید .

شاهنشاه : در باب لوله کشی گاز کرمانشاه - آذربایجان هم باید بررسی‌ها را تعقیب کنید - باید طرح‌هایی تهیه شود که اغلب شهرها بتوانند از اینهمه گاز فراوان که خداوند بما ارزانی داشته استفاده نمایند - ما از خوزستان کرمانشاه و قم میتوانیم بسایر نقاط کشور بوسیله لوله کشی ، گاز طبیعی برسانیم فاصله این نقاط که مرکز گازهای طبیعی است با اغلب نقاط کشور خیلی زیاد نیست .

در آمریکا لوله گاز را از تنکراس به شیکاگو که فاصله زیادی دارد برده‌اند - باید از این گازهای فراوان علاوه بر استفاده‌ای که از لحاظ صنعت پتروشیمی خواهد شد از لحاظ سوخت و حرارت و سایر جهات دیگر هم مردم استفاده نمایند .

بعضی از شرکت‌های خارجی شاید حاضر باشند که با شرایط مناسبی در قسمت لوله کشی گاز به شهرها و همچنین در قسمت صنایع پتروشیمی سرمایه‌گذاری نمایند - در این خصوص با مراجع صلاحیتدار و شرکت‌هایی که علاقمند ب سرمایه‌گذاری در این نوع کارها هستند مکاتبه نمائید و وارد مذاکره شوید . البته اگر با سرمایه خود ایرانیها اینکار بشود یا سهام عمده مال خود آنها باشد بنظر من بدرجات بهتراست و ترجیح دارد . یکی از آرزوهای من اینست که همه این قبیل کارها بدست خود ایرانیها انجام شود - شما اگر بدانید صنایع پتروشیمی چه غوغائی در جهان اقتصاد برپا کرده تمام قوای خود را رویهم میگذارید و وسیله استفاده از این صنعت را که مواد اولیه آن را طبیعت ب ما ارزانی داشته فراهم میکنید - تنها کودشیمیائی آن سطح تولید

کشاورزی و بالتیجه اقتصاد مملکت را چند برابر بالا میبرد .
بدون شك اگر طرح صنعت پتروشیمی اجراء شود مملکت از خیلی
اشیاء مورد احتیاج بی نیاز میگردد .

وزیر کشور : راجع باقداماتی که برای ازبین بردن تشریفات زائد
درادارات شهربانی - شهرداری - آمارعمومی بعمل آورده بود گزارشی بعرض
رسانید و افزود ماهی صدهزار شکایت میرسد همه را رسیدگی میکنم و همه
مراجعین را شخصاً می پذیرم - درتمام اوقات اداری درر اطاقم بروی
همه کس باز است .

شاهنشاه : اقدامات شما درموضوع ازبین بردن تشریفات غیرلازم
خوبست ولی درر اطاق را بیخود باز گذاشته اید دردها معلوم است درصدد
علاج برآئید وقتتان را صرف شکایات خصوصی نکنید - اینها حمل برتظاهر
میشود - ریشه های اصلی را اصلاح کنید که شکایت مورد پیدا نکند والا اگر
بجای ۲۴ ساعت شبانروز ۲۴ ساعت هم بنشینید وبشکایات خصوصی و شخصی
برسید دردی دوا نمیشود .

اصول
سیانات شاهنشاهی

درجست سال

۱۳۳۸

میت دولت

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸/۱/۳۰)

۱ - گزارشهای وزیرکشاورزی را دیدم مطالعات خوب و نسبتاً کاملی انجام داده است ولی مطالعه تنها رفع احتیاج نمی‌کند و کافی نیست باید سعی شود که این پیشنهادها و نظرها بموقع عمل و اجرا درآید . در موضوع ماشین‌آلات کشاورزی باید توجه داشت که چون اغلب کشاورزان تازه بمسائل ماشینی آشنا شده‌اند ترتیبی داده شود که حتماً تعمیرگاه نزدیک محل آنها ایجاد گردد که بمجرد احتیاج بنعمیر ماشین خود بآنجا مراجعه نمایند و از این جهت سرگردان نباشند . در قسمت انتخاب نوع ماشین هم باید بابررسی دقیق از بهترین نوع ماشین‌های کشاورزی دنیا که در ایران هم خوب امتحان داده باشند چند نوع انتخاب کنید و کارخانه سازنده را مجبور نمائید در نقاطی که لازم است تعمیرگاه ایجاد نماید و اسباب یدکی باندازه احتیاج در دسترس مردم قرار دهد . بهر حال موضوع انتخاب مارک ماشینهای زراعتی در هر حوزه و ایجاد تعمیرگاههای متعدد در آن حوزه که تا محل کار کشاورزان فاصله زیادی نداشته باشد و همچنین تأسیس کلاسهای فنی از جمله نکاتی است که در درجه اول باید

مورد نظر مسئولین وزارت کشاورزی باشد .

ایجاد مرکز تعلیمات مقدماتی و طرزبراه انداختن و بستن و باز کردن ماشین و آموختن طریق انجام دادن تعمیرات جزئی و طرزروغن کاری و غیره از مسائل لازم دیگر است که باید وسیله آنرا برای کشاورزان فراهم کنید .

۲ - بارها گفته‌ام بازهم تکرار میکنم که نهایت آرزو و آمال ما اینست که دستگاههای دولت تعداد لازم کارمند لایق نگهدارند و حقوق بقیه را که زائد بر احتیاج است باز خرید کنند یا از وجود آنها در کارهای دیگر استفاده نمایند - ما بعد از مطالعات کافی و لازم باین نتیجه رسیده‌ایم که باید ادارات مطابق احتیاجات حقیقی خود کارمند داشته باشند تا چرخها بطور منظم روی مدار صحیح اداری بحرکت درآید و این اختلالات که بیشتر در نتیجه زیادی کارمند و مشخص نبودن کار و وظائف و حدود مسئولیت هریک از آنها بوجود آمده از بین برود و امور در مجرای طبیعی خود بنحو مطلوب جریان یابد .

۳ - قبل از تنظیم سازمان وزارتخانه‌ها گفته بودم که در تمام سازمانها و در اصول کلی که تدوین مینمائید هدف کلی دولت در هر امری بطور قطع باید معلوم و معین باشد - اینک نیز اضافه میکنم که این نکات را حتماً رعایت نمائید که سازمانها طبق احتیاجات و فعالیت‌های دولت بوجود آید :

الف - سیاست کلی دولت در هر موضوع باید روشن باشد .

ب - انتخاب نوع تجارتی که دولت پیروی خواهد نمود (آزاد - محدود - ارشادی) باید بطور قطع معین گردد .

ج - روش دولت در قسمت صنایع و معادن و کارخانجات از تمام جهات باید معلوم باشد .

منظور ما در بیان این مطلب اینست که دولت این امور را تا چه حدودی خود عهده‌دار میشود و تا چه حدودی به مردم واگذار میکند . آیا دولت غیر از اداره صنایع سنگین کار دیگری هم در امر اداره صنعت انجام میدهد یا خیر ؟

د - باید معلوم شود که دفع آفات و حفاظت دامها تا چه حدودی از وظائف وزارت کشاورزی و تا چه حدی دست مردم باید انجام گیرد .

ه - باید معلوم شود تعلیمات ابتدائی تا چه حدی دست مردم و شهرداریها و تا چه حدی بعهد خود وزارت فرهنگ است . همچنین باید تکلیف اجرای تعلیمات مجانی ابتدائی معلوم و معین گردد .

و - باید معلوم شود راهسازی و راهداری و ساختن پلها و امثال اینها از وظائف کدام دستگاه است آیا مثل بعضی ممالك دنیا قسمتی هم بمردم واگذار خواهد شد؟ یا همه را دولت عهده دار خواهد بود .
ز - باید تکلیف بنادرو فرودگاهها و دستگاه اداره کننده آنها درست معلوم و مشخص باشد .

ح - سیاست دولت در مورد لوله کشی شهرها - اسفالت - ایجاد کشتارگاه - احیاء و نگهداری جنگلها - شیلات - نفت - گاز - بهداشت - بیمه های اجتماعی - ارتباطات - پلیس های محلی و مرکزی و غیره باید مشخص و معین باشد تا بتوانید با در نظر گرفتن تمام آن جهات و نکات سازمانی صحیح برای هر دستگاهی تدوین نمائید - بعبارة دیگر باید هدفهای عمده و اساسی و اصول سیاست دولت صریحاً روشن شود که پایه سازمانها بر روی آن هدفها قرار گیرد و در آن قالب ریخته شود مثلاً تجارت محدود يك نوع سازمان میخواهد و تجارت ارشادی نوع دیگر اگر قبلاً این مسئله محرز نباشد یعنی سیاست دولت در این باب مشخص نگردد چطور میتواند سازمانی که با هدف اصلی و سیاست کلی شما در تجارت تطبیق کند تنظیم نمائید .

از این نظر لازم است که قبلاً سیاست کلی دولت در تمام مسائل روشن باشد تا با در نظر گرفتن آن سیاست کلی سازمان وزارتخانه ها را مطابق آن تدوین نمائید .

بعلاوه حالا که سازمانها را تهیه میکنید سعی شود که موضوع (دوبل آمپلوا) از بین برود زیرا در حال حاضر چندین دستگاه کارهای مشابه انجام میدهند . در صورتیکه اگر همه کارهای مشابه زیر نظر يك دستگاه باشد کارها خیلی سریعتر با صرفه تر و ارزانتر تمام میشود . مثلاً در قسمت ماشینهای زراعتی در حال حاضر هم بانک کشاورزی و هم سازمان برنامه و هم وزارت کشاورزی اقدام میکنند در حالی که باید خرید و فروش و واگذاری تمام وسائل زراعتی در یکجا متمرکز شود و یک دستگاه تمام مسئولیت های آنها قبول کند .

همچنین در قسمت خرید دارو - فعالاً بنگاه داروئی - سازمان بیمه های اجتماعی - وزارت بهداشت - بنگاه پاستور هر کدام جداگانه عمل میکنند . خلاصه معنی سازمان صحیح اینست که تکلیف همه این نوع مسائل را با بررسی کامل روشن نمائید که مسئولیت بعده یکی از دستگاهها باشد .

۴ - در موضوع ساختن خانه سازمانی برای کارمندان باید سعی شود که حتی المقدور نزدیک محل کار آنها و در شهر یا لااقل نزدیک شهر باشد که

وقت آنها زیاد برای آمودرفت گرفته نشود - این برنامه باید جداً و بطور مداوم تعقیب شود .

۵ - قرار بود برنامه‌هایی تهیه شود که نظامیان ضمن انجام خدمت سربازی دوره‌هایی هم از لحاظ حرفه‌ای و معلومات فنی بیاموزند - در موقع تدوین این برنامه موضوع رانندگی تراکتور، بولدوزر، نجاری، آهنگری، لوله‌کشی، کانال‌کشی، جنگل‌کاری، راهسازی، درختکاری، باغداری و این قبیل کارها را نیز مورد نظر قرار دهید - زیرا کار تعلیمات حرفه‌ای نظامیان اگر باین برنامه صحیحی آغاز گردد ممکن است در هر سال تعداد زیادی تکنیسین برای کشور تربیت شود .

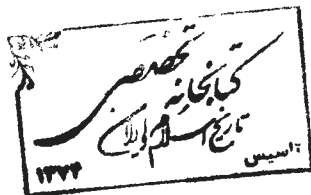
۶ - طرق عملی قیمت‌گذاری روی اجناس را بدقت بررسی کنید و مانند سایر ممالک بموقع اجراء گذارید اگر اینکار معمول گردد شاید از لحاظ روحی هم که باشد بی‌تأثیر نخواهد بود . خود فروشندگان هم کم‌کم عادت میکنند که قیمت‌های نسبتاً عادلانه‌ای روی اجناس خود بگذارند .

۷ - دولت باید از هر محلی میتواند قیمت اراضی فرودگاهها و ایستگاهها را بصاحبان آن بپردازد زیرا این عمل ازدولت قبیح است که ملک مردم را تصاحب کند و سالها بعنوان نداشتن اعتبار قیمت آنرا پرداخت ننماید . باید به ترتیبی شده ولو باقرض حق مردم را زودتر ادا کنید .

۸ - وزارت دارائی باید راهی برای اخذ مالیات از کسانی که زمین را متری هزار ریال میفروشند و درسند انتقال قیمت را متری پنجاه ریال مینویسند پیدا نماید زیرا این معاملات که همه روزه بین مردم جریان دارد و رقم آنها بسیار قابل توجه و ملاحظه است باید یکی از منابع درآمد دولت باشد بعلاوه کسانی هستند که سالها است در اثر خرید و فروش زمین منافع سرشاری برده و میبرند ولی یکدینار از این بابت یعنی از بابت منافع و تفاوت قیمتها بدولت نپرداخته‌اند - کسیکه معادل ده هزار تومان زمین خریده و بعد از یکی دو سال آنرا بده یا بیست برابر فروخته باید از تفاوتی که عایدش شده مالیات بپردازد - اینها اگر در ممالک دیگر بودند باین سهل و آسانی نمیتوانستند از پرداخت مالیات شانه خالی کرده و فرار کنند .

اینهم یکی از طرق عوائد دولت است که متأسفانه بآن توجهی نشده و اصلاً بحساب نیامده است - کسانی هستند که در اثر خرید و فروش زمین در عرض مدت بسیار کوتاهی میلیونر شده‌اند و در مدت چند سال میلیونها استفاده برده‌اند ولی وقتی دفتر ثبت اسامی مالیات دهندگان را باز کنید

اسمی از آنها بچشم‌تان نمیخورد .
این موضوع را در هیئت دولت بدقت مورد بررسی قرار دهید و تصمیم
مناسبی اتخاذ کنید .
وزارت دارائی هم باید روی مسائل نظیر این موضوع مطالعات
لازم انجام دهد که بدون جهت استفاده‌کنندگان حقیقی و آنهایی که عایدات
سرشار بی‌سروصدائی میبرند از پرداخت مالیات فرار نکنند .

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸/۳/۱۷)

۱ - ناچار باز هم تکرار میکنم که وزراء باید ترتیبی بدهند که کارها سریعتر انجام شود - باید معجزه آسا کار کنید و با همت و فداکاری کار دو سال را عرض یکسال انجام دهید - باید خودتان و کارمندان با عشق و علاقه کارها را دنبال کنید و مثل سایر مردم دنیا باشید که حتی پیرمردان آنها طوری با نشاط کار میکنند که بقول معروف مثل اینست که خیال میکنند هزار سال دیگر زنده هستند .

در بعضی ممالک مردم از چهل کیلومتری بادو چرخه بموقع سرکار حاضر میشوند و کار روزانه خود را با علاقه انجام میدهند - باید سعی شود که هر برنامه و پروژه و بالاخره هر کاری اعم از کوچک و بزرگ وقتی شروع میشود با کمال سرعت بانجام برسد .

۲ - در سال گذشته مذاکراتی راجع بلغو عوارضی که مالکین از رعایا میگیرند در جلسه دولت بعمل آمد و دستور داده شد که تصمیماتی راجع بلغو آنها اتخاذ کنید ، در همان ایام گزارش دادید که اقداماتی انجام گرفته است ولی باید بگوییم که متأسفانه اقدامات شما چندان اثر نداشته و مالکین از رویه

خود دست برنداشته‌اند و مثل سابق آن عوارض ظالمانه را مطالبه میکنند .

فهرست‌هایی که از نوع این عوارض وسیله معاون نخست وزیر تنظیم شده بعضی بقدری مضحك است که انسانرا دچار حیرت میسازد و قلباً متأثر میکند - بدنیت بعضی‌ها را برای شما بخوانم تا متوجه شوید که برعیت چه اجحافات می‌شود (شاهنشاه شروع بقرائت فهرست فرمودند) مثلاً باج عروسی شیرینی طلاق - بیگاری اجباری - شیرینی اجازه نامزدی - سرانه احشام - خرج مهمانی - عیدبانه - خرج منزل مالک - تهیه مصالح ساختمانی برای منزل مالک - عوارض سبزیجات - عوارض کودها - تهیه هیزم و ذغال - بوته بیابانی - طناب و ریسمان - جریمه اختلاف - پول تشک - هیزم سیاه - ولیمه اختلاف بطور نقد - روغن چراغ - پشم طناب - جاروب - یونجه - زیر تشکی - شب‌بیداری و غیره اینها از جمله عوارضی بوده که علاوه بر مرغ تخم‌مرغ - گوسفند - بزغاله و روغن و کره و پنیر و ماست و سرشیر مالکین بی‌انصاف از رعایای بیچاره می‌گرفته‌اند - يك عنوان مضحك‌تری که در این فهرست مشاهده میشود عوارضی است که درماکو بنام دینمه‌ور (یعنی حرف نزن و بده) می‌گرفته‌اند این عنوان مرا بسیار متأثر کرد و دانستم که بعضی از مالکین بیرحم هر نوع اراده داشته‌اند رعیت مظلوم مجبور با اجرای آن بوده است . بهر حال این گزارش را بخوانید و در اجرای تصمیماتی که راجع بلغو عوارض گرفته‌اید شدیداً اقدام نمائید ، دوباره بخشنامه را منتشر سازید و در اجرای آن منتهای تأکید را بنمائید . بژاندارمری‌ها دستور دهید متن آنرا با خط درشت بدیوار مساجد و تکایای دهات الصاق نمایند و آخوند دیه را وادارند که در بالای منبر لغو کلیه عوارض را بمردم حالی کند - زیرا سالها است که مالک برعیت زور گفته و هر چه خواسته از او گرفته است - البته که باین سهولت دست بردار نیست - اگر هم لازم میدانید قانون شدیدی برای مجازات متخلفین تهیه نمائید بلکه این رسوم کهنه شرم‌آور از بین برود و این رویه ظالمانه ارباب نسبت برعیت موقوف گردد .

۳ - بوزارت بهداری بهتراست عنوان وزارت بهداشت داده شود - زیرا امروز موضوع بهداشت دردنیاهمیت زیادی پیدا کرده و پیش‌گیری از امراض و فراهم کردن وسائل بمنظور جلوگیری از بروز آن مهم‌تر از موضوع خود معالجه است شعراعر خودمانهم که گفته علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد - درست درینمورد مصداق پیدا میکند .

۴ - گزارشی از وزارت کشور رسیده که هشت ماه است یکنفر

از ژاندارمها بدستور دادگستری سندی زندان شده و تاکنون تکلیفش معلوم نیست گویا تقصیر ژاندارم محبوس اینست که بقاچاقچی ایست داده و چون توقف نکرده بطرف او تیراندازی نموده و او را مجروح کرده است - در همین گزارش اضافه شده که پاسبان دیگری هم مدت مدیدی است زندان است چون او هم بنا بوظیفه‌ای که داشته بطرف سارق تیراندازی کرده است . اگر مطلب همینطور است که گزارش داده‌اند واقعاً باید گفت چشم دادگستری روشن .

شاهنشاه خطاب بوزیر دادگستری - اینکه دادگستری نمیشود - پس اگر پاسبان یا ژاندارم وظیفه خود را انجام ندهد چه باید بکند . بفرض که در اینگونه مواقع انجام تحقیقاتی برای کشف حقیقت یا بجهت دیگر لازم باشد باید در عرض یک هفته با کمال سرعت باینگونه امور رسیدگی شود و تکلیف مأمورین روشن گردد .

شما در کجای دنیا دیده‌اید که مأمورین انتظامی را بجرم انجام وظیفه هشت ماه زندانی نمایند و تازه بعد از این مدت هم تکلیفشان معلوم نباشد . وزیر دادگستری باید بهر دو موضوع رسیدگی و هر اقدامی لازم است انجام دهد و گزارشی هم از جریان امر بدفتر مخصوص بفرستد .

۵ - بوزیر دادگستری فرمودند سعی کنید که قانون شورای دولتی زودتر از مراحله قانونگذاری بگذرد مدتها است که من عقیده پیدا کرده‌ام که وجود دستگاه بیطرفی برای رسیدگی بدعاوی و شکایات مردم از دولت و مأمورین بسیار ضروری است .

بررسی بیشتری بکنید که این قانون از هر جهت جامع و کامل و بدون نقص باشد . اصول آنرا بطور روشن و صریح تعیین نمائید که قابل تحویل و تفسیر نباشد .

اگر مأمورین دولت و شهرداری‌ها بدانند در صورتیکه در نتیجه تسامح آنها در کار مردم یا تجاوز آنها از حدود صلاحیت و مقررات موضوعه یا در اثر تخلفات آنها خسارتی باشخاص وارد شود ملزم بجبران آن خسارت هستند دقت بیشتری در انجام وظائف خود بخرج خواهند داد .

تردید نیست که اگر این قانون از روی اصول و قواعد قوانین کشورهای پیشرفته بادر نظر گرفتن مقتضیات کشور خودمان تدوین گردد در حسن گردش کارهای اداری بطور قطع مؤثر خواهد بود .

با وجود چنین قانونی دیگر مأموری نمیتواند بدون جهت کارهای مردم را بمیل خود معطل کند و بتأخیر بیاندازد و بآنها بدون سبب خسارت

وارد آورد .

در این قانون پیش‌بینی نمائید که هرگونه خسارتی که در اثر قصور یا تقصیر یا تسامح یا تعلل مأمورین مسئول یا تخلف آنها از قانون یا تجاوز آنها از حدود صلاحیت خود با افراد وارد شود پس از رسیدگی در شورای دولتی و صدور حکم بهرمیزان و مبلغ باشد باید از طرف مقصر یا دولت جبران گردد .

مراقب باشید که این قانون طوری تهیه شود که لااقل قسمت عمده مشکلات و لاتکلیفی‌های فعلی را رفع کند و در حسن گردش کارها مؤثر باشد والا اگر باز این قانون هم خود مشکلی بر مشکلات بیافزاید یا اطمینان کامل باجرای صحیح آن نباشد اصلاً بهتر است که حرفش را هم نزنید .

۶ - بوزیر راه فرمودند ترتیبی بدهید که بنگاه راه آهن برای حمل و نقل خواربار به تهران در نرخ کرایه تخفیف کلی بدهد - بدون شك تخفیف در کرایه حمل در پائین آوردن قیمت‌ها مؤثر خواهد بود . .
دولت باید در صدد باشد که از هر وسیله‌ای که بتواند برای تنزل قیمت‌ها استفاده نماید .

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸ر۳۳۱)

۱ - دولت باید در موضوع تجهیز بنادر سرعت بیشتری بکار برد و تا میتواند برای پیشرفت کار فشار بیاورد زیرا مسئله بنادر از جهات مختلف برای مملکت جنبه حیاتی دارد .

اقدامات مربوط به بندربوشهر و بندرشاهپور را مقدم بدارید و نظرات مسئولین نیروی دریائی و همچنین وزارت گمرکات و وزارت بازرگانی را هم مورد توجه و بررسی قرار دهید .

۲ - بموضوع پرورش دام باید بانظر جدی تری نگاه کنید و مسئله تأمین گوشت زمستان تهران را بمرحله عمل برسانید زیرا تاکنون جز گزارشهای مفصل و اعلام نظرات مختلف و نتیجه بررسی ها هیچگونه اقدام عملی درینمورد نشده است .

مسئولیت تأمین گوشت در درجه اول بعهدہ شهرداری و وزیر کشور و بعد بعهدہ تمام اعضاء دولت است .

بدنیست وزارت جنگ هم جداگانه موضوع وارد کردن گوشت یا گوسفند را از خارج برای مصرف ارتش مورد مطالعه قرار دهد و نسبت بتأمین

آن از این نظر مطالعه نماید - البته اگر گوشت مصرفی ارتش بیک ترتیبی تأمین شود تأمین گوشت مصرفی مردم تهران آسانتر خواهد شد .

۳ - باز هم تأکید میکنم که وزیر دارائی باید سعی کند که حداکثر مالیاتهای حقه را وصول نماید زیرا در هیچ مملکتی اینهمه ارفاق نمیشود . کسانی که باید مالیات واقعی را بپردازند خود را پنهان کرده اند و با اینکه جلوی چشم مردم راست راست راه میروند و صاحب دم و دستگاه و عمارات شهری و ویلاقی و تجملات دیگر هستند و بیشتر منافع مملکت بجیبشان فرو میرود مجهول المکان شناخته شده اند - راستی داستان عجیبی است . وزیر دارائی باید تدابیری اتخاذ کند که گردن کلفتها نتوانند از پرداخت مالیات فرار کنند مثلاً در مورد تجار بد حساب اعطاء اعتبارات بانکی را موکول بپرداخت مالیات و ارائه ورقه مالیاتی نماید .

۴ - سال گذشته چون اجناس خارجی بمقدار زیاد بیازار عرضه شد قیمت آن اجناس یکدفعه تنزل کرد - امسال دولت باید اقدامات دامنهداری برای ازدیاد تولید انجام دهد که با عرضه شدن اجناس داخلی و ارزاق عمومی و مواد مورد احتیاج اولیه مردم بخصوص نان - گوشت - تره بار - حبوبات و غیره قیمت اجناس داخلی هم بمیزان قابل توجهی کاهش یابد زیرا آنقدر که اجناس و ارزاق مورد احتیاج اولیه و روزانه درزندگانی مردم بخصوص طبقات پائین تأثیر دارد اجناس خارجی مؤثر نخواهد بود و کاهش قیمت اجناس خارجی هر قدر فاحش باشد برای طبقه سوم که بمصرف آنها زیاد احتیاجی ندارند خیلی تفاوت نخواهد داشت .

البته سیاست ازدیاد تولید باید باتدابیر خاص و برنامه منظمی تعقیب گردد زیرا موضوع ازدیاد تولید یکی از اساسی ترین و عمده ترین و مؤثرترین کار دولت و بزرگترین خدمت بمردم و مملکت است .

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸ر۴۷)

۱ - گزارش مربوط بافزایش حقوق آموزگاران و دبیران بعرض رسید . فرمودند بسیار خوب است . سعی کنید که اینکار زودتر انجام و عملی شود و موضوع با تهیه گزارش خاتمه یافته تلقی نگردد .

در موضوع مسکن معلمان هم بهر طریق امکان دارد اقدام نمائید - زیرا که فکر معلم باید از هر جهت آسوده و راحت باشد تا بتواند وظائف خطیری را که بعهد گرفته انجام دهد .

درین موقع بی مناسبت نیست این نکته تذکر داده شود که دولت باید در انتخاب قاضی - طبیب و معلم نهایت دقت را بخرج دهد زیرا این سه دسته علاوه بر معلومات لازم دیگر باید دارای مزایای اخلاقی و فضائل معنوی بیشتری باشند .

۲ - راجع بمأمورین بنگاه جنگلها گزارشهای بدی رسیده که باید فوری تعقیب شود و کسانی که مرتکب خلافی شده اند شدیداً بمجازات قانونی برسند . وزیر کشاورزی فوراً يك رسیدگی کامل در این خصوص بعمل آورد و مأمورین بد و فاسد را کنار گذارد و شخصاً باید مراقب کار و اعمال مأمورین

باشد و چهارچشمی جریانات را در نظر بگیرد و از هر سوء جریانی قبل از وقوع بلافاصله جلوگیری کند نه اینکه بعد از چند سال ضمن رسیدگی بموضوعات دیگر فساد مأمور دیگری تصادفاً کشف شود .

۳ - بموضوع تقویت دستگاههای فرستنده رادیو باید توجه بیشتری مبذول گردد - در تهیه برنامه‌های مفید برای تمام نقاط کشور سعی بیشتری باید بعمل آید .

امروز ما دردنیائی زندگی میکنیم که میخواهیم باملل راقیه همگام شویم البته لازمه این همگامی اینست که باهمان وسائلی که آنها زندگی میکنند زندگی کنیم - از جمله آن وسایل آشنا کردن مردم وسیله رادیو و تلویزیون بزنگی اجتماعی و فرهنگ و ادب و سایر امور لازم دیگر است .

رادیو و تلویزیون علاوه بر سرگرم کردن مردم و تهیه برنامه‌های تفریحی بمنظور رفع خستگی روزانه آنها باید مانند يك دانشگاه علوم اجتماعی مردم را بعلوم و فنونی که لازمه زندگی بشری است آشنا سازد و رموز زندگی را بآنها بیاموزد .

از این دو وسیله سودمند حداکثر استفاده را بنفع مملکت و مردم بنمائید و برنامه‌های آموزنده‌ای که از هر حیث مفید و ثمربخش باشد برای مردم تنظیم کنید .

۴ - مهندس صادق نقشه محل عربها را که برای ساختن آپارتمان در نظر گرفته شده آورده بود آنرا بدقت دیدم بنظم نقشه خوبی تهیه شده است ولی اجرای آن که پیش‌بینی شده در عرض ده سال صورت خواهد گرفت خیلی زیاد است باید مقدمات راطوری فراهم کنید که زودتر تمام شود - گزارش آنرا برای نخست وزیر فرستادم که اگر لایحه قانونی هم لازم است تهیه و بمجلس بدهید .

بهر حال در اجرای این قبیل برنامه‌ها منتهای سرعت بخرج دهید که زودتر به نتیجه برسد . عیب بزرگ کار دستگاههای ما اینست که غالباً پس از تهیه نقشه و برنامه دیگر اقدام مؤثری برای اجرای آن بعمل نمی‌آورند و یکدفعه آن حرارت اولیه پائین می‌آید زیرا متصدیان خیال میکنند باتهیة پروژه قسمت عمده کار خاتمه یافته است در صورتیکه مطالعه و تهیه پروژه قدم اول و مقدمه کار است و این مقدمه وقتی سودمند است که بمرحله عمل برسد والا باید گفت کاری عبث و بیهوده انجام شده است .

۵ - دستگاهائی که حقوق کارمندان را بیش از حد اکثر حقوق

کارمندان دولت می‌دهند باعث نارضایتی مستخدمین دولت شده‌اند - بهتر است دولت با مطالعه دقیق مقرراتی وضع نماید که حقوق مستخدمین غیردولتی که در دستگاههای خارجی یا سازمان برنامه اشتغال دارند از حد معینی تجاوز نکند. اگر این دستگاهها می‌خواهند حقوق بیشتری بمستخدمین ایرانی خود بدهند اضافه آنرا بنام ذخیره اجباری دربانك بنام آنها تودیع کنند که بعد از پایان خدمت بآنها مسترد شود - این ذخیره اجباری خود یکنوع حقوق بازنشستگی است - چند سال قبل درسوئد ذخیره اجباری برقرار شد و فعلاً هرکس مجبور است قسمتی ازعواید خودرا دربانکها ومؤسسات بیمه بگذارد .

منظور من اینست که دستگاههای غیرایرانی نباید حقوق گراف بکارمندان خود بدهند که در نتیجه هم مستخدمین دولت را ناراضی و دلسرد کنند - هم قیمت‌ها بالا برود . در بعضی ممالك آسیا مقرراتی درینخصوص وضع کرده‌اند و حتی میزان کرایه‌خانه را برای خارجی‌ها تابع آن مقررات قرار داده‌اند که در قیمت‌ها تأثیری نداشته باشد .

جلسه دوشنبه موتخ

(۱۳۳۸ر۴۲۱)

۱ - چند نفر از کشاورزان شکایت کرده بودند که در اثر اعمال نفوذ مالک آنها را از دیه بیرون کرده اند میگویند اینکار بموجب مقرراتی بوده که سابقاً وضع شده وبمالك اجازه داده که در صورت وجود شرائطی باتصویب بعضی مقامات رعیت را از دیه بیرون کند .

این مقررات اختصاصی که مسلماً در اثر اعمال نفوذ مالکین وضع و تدوین شده است باید لغو شود - زیرا تمام افراد مملکت درمورد تقصیرات و تخلفات خود بدون استثناء تابع قوانین عمومی هستند و هیچ معنی ندارد که برای یکدسته ضعیف آنها بنفع دسته ای قویتر يك نوع مقررات خاصی وجود داشته باشد . احیاناً اگر کشاورزی هم برخلاف نظامات اجتماعی مملکت مرتکب تقصیر یا گناهی شد باید مثل سایر افراد بمجازاتاتی که تناسب داشته باشد برسد نه اینکه نفی بلد شود وبعد از يك عمر از لانه و کاشانه پدری یا اجدادی خود او را تبعید نمایند .

بقول وزیر دادگستری که اهل اصطلاح است نفی بلد یا تبعید از مجازات جنائی است و در مقابل ارتکاب جنایات باید این نوع مجازاتها

تعیین شود .

رعیت بیچاره چه جنایتی مرتکب شده که باید بمیل مالک باین مجازات سنگین محکوم و از سکونت در محلی که سالها خود و پدرانش زندگی کرده و بآن محیط انس و الفت گرفته است محروم بماند فوری باین موضوع رسیدگی کنید و در مقررات موجود تجدید نظر نمائید .

۲ - با کمال تأسف باید اذعان کرد که قانون اعمال نفوذ در این مملکت اجراء نمیشود - خیلی قانون داریم که بعد از تصویب بایگانی و فراموش شده است . هر چند قوانین ما همه روی اصول ممالک مترقی دنیا پایه گذاری شده و میتوان گفت که از لحاظ داشتن قوانین گوناگون از پیشروترین ممالک دنیا هستیم و در حقیقت قوانین ما بیش از ظرفیت مردم و مملکت است ولی چون اغلب قوانین خوب و درست اجرا نمیشود در زندگانی مردم و جلوگیری از مفاسد آنطور که شاید و باید اثری ندارند یکی از این قوانین که اصلاً اجرا نمیشود قانون اعمال نفوذ است - این قانون از وقتی که بتصویب رسیده حتی یک دفعه هم برای نمونه اجرا نشده است .

دولت اگر بخواهد میتواند از طرق مختلف برای اجرای این قانون اقدام نماید - مثلاً میتواند مأمورین را مکلف کند که هر کس از صاحبان مقام و هریک از متنفذین کتباً یا شفاهاً توصیه یا سفارشی نمود اسم او را فوری بوزیر بدهند تا وزیر هم وظائف قانونی خود را انجام دهد و توصیه کننده را بمقامات قضائی معرفی نماید .

اگر یکی دو دفعه جداً درین مورد اقدام نمائید کمتر کسی جرئت میکند که مبادرت بتوصیه و سفارش نماید بنابراین تصمیم بگیرید و لو برای یکبار هم باشد این قانون را اجرا کنید تا واضعین قانون بشما که آنرا ترك کرده و بطلاق نسیان سپرده اید نفرین و لعنت نکنند .

بهر حال وظیفه و تکلیف ما در هر مورد از لحاظ قوانین معلوم است و فقط دستگاههای مملکتی و قوه مجریه باید بتوانند این قوانین را طبق نیت قانونگذار بوجه احسن اجرا و عملی سازند .

۳ - در موضوع قاچاقهای گمرکی گزارشهای نامطلوبی رسیده که موجب تأسف است - این گزارشها را در هیئت دولت مطرح کنید و با مطالعه و دقت طرق جلوگیری از قاچاق را در نظر بگیرید - گویا یکی از دلایل ارتکاب قاچاق گران بودن بعضی اشیاء و اجناس در ایران و ارزان بودن همان اجناس در مملکت همجوار است طبیعی است که هر وقت اشیاء مشابه در یک

مملکت بامملکت همجوار تفاوت قیمت داشته باشد یا حقوق و عوارض گمرکی در يك مملکت بیشتر و در مملکت مجاور کمتر باشد قاچاق رواج پیدا میکند - بنابراین اگر بایک مطالعه کامل و همه جانبه تفاوت فاحش قیمت اجناس را که نتیجه تفاوت فاحش حقوق گمرکی است از بین ببرید دیگر قاچاق برای قاچاقچی صرف نمیکند که خطر آنرا گردن بگیرد .
گماردن مأمورین وظیفه شناس و درستکار در نقاطی که از لحاظ قاچاق اهمیت دارد از مسائل مورد توجه باید باشد .

۴ - برای انجام کارهای ضروری و فوری اعتبارات وسیعی پیش بینی نمائید که هنگام ضرورت بتوانید بلافاصله و بدون تشریفات طولانی اداری بمصرف برسانید اینگونه اعتبارات بیشتر برای رفع حوائج نقاط مرزی و قراء و قصبات که گاهی احتیاج فوری و آنی و هزینه های اجتناب ناپذیر دارند بسیار لازم بنظر میرسد .

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۴۸/۵/۴)

۱ - باید کوشش وجد و جهد نمائیم که بیشتر بودجه مملکتی بلکه تمام آنرا از درآمدهای عمومی تأمین کنیم و بیشتر یا تمام درآمد نفت را بمصرف امور عمرانی برسانیم .

بهر حال این هدف هیچوقت نباید از نظر دور باشد - اگر این موضوع را یکی از هدفهای اصلی بدانید و عقیده داشته باشید که عایدات نفت حتی المقدور نباید بمصرف بودجه مملکتی برسد آنوقت خودتان دنبال پیدا کردن درآمد وعایدات بیشتر میروید - آنوقت مالیاتها را خوب وصول میکنید - آنوقت با رضا و رغبت هزینههای زائد را میزنید و با دلسوزی در صرفه جوئی دقت بیشتر بخرج میدهید .

توجه باین مسئله و پیش بینی صحیح و بررسی عمیق و دقیق درین مورد کمال ضرورت را دارد و نتیجه آن فوق العاده مهم و از نظر مملکت بسیار مفید است زیرا اگر ما بتوانیم این نظر را عملی سازیم و بودجه را از درآمدهائی غیر از نفت تأمین نمائیم فرضاً که ذخائر نفتی ما بعد از سالها تمام شود یا نیروی دیگری جانشین نفت گردد و دیگر درآمدی از منبع نفت نداشته باشیم بهیچوجه

دچار مضيقه و فشار نخواهيم شد - اينرا گفتم كه بدانيد در امور مملكت همه چيز بايد قبلاً پيش بينى شود و با نظرى دور بين تمام مسائلى را كه ارتباط با استقلال يك کشور دارد از فاصله هاى خيلى دور مورد نظر و توجه قرار دهند. بارى از حالا يكي از وظائف دولت اينست كه در صدد تحقيق و بررسى اين مسئله مهم بر آيد و براى ازدياد درآمد از نظرات مختلف استفاده نمايد و هر كس نظرى براى ازدياد درآمد داشته باشد آن نظر را مورد مطالعه و بررسى قرار دهد .

چه بسا اشخاص راههاى بنظرشان ميرسد كه خود دولت بآن توجه ندارد - بنابراين در تمام مسائل بايد مستقيم و غير مستقيم از نظر اشخاص و افراد استفاده كنيد .

۲ - وزير كشاورزى و نايب التوليه آستان قدس رضوى راجع بتعويض املاك سرخس و درگز بطوريكه قبلاً متذكر شده ام مذاكره و تبادل نظر نمايند شايد زودتر تصميمى راجع باملاك مزبور بعنوان تبديل باحسن و خريدارى آن از طرف دولت گرفته شود و املاك مزبور هم بموازات ساير املاك خالصه بين كشاورزان محل تقسيم گردد - بديهي است اگر اين تصميم بموقع عمل در آيد دو كار خير در نتيجه اجراى آن خود بخود انجام ميگيرد - اول آنكه در ازاي بهاي املاك مزبور منبعى كه عايدات بهتر و بيشترى براى آستان قدس داشته باشد خريدارى خواهد شد . دوم آنكه بكشاورزان مقيم آنجا كه حقاً استحقاق دارند مساعدت بموقع بلكه در واقع اجراى عدالت شده است .

بهر حال بادر نظر گرفتن سابقه اين موضوع كه املاك مزبور بدوآ خالصه بوده و بعد وقف شده و قسمتى هم مورد ادعا قرار گرفته و دعاوى آن هنوز جريان دارد و توجه باينكه سرخس در نقطه مرزى قرار گرفته و مصلحت است كه رعايای آنجا داراى آب و زمين ملكى باشند تسريع در اتخاذ تصميم بسيار بموقع است زيرا درين موقع كه همه خالصجات كشور بين كشاورزان محل تقسيم ميشود مصلحت نيست كسانى كه در ملك خالصه داراى حق آب و گلى بوده اند حالا كه در اثر تغيير عنوان ، آن ملك بصورت ديگرى درآمد از آن حق محروم باشند ، گذشته از اين ممكن است عدم انجام اين تصميم روح كشاورزان را ناراحت و كسل كند. بنظر من بدنيست كه يكي از كار خايجات دولتي را كه عايدات منظم تری داشته باشد در مقابل بهاي املاك مزبور بآستان قدس واگذار نماييد .

۳ - در اجراى قوانين منع مداخله وزراء و كارمندان دولت در معاملات

دولتی وقانون مربوط بدارائی کارمندان اقدامات لازم و سریع انجام دهید.
مکرر گفته‌ام که قانون وقتی ارزش و اعتبار دارد که بمرحله اجراء درآید و الا کلمات و عبارات هر چند فریبنده و زیبا باشد و خوب و ماهرانه هم تلفیق گردد بخودی خود در زندگی مردم و جلوگیری از مفاسد تأثیری ندارد.
خوشبختانه دیگر راه عذری برای انجام کارهای مثبت باز نیست و مسئولین امر نمیتوانند که بعد از نداشتن وسیله یا علل دیگر از انجام وظیفه سر باز زنند، چون سال بسال دستگاههای ما با وسائل بهتر و عوامل و افراد قویتر و مطلع‌تر مجهز میشود.

۴ - موضوع خانه سازی باید دائماً مطمح نظر و مورد عمل باشد -
البته موضوع ساختن خانه برای کشاورزان و کارگران هم باید ب موازات این برنامه پیشی برود و تدریجاً خانه‌های مناسبی برای کارگران و دهقانان نیز ساخته شود.

۵ - وضع نامرتب اتوبوسهای شهری شرکت واحد مورد رضایت مردم نیست - باید وسائلی فراهم کنید که مردم بتوانند از منازل یا مراکز کار خود براحتی آمدورفت نمایند.

باین نکته هم توجه داشته باشید که همه مردم اتومبیل شخصی ندارند و اکثریت قریب باتفاق آنها باید از وسائل عمومی استفاده کنند. بنابراین اگر وسائل عمومی نامرتب و نامنظم باشد وقت آنها بیهوده تلف میشود.

برنامه اتوبوسها را طوری ترتیب دهید که مردم مدت زیادی برای سوار شدن اتوبوس در ایستگاهها معطل نمانند زیرا گرفتاریهای دیگر زندگی مجالی برای آنها باقی نمیگذارد که آنها را در انتظار اتوبوس بگذرانند.

اصولاً دولت باید تسهیلات لازم در تأمین وسائل اولیه زندگی مردم از قبیل آب - برق - تلفن - وسائل نقلیه و غیره فراهم نماید و همواره این امور را بر امور دیگر مقدم دارد.

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸۵۱۱)

۱ - من در امور اجتماعی مردم بیش از هر امر دیگر فکر متوجه
اجناس و ارزاق و تثبیت قیمت آنها است .

از این جهت معتقدم که دولت باید يك کمیسیون دائمی برای رسیدگی
بامور خواروبار تشکیل دهد که آن کمیسیون تمام امور خواروبار را چه
از لحاظ تولید ، چه از لحاظ تأمین مواد مورد احتیاج ، و چه از لحاظ تحصیل
اطلاعات کافی و بررسی های لازم دیگر مورد عمل و اقدام قرار دهد - این
کمیسیون همواره باید دولت را بایک روش صحیحی راهنمائی کند و نظر
بدهد که مثلاً امسال بکدام طبقه ای از تولیدکنندگان و برای ازدیاد تولید
چه نوع محصول زراعتی باید کمک شود . این کمیسیون بابررسی دقیق باید
نظر بدهد که مثلاً چه اجناسی لازم است که از خارج وارد شود و دولت
از ورود چه نوع کالائی باید جلوگیری نماید . این کمیسیون اگر روی برنامه
منظمی و با مطالعه کامل وظیفه خود را انجام دهد میتواند کشاورزان را طوری
هدایت کند که در هر قسمت نظر داشته باشد وسیله ازدیاد تولید آن قسمت را
فراهم سازد و هم میتواند با ایجاد رقابت معقولانه و عرضه کردن خواروبار

بمقدار زیاد نرخها را ثابت نگهدارد .

راه عملی این کار هم شاید این باشد که کمیسیون اول باید مسئله ازدیاد تولید یکی دوجنس یا بیشتر را در نظر بگیرد و اقدامات خود را در آن سال در زمینه تقویت کشت آن اجناس محدود و منحصر نماید . مثلاً میخواهد تولید سیب زمینی را زیاد کند باید با تمام وسائلی که در اختیار دارد مردم را در کشت آن تشویق نماید - طرز کشت آنرا با سیستم های مختلفی که در دنیا معمول است با در نظر گرفتن مقتضیات آن منطقه بکشاورزان بیاموزد - کتابچه هایی که حاوی دستورهای لازم و مراقبت و طرز کود دادن و آبیاری و مواظبت و دفع آفت و غیره باشد در اختیار آنها بگذارد و با دادن وام و حتی برقراری سیستم جائزه برای کسانی که تا مقدار معینی محصول مرغوب در یک هکتار بدست میآورند و همچنین وسائل دیگر آنها را تشویق نماید .

باید وسائل را طوری فراهم کنید و کمیسیون را طوری هدایت و راهنمایی نمائید که ماحصل عمل کمیسیون مزبور ، فراوانی - ارزانی - مرغوبی مواد خواروبار باشد .

اگر سیستم کار شما در هر قسمت و در هر موضوع به همین نحو باشد که من همیشه گوشزد کرده و میکنم یعنی اگر برای آن نتایجی که میخواهید بدست بیاورید مقدمات خوب و لازم و صحیح تهیه نمائید در هر کاری بطور قطع توفیق پیدا خواهید نمود والا اگر اجرای هر برنامه ای را بطبیعت و تقدیر موکول کنید و وسائل هر کاری را بادقت و روی حساب صحیح فراهم نسازید هیچوقت بجائی نخواهید رسید .

۲ - شنیده ام در اثر مشکلاتی که موقع ورود بکشور برای کویته ها و شیخ نشین های خلیج فارس از لحاظ سخت گیری در قسمت کنترل جواز ورود و امور دیگر مسافرت پیش میآید اکثر آنها را از مسافرت بایران که مورد میل و علاقه قلبی آنها است و اشتیاق فراوان هم دارند منصرف نموده و در عوض به لبنان و سویس میروند . باین موضوع دقیقاً رسیدگی کنید و برای کارت تردد و تشریفات ورود آنها که در واقع در حکم برادران ما هستند تسهیلات لازم فراهم سازید و ترتیبی بدهید که کلیه مشکلات ورود و توقف و خروج برطرف شود و همه بهسوی و با انجام يك تشریفات بسیار ساده ای بتوانند آمدوشد نمایند . لازم است تقاضای آنها را هم در مورد خرید اراضی و مستغلات و تمایل آنها بسرمايه گذاری در اینخصوص مورد بررسی قرار دهید .

۳ - در موضوع کامیونهای که زائد بر ظرفیت خود بارگیری مینمایند

و در نتیجه این بی‌مبالائی خساراتی براههای اسفaltenه مملکت وارد میکنند
گزارشی بعرض رسید فرمودند :

از اینگونه بی‌مبالائیها بانهایت شدت وسخت‌گیری جلوگیری نمائید
و مردم را ازمضار این کار آگاه کنید . تابخوبی بدانند که عدم رعایت مقررات
در میزان بارگیری چه خسارات هنگفتی بخزانه دولت وبالنتیجه بخود مردم
وارد میسازد زیرا راههایی که باهزار زحمت و خون‌دل و قرض خارجی آماده
شده نباید در اثر سودجویی یکعده معدود از بین برود .

دولت باید در حفظ آنچه متعلق بعموم است منتهای مساعی واهتمام
بکار برد زیرا حفظ و حراست اموال عمومی که همه اهالی مملکت از آن
باید بهره ببرند ازوظائف اصلی دولت است .

من یقین دارم اگر بمردم نکات لازم درست توجه داده شود هیچوقت
مرتکب عملی که ضرر آن بهمه ملت و خزانه مملکت برسد ولو برای خودشان
منافع بیشمار هم داشته باشد نخواهند شد .

عیب کار اینست که مجریان امر مسائل را طوری اجرا میکنند که
مردم آنرا حمل بر طر فیت و لجاج و عناد مینمایند و الا اگر انجام وظائف
مأمورین بادلسوزی توأم باشد و در لباس حقیقی خود که حفظ منافع عامه
است ظاهر گردد خود مردم در اجرای آن کمک میکنند .

اینجا است که باز نکته‌ای را که بارها گفته‌ام باید تکرار کنم : که
مأمورین باید بمردم ثابت کنند که واقعاً خدمتگزار آنها هستند و هر کاری
و عملی انجام میدهند بنفع آنها و در راه خدمت بآنها است .

جلسه دوشنبه موتخ

(۱۳۳۸ ر ۵۱۸)

۱ - بوزیر پست و تلگراف فرمودند :

راجع به تلفن‌ها و ارتباط بین شهرستانها شکایات زیادی میرسد .
انصافاً باید تصدیق کرد که مردم حق دارند زیرا یکوقت خودم باشیراز
خواستم صحبت کنم تقریباً خیلی مشکل بود يك روز از نوشهر باتهران صحبت
کردم خیلی افتضاح بود - درموقع مکالمه صدا بسیار ضعیف است و درست
مفهوم نمیشود بطور کلی باید گفت ، همه دستگاههای تلفن ضعیف است و مردم
با اشکال زیاد میتوانند از آن استفاده نمایند و چاره‌ای ندارند که باز هم باین
وسائل ناقص متوسل میشوند .

برای رفع این عیوب و نواقص يك قدم عملی بردارید و کم‌کم این
دستگاههای فرسوده را بدستگاههای جدید تبدیل کنید .

دولت باید متوجه باشد که این قبیل چیزها را مثل «تلفن - پست
و تلگراف - برق و آب» که مورد ایراد و شکایت مردم است مرتب نماید و اگر
اشکالی هم در کار است آنرا برای مردم توضیح دهد که لااقل از آن اطلاع
پیدا کنند و بیش از این انتظار نداشته باشند - البته خود دولت هم حتی المقدور

باید درصدد رفع عیوب و نواقص باشد .

۲ - دولت باید بررسی‌هایی برای بالابردن سطح زندگی مردم بنماید - بالابردن سطح زندگی ارتباط مستقیم با تولید هر فردی دارد - از این جهت است که معتقدم باید سطح تولید کشاورزی و صنعتی خود را بالا ببریم تا بخودی‌خود زندگی همه مردم بهبود یابد و در سطح بالاتری قرار گیرد .

چیزی که در مسافرت انگلستان - دانمارک و هلند جلب توجه ما را کرد این بود که در مقام مقایسه فهمیدیم که ما برای تمام مسائل و موضوعات عمومی و اجتماعی مقررات قانونی کافی داریم ولی بطوریکه بارها گفته‌ام متأسفانه قوانین ما درست اجرا نمی‌شود ، ما باید باین نکته توجه داشته باشیم که برای آینده کارهای زیادی در پیش داریم که انجام آنها مستلزم پشتکار و سرعت عمل و ایمان بکار و دلسوزی است .

ما باید در تقسیم خالصجات دولتی - در تقسیم املاک بزرگ - در انجام کارهای خیر و عام‌المنفعه - در اجرای پروژه‌های عمرانی خود و در ایجاد فرهنگ و بهداشت مجانی و تأسیس مدارس حرفه‌ای قدری سر یعتر قدم برداریم . ضمناً کوشش کنیم که کارهای اداری روی صحت انجام بگیرد - البته همانطور که قبلاً هم گفته‌ام آدم نادرست جاهای دیگر دنیا هم هست ولی چون مقررات و قوانین درباره آنها درست و بموقع و بدون تبعیض و ملاحظه اجراء میشود جرئت تخلف و انحراف کمتر پیدا میکنند و الا طبیعت بشر و هوسهای شیطانی و پیروی از شهوات در همه افراد دنیا یکسان است . تنها طرز تربیت و رعایت مقررات و اجرای صحیح قوانین یکی را از دیگری ممتاز ساخته است . یعنی قیود و ملاحظات و ترس از مجازات او را کم‌کم برای راه راست واداشته‌است شما هم باید باشدت و حدت قوانین خود را بدون نظر و تبعیض و بدون حب و بغض اجراء نمائید تا نظامات اجتماع بر اساس درستی بایدار بماند . قوانین مربوط بعدم مداخله کارمندان را در معاملات دولتی و همچنین قانون مربوط بدارائی آنها را باشدت اجراء کنید .

ما اگر برنامه‌هایی را که داریم اجراء کنیم و این دو قانون هم خوب و بنحو احسن بموقع اجراء درآید توفیق زیادی بدست خواهیم آورد .

من در مسافرت اخیر خود دریافتم که موقعیت ما از لحاظ خارجی بسیار خوبست و همه بانظر احترام بما مینگرند زیرا بخوبی معلوم بود که اهمیت موقعیت ما را تشخیص داده‌اند ولی باید خودمان هم برای حفظ این موقعیت و برای سعادت ملت و بقاء و استقلال مملکت بیش از پیش تلاش و کوشش

نمائیم - زیرا مردم دنیا شب و روز بطرز عجیبی کار میکنند و دائماً در تلاش و فعالیت هستند - اصل کار و نتیجه گرفتن از کار امروز برای همه ملتها از اهم مسائل بشمار است ، وظیفه دولت است که همیشه بکوشد تاراهی برای تأمین بیشتر و بهتر منافع مملکت و پیشرفت ملت پیدا کند و مردم را از هر طریق میتواند وادار بکار و فعالیت نماید .

اینها کلیات بود که گفتیم و گفتنش هم لازم بود - باید بجزئیات هم توجه شود زیرا دولت دائماً مواجه با جزئیات است .

دولت باید بدادن اختیار بمسئولین امور انجام کارها را از آنها بخواهد و آنها را متوجه مسئولیت خود کند - دادن اختیار از این لحاظ است که دولت وقتش صرف جزئیات نشود و کلیات بپردازد .

بهر حال چند مطلب است که باز لازم میدانم یادآوری کنم :

۱ - پروژه های بنادر بوشهر و خرمشهر و بندرعباس و بندر شاهپور را مورد توجه خاص قرار دهید و در اجرای آنها آنی غفلت نورزید .

۲ - برنامه تقسیم خالصجات دولتی را زودتر بپایان برسانید و برنامه تقسیم اراضی بزرگ را زودتر آغاز کنید .

۳ - موضوع ارزاق عمومی و بهبود زندگی مردم و تثبیت قیمت ها باید دائماً مورد نظر باشد .

۴ - برای وصول مالیاتها طبق دستورهای سابق اقدامات جدی و مؤثر بعمل آید .

۵ - موضوع فروشگاه فردوسی - پرونده شرکت ملی نفت و پرونده فراریان مالیات و تصفیه دستگاههای دولت و تعقیب مأمورینی که قصور یا تقصیر کرده اند باید جدأ و بشدت تعقیب گردد تا مرتکبین و متخلفین و گناهکاران بمجازات قانونی برسند .

۶ - در کارهای اداری راه سهل و آسانی پیش پای مردم بگذارید .

۷ - مردم را کم کم در کارهای عمومی و اجتماعی شرکت دهید و مسئولیت فرهنگ و بهداشت را بعهده خود آنها واگذارید .

۸ - برنامه مبارزه با یسواد را بشدت اجرا نمائید و از هر طریق و وسیله ای میتوانید برای انجام این منظور استفاده کنید زیرا تا مردم همه باسواد نشوند و سطح فرهنگ بالا نرود اصلاحات اجتماعی ما طبق دلخواه به نتیجه نمیرسد .

۹ - بتمام مسائلی که در جلسات سال گذشته گفته ام توجه کامل نمائید و راه اجرای آنها را علاقمندانه پیدا کنید .

جلسه دوشنبه موتخ

(۱۳۳۸ ر ۵۲۵)

- ۱ - دولت باید اصول و تدابیری برای تغییر و بهبود زندگی اهالی دهات و قصبات اتخاذ نماید . یکی از آن اصول تغییر خانه‌های آنهاست .
باید مقررات صحیحی بمنظور تبدیل کلبه‌های فعلی وضع و تدوین گردد و کمک‌هائی برای تغییر منازل روستائیان که قسمتی را دولت تأمین کند و قسمتی را هم خود آنها فراهم نمایند در نظر گرفته شود . اگر اینکار روی يك برنامه صحیحی آغاز شود ممکن است با صرف مبلغ مختصری خانه‌های بهتری برای کشاورزان ساخته شود - حتی ممکن است خود روستائیان در موقع بیکاری بجای عمله برای همدیگر کار کنند .
خوب است برای امتحان اینکار را در یکی از استانها بایک نظم و مقررات ساده‌ای که پیش‌بینی هزینه آنها درست شده باشد اجراء نمائید .
- ۲ - چندی پیش دستور داده بودم وزراء در کنفرانسهائی که برای امور اداری تشکیل خواهد شد شرکت نمایند منظورم از این دستور این بود که علاوه بر جلسات هیئت دولت آقایان در جلساتی هم که برای امور اداری و تشریح چگونگی سازمانها تشکیل میشود حاضر شوند و سخنرانیهای مربوط

بامور اداری را استماع نمایند .

امروز کسب اطلاع در قسمت مدیریت و اداره برای هر کس که مسئولیت دستگاهی را بعهده دارد بسیار لازم بلکه در حقیقت واجب است زیرا علوم اداری امروز بقدری وسعت پیدا کرده که تحصیل آن برای مسئولین رسمی و غیر رسمی امری ضروری بشمار است .

بهر حال این موضوع یعنی شرکت در این کنفرانسها باید حتماً عملی شود و وزراء باید باصول اداری امروزی و روش مدیریت و اصولی را که برای اداره یک دستگاه لازم است آشنا شوند و لااقل کلیاتی از فنون اداری امروزی بدانند و از اطلاعات اشخاص مطلع در این زمینه استفاده نمایند . چون بعداً ممکن است نتایج سخنرانیها را از آنها کتباً بخواهم یعنی یکنوع امتحانی در اینخصوص بعمل آورم .

۳- فرمودند : میزان مجازات عمل شنیعی که وسیله یکی از افسران در لشت نشاء اتفاق افتاده بود و در روزنامه منعکس بود بسیار بی تناسب بنظر رسید .

وزیر دادگستری بسوابق امر مراجعه و گزارشی از جریان موضوع و علت قلت مجازات تهیه نماید زیرا اگر قضیه بنحوی است که منعکس شده مجازات چنین عمل شنیع شرم آوری باید بسیار سنگین بوده یا لااقل ده سال حبس با اعمال شاقه باشد . قاضی باید هر مجازاتی را روی مصالح و نظامات اجتماع و بنا بمصلحت و منافع عامه تعیین و با قانون تطبیق بدهد - قوانین جزائی و میزان مجازاتها مثل لاستیک میماند که قاضی اگر حسن نیت و حسن تشخیص از لحاظ مصلحت و منافع اجتماع داشته باشد میتواند بهر نحو بخواهد آنرا متناسب سازد که اثر آن در جامعه ظاهر گردد .

۴- بوزیر دادگستری فرمودند :

در موضوع نشر خبرهای خلاف واقع و اخباری که اذهان مردم را مشوب و نگران میکند و افکار عمومی را مشوش میسازد در اجرای قوانین مربوطه اهتمام و مراقبت نمائید .

جرائد را باید با یک روش عاقلانه ای هدایت کنید و آنها را باین حقیقت متوجه سازید که انتشار اخبار خلاف واقع روزنامه آنها را از اعتبار و ارزش میاندازد و مقام و شأن آنها را پائین میآورد .

البته روزنامه ها آئینه افکار عمومی هستند ولی نباید بهمین اکتفا کنند که افکار عمومی را منعکس سازند بلکه باید خود نیز راهنما و هادی

افکار مردم باشند ، پس از کسی که چنین مقامی یعنی ارشاد و راهنمایی جامعه را در عهده دارد انتشار اخبار خلاف واقع یا اتهامات ناروا باشخاص شایسته نیست .

۵ - شرکت ملی نفت موضوع کانال بین آبادان و خورموسی را با استفاده از کانال بهمن شیر فعلی و همچنین موضوع کشیدن لوله های نفت را از آبادان به خورموسی بمنظور انتقال نفت تصفیه شده مورد مطالعه کاملتر قرار دهد .

منظور اینست که هزینه و مدت انجام کار و امتیازی که هر يك از این پروژه ها دارد بالاخره کلیات و جزئیات هر کدام روشن گردد - با فرض اینکه فعلاً اجرای هیچیک از این دو پروژه بعلت عدم قدرت مالی و فقدان اعتبار مقدور نباشد ولی مطالعه آن چون از مسائل لازم و ضروری است ضرری ندارد . ما اگر بتوانیم یکی از این دو پروژه را عملی سازیم قدم مهمی در یکی از مسائل بزرگ اقتصادی مملکت برداشته ایم - زیرا ما باید برای توسعه تجارت خارجی و تسریع در امر حمل و نقل اضافه استخراج نفت راههای سهلتر و کوتاه تری پیدا کنیم .

از این جهت است که میگویم موضوع کشیدن لوله نفت را از آبادان به خورموسی در درجه اول مورد مطالعه قرار دهید - زیرا از لحاظ اقتصادی و حمل نفت تصفیه شده بنرخ ارزانتر این پروژه بسیار مهم و مؤثر است بیفایده نیست که برای اطلاع شما این نکته را اضافه کنم که : طبق حساب دقیقی که بدست آمده مخارج حمل نفت تصفیه شده از خورموسی بنقاط دیگر دنیا چند سنت ارزانتر از حالا که کشتی ها از آبادان نفت گیری میکنند تمام میشود زیرا در گزارش دقیقی که درینخصوص تنظیم شده توضیح داده اند که کشتیها اگر از خورموسی نفت گیری کنند مسافت کوتاهتری می پیمایند و نتیجه در وقت هم کمی صرفه جوئی میشود - البته صرفه جوئی در وقت ولو یک ساعت هم باشد برای کشتیهای نفت کش مهم است و در امور اقتصادی ارزش دارد .

جلسه دوشنبه

موتخ

(۱۳۳۸/۶/۱۵)

۱ - وضع سازمان برنامه باید از صورت فعلی تغییر کند و بصورت یکدستگاه مجهزتری درآید که احتیاجات عمرانی کشور را مرتفع سازد . باین طرز کار ، در طول این مدت سازمان نتوانسته است اعتماد عمومی را جلب کند . باید کوشش کرد پروژه‌هایی که شروع شده زودتر به نتیجه برسد - باید سازمان در مدتی که از برنامه دوم باقیمانده با سرعت بیشتری بفعالیت پردازد و جبران کندبهای گذشته را بنماید . باید عیوب کار را از لحاظ وضع سازمانی رفع نمود و در اجرای برنامه‌ها نتایج را از لحاظ مردم و مملکت سنجید . باید نحوه اجراء طوری باشد که نتیجه کار اقدام بسهولت بدست آید . باید طوری کارها را انجام داد که اثرات تدریجی آن در رشته‌های مختلف روز بروز محسوستر گردد .

باید از تجربیات گذشته استفاده کنید و حالا که عیوب کارها را تا درجه‌ای تشخیص داده‌اید و حالا که بهتر با انتظارات مردم پی برده‌اید شما هم خود را آماده‌تر سازید تا به‌ترو بیشتر از گذشته نتیجه بدست آورید - موضوع تفکیک دستگاههای عمرانی و فنی و دستگاههای اجرائی را نیز مورد

مطالعه قرار دهید .

۲ - از گزارش مربوط بانحرافات مأمورین نظام وظیفه وهمچنین انحرافات بعضی از مأمورین وزارت دارائی و از گزارش افتضاحات عجیبی که در شهرداری کرمانشاه واقع شده اطلاع پیدا نمودم - وزراء مربوطه باید پس از رسیدگی فوری همه پرونده‌ها را برای تعقیب ومجازات متخلفین بدادگستری بفرستند .

کار دادگستری همیشه بالاخص این اوقات که دولت مأمور تصفیه دستگاهها از افراد ناباب شده بسیار خطیر وسنگین است .

تنها انتظار ما از این دستگاه اینست که بدون نظر وغرض وظیفه خود را انجام دهد وبه تشبثات اشخاصی که گرفتار دستگاه عدالت شده‌اند وقعی نگذارد - وزیر دادگستری باید شخصاً مراقب باشد که نسبت باین گونه انحرافات درست وازروی دقت رسیدگی شود .

دادگستری ما اگر بوظائف خود عمل کند همه کارهای مملکت بخوبی اصلاح خواهد شد وحتی میتواند طرز تفکر و طرز رفتار مردم را عوض نماید ما بهمان اندازه که نسبت بمجازات گناهکاران تأکید میکنیم این عقیده را هم داریم که تا گناه کسی ثابت نشده باشد او را مقصر نشماریم متأسفانه در کشور ما قضیه برعکس است شاید علت این است که خیلی از گناهکاران از مجازات فرار کرده‌اند - باید دستگاه قضائی سعی کند که کارها را کاملتر ومنزده‌تر انجام دهد و گناهکاران را در هر مقامی که باشند بکیفر برساند - البته دستگاه قضائی هیچ مملکتی بی نقص نیست ولی ما باید این طرز فکر را رواج دهیم و این اصل را قبول نمائیم که هیچکس گناهکار نیست مگر وقتی که گناه او در مراجع صلاحیتدار ثابت شده باشد وعکس قضیه را از قاموس قضائی حذف نمائیم .

۳ - فرمودند طرحی را که وزیر دادگستری راجع بروابط خانواده تهیه کرده در هیئت دولت مورد بررسی قرار دهید وروی تمام قسمتهای آن صریحاً اظهار نظر نمائید ونتیجه مذاکرات ونظرات را در جلسه بعد باطالع من برسانید البته باتحولات اجتماعی که در اغلب ممالک اسلامی بظهور پیوسته ما هم باید برای اجرای کامل عدالت الهی بعضی محدودیت‌هایی را که در قوانین ما نسبت بحقوق زن ومرد بوجود آمده تغییر دهیم وقوانین خود را تا آنجاکه با اصول وحقایق اسلامی مغایرت نداشته باشد بااوضاع واحوال وتمدن امروزه تطبیق دهیم . زیرا این محدودیت‌ها تنها در قوانین ایران

باقی مانده والا سایر ممالك اسلامی از قبیل پاکستان - عراق - مصر - سوریه - اردن - تقریباً حقوق زن و مرد بخصوص حقوق اجتماعی آنها را در قوانین خود بر اصل مساوات قرار داده اند - بهمین جهت اروپائیا موضوع محدودیت حقوق زنان را در ایران یکی از نقاط ضعف و دلیل عقب ماندگی ما میدانند ، ما باید کوشش کنیم که لااقل در حقوق اجتماعی و سیاسی تفاوت حقوق زن و مرد را از بین برداریم و با اعطاء حق رأی آنها را در کارهای سیاسی و اجتماعی وارد کنیم که آنها هم استعداد و لیاقت خود را نشان دهند و همه بارها هم بدوش مردها نباشد . البته اجرای این نظر بعلت اینکه زنها از لحاظ سواد و فرهنگ از مردها عقب ترند و رشد کمتری پیدا کرده اند کمی زمان لازم دارد و بدون شك اگر ما خود بزودی انجام ندهیم تحولات اجتماعی دنیا و احتیاجات زمانه خود بخود آنها را بما تحمیل میکند .

۴ - موضوع مخارج ریالی ما هر سال افزایش پیدا میکند باید تدابیری اتخاذ نمائید و نقشه های عاقلانه ای روی اصول اقتصادی امروزه طرح کنید که همه ساله در حدود بیست میلیارد ریال در مملکت سرمایه گذاری خصوصی شود تا در نتیجه سطح زندگی مردم بالا برود .

باید همانطور که بارها خاطر نشان کرده ام نقشه کار این باشد که تمام مخارج و مصارف داخلی از عوائد ریالی تأمین گردد و ارزهایی که از هر طریق بدست ما میرسد صرف امور عمرانی شود .

بنابر این برای ازدیاد درآمد در درجه اول باید در مورد وصول مالیاتها کوشش زیاد بکار بریم و در درجه دوم بطور مستقیم از طریق جلب توریست - بهره برداری از جنگلها و شیلات و طرق معقول دیگر حداکثر ریال مورد احتیاج را تحصیل نمائیم .

جلسه دوشنبه توخ

(۱۳۳۸ر۶ر۲۲)

۱ - فرمودند :

سرتیپ قلعه‌یگی که از طرف سازمان بازرسی شاهنشاهی باراك رفته بود گزارشی داده که در این منطقه رفتار مالکین بزرگ بارعایا بسیار ظالمانه است و راجع بلغو عوارض هم اعتنائی بدستورات دولت ندارند .

باید باز یادآوری نمایم که تاموضوع تحدید مالکیت بمرحله عمل وموقع اجراء درنیاید عادت مالکین وطرزرفتار آنها ترك نمیشود - باعتقاد آنها رعیت بنده زرخربد مالک است ومعتقدند که دولت حق ندارد درموضوع روابط بنده وآقا مداخله نماید بهمین جهت است که اعتنائی به تصمیم دولت راجع بلغو عوارض نمی‌کنند برای اینکه این روشها وعادتها منسوخ شود فعلاً تا اجرای قانون تحدید مالکیت همانطور که قبلاً دستور داده‌ام اقداماتی انجام دهید که مأمورین بهروسیله میتوانند برای دفعه سوم وچهارم لغو عوارض رابرمردم تفهیم نمایند ومتخلفین را مورد تعقیب شدید قراردهند .

۲ - سازمان بیمه‌های اجتماعی با سرمایه قابل توجهی که دارد باید دست بکارهای مهمی بمنظور تحویل درآمدهای مطمئنی از قبیل تأسیس بانک

وامثال آن بزند که وجوه مربوط بکارگران مورد استفاده دستگاههای دیگر بابت بهره کم قرار نگیرد .

این نکته را کراراً تذکر داده‌ام که این سازمان نباید از هدف اصلی خود که تأمین آسایش و حفظ منافع کارگراست منحرف شود - این سازمان دست بهرکاری میزند صرفاً باید منافع کارگران در آن ملحوظ باشد بنابراین دولت باید اشخاصی را برای اداره این سازمان انتخاب کند که بانهایت دلسوزی و صحت وظائف خود را انجام دهند و از روی شرافت و وجدان در جمع‌آوری و مصرف وجوه سازمان اقدام نمایند و موجبات رفاه کارگران و خانواده آنها را فراهم سازند .

۳ - از اینکه کم کم جوانهای تحصیل کرده ما در کارهای حساس وارد میشوند و لیاقت و استعداد خود را ظاهر میسازند موجب کمال خوشوقتی و امیدواری است - بی‌مناسبت نیست درینموقع که صحبت از جوانان میشود این حقیقت را بدون پرده‌پوشی بگویم که این مملکت برخلاف گذشته تعلق بیک دسته مخصوص ندارد و میدان را برای همه طبقات باز گذاشته‌ایم .

ما همه چیز را برای همه می‌خواهیم و در اجرای عدالت اجتماعی همواره کوشش داریم .

در ایران هر کس لیاقتی داشته ولو از طبقات پائین بوده او را بالاترین مقامات و مدارج ارتقاء داده‌ایم اغلب امراء ارشد ارتش - اکثر وزراء - معاونین وزارتخانه‌ها و صاحبان مقامات دیگر از خانواده‌های گمنامی بوده‌اند که در اثر ابراز لیاقت از درجه پائین اجتماع بمدارج عالی رسیده‌اند .

در مملکت ما همیشه امکان داشته که افراد از طبقات پائین اجتماع بمقامات عالی برسند و هیچوقت مشاغل عالی منحصراً بطبقه محدودی نبوده است - خود پدر من نمونه بارزی از این موارد است که تنها لیاقت و استعداد او موجب آنهمه ترقی شده است - بعلاوه خودم نیز عملاً این موضوع را نشان داده‌ام که هیچ عاملی جز لیاقت برای نیل بدرجات عالی در من مؤثر نیست .

۴ - مراقبت نمائید که درآمد شهرداریها بمصرف آبادی شهر برسد و بیخود حیف و میل نشود . واقعاً اگر دلسوزی در کار باشد و حیف و میل نشود با درآمد شهرداریها خیلی کارهای خوب و مفید را میتوان انجام داد و کاملاً موجبات رفاه مردم را فراهم ساخت .

۵ - در باب راههای اسفالتی بین بعضی شهرها اوامری بوزیر راه صادر و اضافه فرمودند که :

حیف است سالی پنجاه شصت میلیون تومان بمصرف برسانید و این ترتیب راهسازی نمائید - این نوع راهسازی پول مردم دورریختن و درواقع جنایت است - هیچ دستگاهی را ندیدم راهی در این مملکت بسازد که بیش از یکسال دوام کند .

فرمودند : دوراه در زمان پدرم از شهر بهشیران ساخته شد که هنوز از آن استفاده میشود ولی متأسفانه دیدیم که راه قم و قزوین را سالی یکمرتبه تجدید یا تعمیر میکردند حالا هم که میخواهیم راه اساسی بسازیم اینقدر گران تمام میشود که انسان وحشت میکند .

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸/۷/۱۲)

۱ - دولت باید خیلی بیش از اقدامات فعلی بامرتولید کشاورزی توجه کند و با در نظر گرفتن قدرت خرید مردم باید سطح تولید را بالا ببرد که مملکت دچار تورم نشود - بهر وسیله ای میتواند مردم را درازدیاد تولید تشویق و هدایت نماید .

این نکته را در نظر داشته باشید که حتماً در برنامه پنجساله سوم بیشتر توجه خود را صرف آبادی دهات نمایید - اگر ما در عمران دهات و بالا بردن سطح فرهنگ روستائیان کوشش نکنیم بدون تردید همان فاصله ای را که شهرهای ما با جهان غرب دارند آنها یعنی دهاتیان همان اندازه با شهریهایی ما فاصله پیدا خواهند نمود در صورتی که سعی ما اینست که تمام فاصله ها را از بین برداریم و همه افراد مملکت از شهری و دهاتی را با قافله تمدن دنیا همسفر سازیم .

خوشبختانه چرخ صنعت مملکت بگردش افتاده و در اثر وامهائی که از محل تفاوت ارزیابی پشتوانه اسکناس داده شده صنایع ما توسعه پیدا کرده و میکند ولی در قسمت کشاورزی و عمران دهات آنطور که باید و شاید هنوز

پیشرفتی حاصل نشده است .

با اینکه دهات و قصبات بمنزله ستون فقرات مملکت بشمار میرود متأسفانه از هر حیث عقب افتاده اند - ما باید این عقب افتادگی را با توجه بیشتر و مراقبت بهتر جبران کنیم و خیلی کارها در دهات انجام دهیم که اهم آنها اینست:

الف - ارتباط دادن دهات براههای اصلی وسیله احداث جاده های فرعی که وسائط نقلیه سهولت بتواند آمدوشد نماید .

ب - تأمین آب آشامیدنی سالم - ایجاد برق - تأسیس و توسعه مدارس ابتدائی و مدارس کشاورزی و حرفه ای در تمام دهات و قصبات و تهیه وسائل بهداشت و ایجاد درمانگاهها .

ج - تشکیل و توسعه صندوقهای روستائی و شرکتهای تعاون کشاورزی .

د - بررسی بمنظور تأمین آب برای زراعت از طرف بنگاه آبیاری .

ه - ایجاد کارگاههای کوچک برای اشتغال مردان و زنان کشاورز در ساعات بیکاری و در غیر فصل زراعتی .

بهر حال ما باید از این پس تمام هم خود را در راه آبادی دهات و قصبات صرف کنیم و همینطور که انقلابی در امور صنعتی ما بوجود آمده بموازات آن انقلابی هم در امور کشاورزی و عمران دهات بوجود آوریم .

۲ - وزیر کشاورزی موضوع از بین بردن واسطه ها را بین تولید کننده و مصرف کننده یا لاقط محدود کردن آنها که فعلاً تا چند دست میگردد فراموش نکند - کارهایی که از قبیل ایجاد میدان جدید بعمل آمده کافی نیست باید برای از بین بردن واسطه ها (همیشه میگویم واسطه ها که بدانید جمعی در وسط هستند که کلاه طرفین یعنی تولید کننده و مصرف کننده را بر میدارند) فعالیت بیشتری بخرج دهید و نقشه های عملی بکشید - زیرا اگر واسطه ها از بین بروند کشاورزان میتوانند جنس خود را گرا تر بفروشند و با اینحال مصرف کننده هم همان جنس گرا تر را میتواند ارزانتر بدست بیاورد چون واسطه در بین نیست و مثل حالا چند دفعه دست بدست نمیگردد تا بدست مصرف کننده برسد .

ضمناً وزیر کشاورزی برنامه کار آینده مروجین کشاورزی و وظائفی را که در دهات باید انجام دهند تنظیم و بنظر من برساند تا بهیتم در آینده چه کارهایی میخواهند انجام دهند و چه نقشه ای برای بهبود و تغییر وضع زراعت و زندگی دهقانان در پیش دارند .

مروجین باید سعی کنند که آخرین اطلاعات و روشهای به ترو نوین

را در اختیار کشاورزان بگذارند مخصوصاً در مورد زنهای آنها باید روش خانه‌داری و پرورش طیور و مرغ و کارهای دستی و غیره را بآنها بیاموزند و ترتیبی بدهند که دهقانان در محلی که اغلب موقع بیکاری اجتماع میکنند اطلاعات خود را مبادله نمایند - بهر حال وزیر کشاورزی گزارش اقدامات گذشته مروجین راهم به دفتر مخصوص بفرستد .

۳ - میزان تولید پنبه مملکت بسیار ناچیز است - محصول تمام کشور تقریباً هشتاد هزار تن است که بادر نظر گرفتن نقاطی که برای پنبه کاری مناسب است این مقدار محصول خیلی رقم ضعیفی است . بدستگاههای مختلف دستور دهید که برای ازدیاد کشت پنبه و تغییر نوع آن بررسی دقیقی بعمل آورند و طرقی که بنظرشان میرسد پیشنهاد کنند - باید معلوم شود که در چه زمینه باید اقداماتی بعمل آید که محصول پنبه مملکت گذشته از رفع احتیاجات داخلی مقدار قابل توجهی هم صادر گردد . اگر هم لازم باشد که بطور موقت چند نفر متخصص از خارج بیاورید زودتر اقدام کنید که وقت تلف نشود .

۴ - برای پائین آوردن نرخ ارزاق عمومی اهتمام نمائید و مواظب باشید که گرانتر نشود والا برای تمام شما فرداً فرد مسئولیت دارد .

۵ - وزارت فرهنگ نباید در انجام وظائف اصلی خود غفلت ورزد - یکی از وظائف اصلی که باید مورد نظر و توجه باشد تعلیم آموزگاران و راهنمایی آنان در طرز تربیت دانش آموزان است .

تشکیل کلاسهای تابستانی در نقاط مختلف کشور و تهیه کتب مختلف که راه آموزش و پرورش را بآموزگاران نشان دهد و نکات لازم را در طریق تعلیم و تربیت روشن کند و پیش پای آنها بگذارد از مسائل لازم و مورد توجه است . وزارت فرهنگ باید اهتمام نماید که روشهای نوین تعلیم را در دسترس معلمین قرار دهد - ما باید در هر کاری از آخرین اطلاعات و تازه ترین روشهای دیگران استفاده کنیم و وقت خود را بیهوده تلف نکنیم .

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸/۷/۱۹)

۱ - منظور ما از تشکیل حزب در مملکت این بود که خود مردم کم کم با اجتماع و داشتن هدف واحد و همکاری سیاسی عادت نمایند - بنابراین رهبران حزب باید کوشش کنند که اصولاً این نظر تأمین و روح همکاری برای تعقیب هدفهای سیاسی در افراد تقویت شود که خودشان خرده خرده بامور اجتماعی و همکاری سیاسی انس بگیرند .

متأسفانه در مملکت ما بجهاتی که همه میدانیم هنوز مردم باین قبیل کارها و اجتماعات عادت نکرده اند و در هر کاری اصل تك روی و روش انفرادی را ترجیح میدهند در صورتیکه در دنیای امروز همانطور که دولتها برای پیشرفت مرام و رسیدن به هدفهای خود متحد میشوند باید افراد هم همینکه دارای افکار و عقاید و مرام نزدیک باشند با پیروی از يك روش واحد در امور سیاسی و اجتماعی با هم تشریک مساعی و همکاری نمایند تا مصالح اجتماع و مملکت حفظ و تأمین گردد زیرا نیروی عظیمی که باتشکیل احزاب بوجود میآید میتواند سیاست مملکت را برفع اکثریت و توده عظیم ملت هدایت نماید .

۲ - لایحه اصلاحات ارضی را که وزیر کشاورزی تهیه نموده و بنظر
اعضاء دولت هم رسیده در جلسه بعد مطرح کنید که اگر بدون نقص و عیب
و خالی از اشکال بود آنرا زودتر بمجلس تقدیم دارید . در این کار که مورد
علاقه شدید منست و از اساسی ترین اصلاحات اجتماعی است با عجله و شتاب
اقدام نمائید .

۳ - یکدستگاه هم آهنگی بوجود آورید که هر روز خیابانها با این
وضع زننده زیرورو نشود - يك روز سازمان آب بکندن خیابان میپردازد
همینکه کارش تمام شد و خیابان مجدداً تعمیر گردید و بصورت اول درآمد
شرکت تلفن برای کابل کشی شروع بکندن و خرابی میکند کار کابل کشی که
تمام شد آنوقت بنگاه برق بفکر کار خود میافتد واقعاً این کارها بمسخره بازی
بیشتر شباهت دارد - من نمیدانم چرا دستگاههای ما حس همکاری ندارند
و هم آهنگ نیستند و هیچکدام قدرت یا ابتکار اینکه این امور ساده را باهم
تطبیق دهند ابراز نمیدارند ، از هر کدام از دستگاهها اگر نقشه کار ده روز
بعد اورا بخواهید نمیتواند ارائه دهد - اگر نقشه داشتند که این وضع مسخره
پیش نیامد - نخست وزیر دستور لازم درینخصوص صادر و بآنها تأکید
کند که نقشه کار آینده خود را تهیه نمایند مثلاً شرکت تلفن تا چه حدی از
شهر را در ده سال یا پنج سال آینده میخواهد کابل کشی نماید و این کابلها
از چه نقاطی عبور میکند یا سازمان آب تا کجا لوله کشی میکند - اگر
دستگاههای ما برای کار آینده خود نقشه داشته باشند بهیچوجه تطبیق آن با
نقشه های دیگران اشکالی ندارد - بدبختی اینجا است که هیچکدام نقشه کار
خود را قبلاً طرح نکرده اند و یکدفعه بفکر میافتند کاری را از روی شتاب
و با عجله شروع کنند آنوقت این بی ترتیبی ها پیش میآید .

۴ - راجع به راه اصفهان بشیراز فرمودند : زودتر وضع آنرا
روشن کنید اگر اعتبار دارید فوری شروع بعمل نمائید اگر اعتبار ندارید
بمناقصه بین المللی با شرط پرداخت اقساط طولانی بگذارید - بهر حال
درینمورد با سرعت بیشتری اقدام کنید زیرا این راه یکی از ضروری ترین راههای
کشور است باز هم باید تذکر دهم که در انجام کارهای اساسی توجه و علاقه
بیشتری لازم است .

۵ - شاهنشاه يك جلد جغرافیای ابتدائی را بوزیر فرهنگ نشان
دادند و فرمودند :
جای خوشوقتی است که اینگونه کتابها چاپ میشود ولی متأسفانه

کتاب دبیرستانی باین خوبی چاپ نشده است درینموقع یکی از جغرافیای دبیرستانی را هم بوزیر فرهنگ دادند و فرمودند اگر این دو جغرافیا با هم مقایسه شود از لحاظ چاپ - خط و کاغذ و حتی قیمت با هم خیلی فرق دارند . این جغرافیای ابتدائی باین خوبی و زیبایی و نقشه های روشن و جالب ۳۵ ریال قیمت دارد و آن جغرافیای دبیرستانی با آن نامرتبی ۴۵ ریال است . وزیر فرهنگ مقایسه کند تا ببیند چه افتضاحی است - خلیج فارس و دریای خزر برنگ سرخ چاپ شده است باین امور جزئی بیشتر توجه کنید - و خودتان را در مقابل مردم مسئول بدانید .

آیا اگر من این جزئیات را که اصلاً کار من نیست نگویم خودتان نباید متوجه شوید ؟ مثل اینکه هیچکس در این مملکت حس مسئولیت ندارد . همان تربیتی که برای چاپ کتاب دبستانها داده اید برای دبیرستانها هم بدهید ، بعلاوه دیدم که روی بعضی کتابها نوشته اند برای دختران یا برای پسران چرا بین پسر و دختر فرق گذاشته اید - خیلی از دخترها را دیده ایم که از پسرها با استعدادتر و باهوش ترند - ما میخواهیم در حقوق اجتماعی آنها را با پسران مساوی کنیم ولی فرهنگ ما در امور تحصیلی آنها را جدا کرده است . اینهم داستان عجیبی است .

ما تا امور جزئی را مورد دقت و توجه قرار ندهیم بامور کلی نمیتوانیم بپردازیم در هر اصلاحی همیشه از جزئیات شروع کنید تا بکلیات برسید .

جلسه دوشنبه پونج

(۱۳۳۸/۷/۲۶)

۱ - در موضوع شهرسازی تهران اگر از حالا دقت و جلوگیری نکنید یکی از شهرهای بی‌قواره و مضحك خواهد شد. وزیر کشور باید فوری يك کمیسیون فنی تشکیل دهد و مقررات کافی برای حدود شهر تهران و خیابان‌بندی همچنین اصول لازم برای ساختمانهای جدید وضع نماید - این مقررات باید طوری تنظیم شود که ارتفاع ساختمانها و نمای ظاهری آنها حتی ارتفاع دیوارها و رنگ درها و پنجره‌ها در هر ناحیه معلوم باشد. در پاریس و اغلب شهرهای اروپا هیچوقت رنگ خارجی پنجره با اختیار اشخاص نیست و رنگ آنها در هر کوچه و خیابان باید هم رنگ خانه‌های مجاور باشد.

بهر حال در مقرراتی که وضع میکنید تمام جزئیات را پیش‌بینی نمائید و کم آنرا اجراء کنید.

۲ - چند سال است که در اثر ثباتی که بعد از قیام ملی ۲۸ مرداد بوجود آمده مقدماتی برای پیشرفت در تمام شئون مملکت آماده شده است - با این مقدمات و وسائل باید طوری پیشروی کنیم که مظاهر تمدن امروزه در همه

نقاط مملکت حتی دهات و قصبات نمایان باشد از جمله مظاهر تمدن آب - برق - راه - مواصلات فرهنگ و بهداشت است - باید کوشش کنید که با کمک مردم روز بروز نسبت بتوسعه این امور یکقدم روب جلو بردارید .

۳ - برای جلوگیری از قاچاق‌های گمرکی فکر اساسی بکنید و با طرح نقشه‌های عملی راههای قاچاق را بگیرید دولت همانطور که برای ازدیاد درآمد همواره کوشش و تلاش دارد همانطور هم باید در جلوگیری از هدر رفتن عوائد مسلم سعی لازم بکاربرد .

شما اگر برای ازدیاد آب قناتی اهتمام نمائید ولی در فکر روزنهائی که آب آنرا فرومیکشد و باعث نقصان آب میشود نباشید سعی بیحاصلی انجام داده‌اید - بهمین جهت است که میگویم راههای قاچاق را محکم بگیرید تا درآمد دولت و خزانه مملکت افزایش پیدا کند .

۴ - من با ورود کارخانه نان‌پزی برای این موافقت کردم که نرخ نان ارزانتر شود ، همانروز بوزیر گمرکات گفتم در صورتی که نرخ نان ارزان میشود اگر ده کارخانه دیگر هم وارد کنید من حرفی ندارم حالا هم همین را میگویم و اضافه میکنم که اصولاً ارزانی نرخ نان - گوشت و سایر مواد اولیه همیشه مورد توجه منست و ما یلیم دولت درین مورد هر اقدامی میتواند انجام دهد . و آنی از تعقیب اینگونه اقدامات دست برندارد .

۵ - وزیر راه در موضوع کنترل فشار محور کامیونها بمنظور حفظ جاده‌ها زودتر اقدام کند و تصمیماتی که اتخاذ شده بموقع اجراء گذارد زیرا ثروت هیچ مملکتی اجازه آنرا نمیدهد سالی دو مرتبه جاده‌ای که ساخته شده دوباره تعمیر یا تجدید شود .

آنکس که راه هموار و راه اسفالته و بی دردسری خواهد باید مقررات مربوط بجاده‌ها و وزن بارها را رعایت نماید و بی خود در اثر بی‌مبالائی بخزانه مملکت ضرر وارد نسازد .

۶ - طرح وزیر بازرگانی را در موضوع اخذ مالیات از اراضی که در اثر مستحذات دستگاههای دولتی خود بخود افزایش قیمت پیدا میکند در هیئت دولت مطرح کنید و مورد بررسی قرار دهید. از این قبیل موارد زیاد است که اگر دولت دقت کند و مالیات حق خود را از آنها دریافت دارد هیچگونه تحمیلی بر مؤدئی نخواهد شد - زیرا کسی که در اثر تصادف یکدفعه نفع سرشاری عایدش میشود باید حقاً سهمی هم بدولت بپردازد .

جلسه دوشنبه موتخ

(۱۳۳۸/۸/۳)

۱ - موضوع بالابردن سطح زندگی مردم مورد بحث قرار گرفت
فرمودند :
برنامه من اینست که انشاءالله تا نسل آینده عایدات سرانه هریرانی
بهزار دلار برسد .

برای رسیدن باین هدف باید کوشش کنیم پروژه‌های خودرا درقسمت
اتمام سدها - توسعه صنایع و کشاورزی - ازدیاد تولید - بالابردن میزان
صادرات و همچنین طرحهای مفید دیگر عملی سازیم . وضع فعلی ما عیناً
مثل تاجری میماند که همه هستی و سرمایه خودرا باضافه قدرت وانرژی شخصی
درراه بوجودآوردن تأسیساتی که سود آنی آن بچشم نمیخورد ولی سودآینده
آن مسلم است بکار میاندازد چنین شخصی تا تمام تأسیساتی را که در نظر
دارد بوجود نیآورد راحت نمی‌نشیند - احتیاج چنین آدمی بیول و وسائل
مادی روز بروز بیشتر میشود ، ولی همینکه نقشه‌های او به نتیجه رسید موقع
بهره‌برداری فرا میرسد - آنوقت از فعالیتها و کوششها و سرمایه‌گذارها
و رنجها و صرف وقت‌ها سود میبرد ودرنتیجه آسایش وآرامش پیدا میکند

و لذت میبرد .

ما هم عوائد نفت و درآمدهای دیگر و وامها را مثل آن تاجر بایک نظر وسیعتر در راه امور عمرانی و پیشرفت کشور صرف میکنیم که انشاءالله درآتیه نزدیکی توفیق بهره برداری از آنها پیدا کنیم و ملت را بسعادت برسانیم . سد دز وقتی تمام شد از آب و برق آن بهره برداری میشود و از درآمد آن امور عمرانی دیگر انجام میگردد . ما همینکه در اجرای پروژه های عمرانی خود توفیق پیدا کردیم سطح درآمد مردم و سطح درآمد ملی بالا می رود و همه سختی ها جبران میشود و درهای نعمت الهی بروی همه طبقات گشوده خواهد شد .

کسی که بخواهد بنای عظیمی بسازد و نقشه سعادت ملتی را که در بعضی مراحل چهارصد سال با دیگران فاصله دارد پایه گذاری کند باید خیلی ناملایمات را تحمل کند و خیلی ناکامی بچشد تا آن نقشه عظیم را بپایان رساند .

خوشبختانه ما در این مدت کوتاه مخصوصاً در سالهای اخیر بیش از حد انتظار و بیش از دور زمان جلو رفته ایم شالوده های اساسی ریخته شده و نیمی از اغلب بناها هم پیش رفته است - کمی تحمل و کمی حوصله دیگر ما را بمقصد میرساند .

من امیدوارم با عزمی راسخ و ظائفی را که برای بنیان گذاری ایران نوین بعهده گرفته ام ولو بقیمت جانم تمام شود بپایان برسانم . ما از هیچ فرصتی برای رسیدن به هدف خود غفلت نخواهیم ورزید و با استفاده از آخرین تجارب دیگران که سالهای دراز وقت خود را صرف رفع اشتباه و اصلاح کارها کرده اند در مدت کوتاه تر و کمتر خود را بمقصد میرسانیم .

من بخوبی يك دورنمای روشنی از مملکت می بینم که در آن ملتی آزاده - مرفه - خوشبخت و ثروتمند زندگی میکند .

من مردمی را می بینم که پیشرفت سریع آنها سایر ملل را به تعجب انداخته است .

اگر همه با هم همت بخرج دهند و اگر همه با هم کوشش کنند برای رسیدن باین کاخ سعادت حداکثر بیست سال بیشتر نمانده است . زیرا قسمت عمده راهها و نشیب و فرازها را پیموده ایم .

انشاءالله همه ما در مدت عمر خویش شاهد پیشرفت ها و ترقیات و زندگی

کاملاً مرفه و سعادتمند ملت ایران خواهیم بود .

۲ - برنامه‌ای را که دولت برای مبارزه با فساد و ریشه‌کن کردن آن تهیه نموده باید در مواقع مقتضی درست توضیح و تشریح گردد و در اطراف آن بحث لازم بعمل آید تا مستخدمین متوجه عواقب کار خود باشند و در راه انجام وظائف خود با صحت و صداقت قدم بردارند . آنچه در این برنامه و سایر برنامه‌ها اهمیت دارد مرحله اجرای آنست و الا برنامه هر قدر ظاهراً مشعشع باشد اگر اجراء نشود باندازه يك پر کاه ارزش ندارد .

۳ - در موضوع دانشجویانی که به‌زینه دولت و بر طبق مقررات موضوعه مملکتی برای تحصیل بخارج می‌روند باید قبلاً وزارتخانه‌ها بررسی نمایند که در چه رشته‌هایی لازم دارند تا وزارت فرهنگ طبق احتیاجات مملکت آنها را برای تحصیل در همان رشته انتخاب و اعزام دارد بعلاوه باید اطمینان بدهند که پس از پایان تحصیل بلافاصله مراجعت و در همان رشته تخصصی خود قبول کار نمایند .

خوشبختانه محصلین ما با استثنای عده انگشت‌شماری همه پس از خاتمه تحصیلات خود بر می‌گردند و با شوق و علاقه بمملکت و هموطنان خود خدمت میکنند .

در باب محصلین بارها گفته‌ام که میل دارم هیئتی برای کارهای مخصوص محصلین و پیدا کردن شغل و رفع احتیاجات و گرفتاریهای دیگر آنها تشکیل شود - اگر هیئت مناسبی انتخاب شود و برنامه خوبی برای پیشرفت این نظر تنظیم گردد خودم هم حاضرم ریاست آنرا قبول نمایم - این هیئت را که من می‌گویم باید دائم بامحصلین خارج و داخل ارتباط داشته باشد و حوائج آنها را تا آنجائی که مقدور است انجام دهد و پس از اینکه فارغ التحصیل شدند برای آنها کار پیدا نماید که مدت‌ها ویلان و سرگردان نباشند .

جلسه دوشنبه موتخ

(۱۳۳۸/۹/۱)

۱ - لایحه اصلاحات ارضی در این جلسه مطرح و قرائت شد .
فرمودند : موضوع میزان زمین زراعتی را که یکنفر میتواند داشته باشد یکی از مواد دقیق و حساس این لایحه است این میزان باید بمقداری باشد که یکنفر بتواند آنرا بشخصه اداره و آباد نماید - بعلاوه با در نظر گرفتن وضع هر منطقه این مقدار در نقاط مملکت باید مختلف باشد - برای تملک اراضی مکانیزه هم باید شروطی قائل شوید و از جمله آن شروط آباد کردن تمام آن اراضی با اصول مکانیزه باشد و الا اگر یکنفر بخواهد مقدار زیادی از اراضی را با گذاشتن يك موتور آب و امثال آن بعنوان مکانیزه کردن نگهدارد و گوشه‌ای از آنرا مکانیزه کند قبول این امر نقض غرض است و نظر ما را تأمین نمیکند زیرا ما تصمیم گرفته‌ایم که هر کس آن مقدار زمین داشته باشد که بتواند آنرا آباد کند و از تمام آن بهره‌برداری نماید .

حالاکه ما میخواهیم اراضی زراعتی ایران را از حال استثمار خارج کنیم و قیودی را که در اثر آن بوجود آمده از بین ببریم باید در لایحه تنظیمی تمام پیش‌بینی‌های لازم بشود و تمام نکات مهم قید گردد که جای ابهامی

باقی نماند .

درموضوع یکی از مواد دیگر لایحه فرمودند : چرا اینطور حق داده‌اید که هر يك از اولاد مالك هم بتواند سیصد هكتار نگهدارد - فرض کنیم یک نفر ده اولاد داشته باشد آنها مالك سه هزار هكتار خواهند شد و این خلاف منظور ما خواهد بود که می‌خواهیم مالکیت‌های بزرگ را خرد کنیم و از بین ببریم - گذشته از این اینگونه اشخاص هیچيك با مرز راعت نمی‌پردازند - در این ماده باید دقت بیشتری بشود .

درمورد بهای املاك فرمودند :

پرداخت بهای املاك بمالكین و دریافت اقساط از زارعین باید کمی طولانی‌تر باشد که زارعین هم بتوانند در همان مدت اقساط خود را بپردازند . نکته دیگر اینست که قیمت زمین باید روی مالیات تعیین شود .

۲ - درموضوع توسعه مدارس حرفه‌ای هر چند اقداماتی بعمل آمده ولی این اقدامات یکپارم منظور ما را هنوز تأمین نکرده است - وزارت فرهنگ با توسعه این مدارس باید جواب کلیه احتیاجات مملکت یعنی تمام طبقات را بدهد .

امروز حتی برای آشنیزی و پیشخدمتی گذراندن دوره فنی یا کلاس اختصاصی لازم است مخصوصاً باید در نظر داشته باشید که مدارس حرفه‌ای دخترانهم توسعه پیدا کند و کلاسهای لازم برای تعلیم خیاطی ماشین‌نویسی و کارهای ظریف دستی و هنرهای دیگری که برای دختران مناسب باشد تشکیل دهید .

اینگونه اقدامات در شهرستانها هم لازم است و نباید همه منحصر به تهران باشد .

۳ - دیروز یکی از تجار میگفت بهره پول در معاملاتی که بین اشخاص میشود اغلب ۲۴ درصد و گاهی هم بیشتر است این موضوع بسیار مایه تعجب من شد زیرا در هیچ جای دنیا بهره‌ای باین سنگینی سابقه ندارد - کسی که با بهره ۲۴ درصد یا بیشتر وام میگیرد چه کاری انجام میدهد که هم خودش منفعت ببرد و هم بهره پول دیگری را بپردازد - این موضوع خود یکی از علل عمده بالابودن قیمت‌ها و در نتیجه هزینه زندگی است . بنظر من دلیل اقتصاد ناسالم ما همین موضوع بهره پول است - هر چه زودتر رئیس بانک ملی و اقتصاديون دیگر را جمع کنید و این موضوع را از جمیع جهات مورد بررسی کامل قرار دهید که راهی برای پائین آوردن نرخ بهره

بر اساس و مأخذ عادلانه و نزدیک به نرخهای رایج دنیا در نظر بگیرند و بدولت پیشنهاد نمایند که روی آن تصمیمی اتخاذ شود .

۴ - حالا که فعالیت‌های صنعتی شروع شده نکته مهمی که درموقع خرید کارخانجات یا واحدهای صنعتی دیگر باید در نظر باشد اینست که کارخانه یا دستگاه فروشنده تعهد نماید عده‌ای از جوانان ایرانی را برای فراگرفتن امور فنی کارخانه یا واحد صنعتی مورد معامله بمرکز اصلی ببرد و مجاناً تربیت کند - این نکته باید جزو شرائط خرید در قرارداد قید شود - در قبولاندن این نکته ولو برای تربیت عده خیلی معدودی هم باشد پافشاری کنید - زیرا اگر چنین نظری عملی شود در ابتداء بکارافتادن کارخانه بدست خود ایرانیها انجام خواهد گرفت و حداکثر بیکای دونفر متخصص خارجی بیشتر احتیاج پیدا نخواهد شد .

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸/۹/۸)

۱ - باز هم تأکید میکنم کمیسیونی معین کنید که بنشینند و مطالعه کنند که بچه نحو میتوان قیمت‌ها را کنترل نمود که بیخود بالا نرود .
در ترکیه و پاکستان درین قسمت نسبتاً توفیقهائی پیدا کرده‌اند -
چرا شما نمیتوانید از بالا رفتن قیمت‌ها جلوگیری کنید - هر کاری آنها کرده‌اند شما هم انجام دهید - ماکه وسائل بیشتری در اختیار داریم چرا گندمها را که بعضی از مالکین نگاهداشته‌اند و برای فروش عرضه نمی‌کنند با استفاده از قانون منع احتکار جمع نمی‌کنید .
هر کس بسهم خود نتواند این امور را انجام دهد باید بگویم بی‌علاقه و بی‌عرضه است .
اگر وزارت کشور و شهرداری نتوانند نسبت بقیمت ارزاق عمومی وظیفه خود را آنطور که مردم انتظار دارند انجام دهند بی‌عرضگی خود را ثابت کرده‌اند .
اگر وزیر بازرگانی در قیمت روغن نباتی نتواند اعمال نظارت دقیق نماید که اجحاف نشود باید همان عنوان را باو داد .

بهر حال بعد از طرح موضوع قیمت‌ها در دولت تصمیماتی بگیرید و بروید و سرعت انجام دهید، آخر خودتان هم فکری بکنید و ابتکاری برای تثبیت قیمت‌ها و جلوگیری از اجحاف و تعدی فروشندگان بخرج دهید و از مردم بیچاره حمایت نمایید.

۲ - بوزیر دادگستری فرمودند :

بنظرم اعضاء دادگستری وثبت شما در غرب دیوانه شده‌اند - گزارشی رسیده که رئیس ثبت کرمانشاه مانع تقسیم املاک من بین زارعین شده است و اشکالات عجیبی فراهم آورده است که تقسیم املاک بین زارعین را بتأخیر می‌اندازد - گزارش دهنده حدس می‌زند که شاید در تحت نفوذ مالکین بزرگ قرار گرفته است البته بدون شك مالکین نمی‌خواهند باب تقسیم املاک در آن حدود باز شود - این آقای رئیس ثبت صریحاً گفته است من نمی‌گذارم املاک سلطنتی تقسیم شود شاید واقعاً آدم با احساساتی بوده و دلش طاقت نیاورده که املاک پادشاه مملکت اینطور تقسیم شود که از هستی ساقط گردد.

وزیر دادگستری درینمورد توضیح بخواهد و قضیه را روشن کند.

۳ - موضوع بودجه سال بعد مطرح شد - فرمودند :

آنچه مسلم است باید به دستگاههای بهداری - فرهنگ - کشاورزی - مبارزه با آفات - بنگاه آبیاری و دادگستری برای ایجاد دادگاههای سیار بخصوص بیودجه دستگاههای انتظامی حتی المقدور کمک بیشتری شود.

البته در صورت امکان باید بوزارتخانه‌های دیگر هم بر حسب ضرورت کمک شود و بدون شك باتوجه باین مسائل طبعاً رقم هزینه بالا می‌رود.

سال گذشته ۲۵ میلیون دلار از محل پذیره و ۳۰ میلیون دلار از محل دیگر که مجموع آن ۵۵ میلیون دلار بود بیودجه کمک رسید ولی امسال بامشکل عجیبی روبرو هستیم، بعلاوه ممکن است عایدات نفت هم کاهش پیدا کند.

ما باید با در نظر گرفتن تمام این جهات و اوضاع و احوال، فکر تمام کارها را بکنیم و در صدد باشیم که از هر منبعی امکان دارد حداکثر درآمد را بدست بیاوریم و در مخارج منتهای صرفه‌جویی بکار ببریم، زیرا کار مملکت را نمیتوان متوقف کرد و نمیتوان چشم امید بدیگران بست - برای جبران کسری که داریم باید منتهای تلاش و تقلا و کوشش را بنمائیم.

وزیر گمرکات با مراقبت و جمع و جور کردن کارها و جلوگیری شدید از قاچاق باید عایدات را به هزار میلیون تومان برساند - این رقم را

از حالا یادداشت کنید که فراموش نشود - مخصوصاً هزار میلیون تومان گفتم که بهتر بحافظه سپرده شود .

راههای قاچاق را محکم به بندید و درمورد مرتکبین شدت بخرج دهید البته باگماردن مأمورین درستکار و بازرسی دائم بدون شك توفیق پیدا میکنید .

وزیر دارائی میگوید اگر بودجه سال آینده را طبق بودجه امسال تهیه کنیم بایشینیهائی که در قسمت درآمد شده ۲۳۰ میلیون تومان از حیث درآمد اضافه داریم .

بنظر من این مبلغ ناچیز است و احتیاجات دستگاههای ما و تقاضاهای ضروری آنها را رفع نمیکند . ایشانهم بررسی کند شاید بتواند مبلغ اضافه را لااقل به سیصد میلیون تومان برساند .

جلسه دوشنبه توخ

(۱۳۳۸ر۹ر۳۹)

(این جلسه بمناسبت مراسم عقد و ازدواج شاهنشاه که در ساعت چهار بعد از ظهر انجام میگرفت ساعت ۱۰ صبح تشکیل گردید)

۱ - وضع بودجه را زودتر روشن کنید - همانطور که قبلاً گفته‌ام سعی کنید درآمد بیشتری برای رفع احتیاج وزارتخانه‌ها تحصیل کنید - منابع دیگر هم باید درست و بطور منجز روشن باشد - پایه بودجه مملکت نباید روی احتمالات گذاشته شود .

اعتباری هم برای حفظ آثار باستانی و بناهای تاریخی در بودجه منظور دارید زیرا این آثار گذشته از اینکه از اسناد زنده افتخارات گذشته ملت و مملکت است در آینده هم با جلب توریست خود منبع درآمدی برای دولت و مردم خواهد شد .

خوب است وزراء هر کدام که برای اضافه درآمد راهی بنظرشان میرسد بوزیرداری پیشنهاد بدهند - کاری کنید که موضوع بودجه از هر لحاظ تا ۱۵ یا ۲۰ دی کاملاً روشن شود .

۲ - راجع بمحصلینی که با هزینه دولت بخارج اعزام میشوند

توضیحاتی از طرف وزیر فرهنگ داده شد فرمودند :

سیاست کلی من که همواره خاطر نشان کرده‌ام اینست که غیر از شاگردان اول و شاگردان ممتاز و کسانی که در امور فنی نبوغی از خود نشان می‌دهند و اشخاص بی‌بضاعتی که دارای استعدادی فوق‌العاده هستند آنهم برای رشته‌های معین از قبیل طب و صنعت و پتروشیمی و امثال آن بهیچوجه نباید محصولی با کمک هزینه دولت بخارج فرستاده شود و اعتباری که از این جهت صرفه‌جوئی میشود باید بمصرف ایجاد دانشگاه شیراز برسد .

هدف وزارت فرهنگ باید این باشد که دانشگاه‌های کشور سال بسال توسعه بیشتری پیدا کند تا از اعزام شاگردان بخارج مگر برای قسمتهائی که وسائلش بطور کامل برای ما فراهم نیست بی‌نیاز شویم .

رئیس مدرسه خودم درسوئیس میگفت سعی کنید که شاگرد بخارج نفرستید و وسیله تربیت را در مملکت خودتان فراهم کنید - این تذکره يك حقیقتی است که باید مورد نظر باشد فقط يك موضوع را باید تصدیق کرد که ما باین زودی از اعزام شاگرد بخارج برای رشته پزشکی و رشته‌های فنی بی‌نیاز نمیشویم زیرا در حال حاضر به بیست هزار پزشك محتاج هستیم و يك پنجم آن را بیشتر نداریم - به مهندس هم در تمام رشته‌های فنی و قسمتهای تخصصی احتیاج داریم . من مکرر تذکر داده‌ام که وزارت فرهنگ باید با مطالعات دقیق و کامل کم‌کم سیستم فرهنگی فعلی را تغییر دهد .

۳ - من آرزو داشتم که روزنامه نگاران متوجه میشدند و هر روز يك ستون از روزنامه خود را بتاريخ ایران و گذشته با افتخار نیاکان ما و قسمتی را هم برای مقایسه اوضاع قبل و بعد از کودتا اختصاص میدادند . اصلاً هر روزنامه نویس وطن پرستی باید مردم را بحقایق تاریخ و تمدن درخشان قدیم خود آشنا سازد و عظمت و جلال گذشته را بهر وسیله میتواند در نظر خوانندگان تجسم دهد .

۱۰ اگر اوضاع اسفانگیز قبل از کودتا و پیشرفتهائی که بعد از آن مخصوصاً از سال ۱۳۳۲ باینطرف نصیب مملکت شده طبق واقع و حقیقت وبدون شاخ وبرگ با ارقام و اعداد توضیح وتشریح گردد واگر سیر ترقی کشور از ابتدا تا مرحله فعلی درست ترسیم و درست منعکس شود بدون شك دانستن یا یادآوری آن وقایع موجب امیدواری بیشتر مردم بخصوص جوانان بآینده بهتر و روشن تر خواهد شد وهمین امیدواری آنان را بفعالت بیشتری وادار میکند .

جلسه دوشنبه توخ

(۱۳۳۸/۱۰/۲۷)

۱ - وزیر کشاورزی راجع بجریان قانون اصلاحات ارضی که در کمیسیون مجلس مطرح است و ایرادهائی که بعضی از وکلاء نسبت بلایحه مزبور گرفته اند گزارشی بعرض رسانید .
شاهنشاه فرمودند :

این ایرادها و بهانه‌هائی که میگوئید اعضاء کمیسیون عنوان میکنند برای اینست که این لایحه هیچوقت تمام نشود پیشنهاد هزار هکتار برای هرنفر هم بهمین منظور است و میخواهند چیزی برای رعیت باقی نماند و خرده مالک بوجود نیاید و خلاصه زارع صاحب زمین نشود - این حرفها و پیشنهادها غیر منطقی است . باید بآنها تذکر دهید که معطل کردن این لایحه صحیح نیست و تحولات زمان اینگونه پیشنهادها را دیگر نمی‌پذیرد . البته ایرادات منطقی را قبول کنید ولی اگر پیشنهادها طوری است که نقض غرض میشود و نظر ما را در تقسیم اراضی بزرگ تأمین نمیکند یا اگر منظور کمیسیون تأخیر و تعویق کار است اصلاً لایحه را پس بگیرید تا ما هم بوظیفه‌ای که قانون اساسی بما محول داشته عمل نمائیم .

بهر حال این آقایان را متوجه کنید که هیچ عاملی نمیتواند جلوی این امر طبیعی و قهری را که در اثر تحول اوضاع دنیا خواهی نخواهی انجام خواهد گرفت بگیرد و هیچ قدرتی نمیتواند این موضوع اجتماعی را متوقف سازد.

۲ - راجع به شرکت های تعاونی وزارتخانه ها فرمودند :
کاری کنید که اجناس را لااقل صدی بیست کمتر از خارج بکارمندان بفروشند والا اگر غیر از این باشد بحال کارمندان فایده ندارد .
برای اجرای این منظور وام های بدون ربح یا حداکثر باریج صدی دو ، همچنین انبارهای مجانی برای ذخیره اجناس و تخفیف کلی در کرایه حمل و نقل راه آهن برای آنها در نظر بگیرید .

۳ - فرمودند : امروز اکثر مردم جهان از اهمیت نفت و تأثیر مشتقات آن در زندگی بشری آگاهند و برای بدست آوردن آن کوششها و تلاشها مینمایند .

خوشبختانه خداوند این نعمت را که برای هر ملت از بزرگترین منابع اقتصادی بشمار میرود بحد فراوان ب ما ارزانی داشته است ما هم باید از هر طریقی که ممکن و میسر است از این موهبت طبیعی استفاده کامل نمائیم بهمین جهت قبلاً دستور داده بودم که موضوع دانشکده اختصاصی نفت را مورد مطالعه قرار دهید و گفته بودم ترتیبی فراهم نمائید که هر سال عده ای از جوانان ما در امور مربوط به نفت و رشته های پیوست بآن تخصص و تجربه پیدا کنند .
هرچند سالها است که دانشکده فنی آبادان برای این امر تأسیس شده است ولی آن دانشکده به تنهایی نظر مرا تأمین نمیکند .

منظور من از دانشکده نفت دستگاه وسیعتر و مجهزتری است که بتواند همه نوع متخصص در رشته های نفت تربیت نماید که تدریجاً خود ایرانیها زمام کار را در دست بگیرند و امور مربوط به نفت را در قسمت های مختلف شخصاً انجام دهند .

دولت باید درین مورد مطالعه نماید و وسیله اجرای این منظور را در آینده نزدیکی فراهم کند زیرا در کمتر مملکتی اینهمه وسیله برای تحصیل رشته نفت فراهم و موجود است . البته محل چنین دانشکده ای حتماً باید در یکی از مراکز نفت خیز باشد که دانشجویان بتوانند از آزمایشگاه بزرگ طبیعت یعنی چاه های نفت و شعله های گاز و همچنین از آزمایشگاه های موجود در آبادان و مسجد سلیمان و نقاط دیگر ، و از پالایشگاه عظیم آبادان استفاده نمایند - بعلاوه آنها بتوانند قسمتی از وقت خود را صرف کارآموزی نمایند

و ضمن کسب معلومات فنی عملاً هم وارد کار شوند .

بی‌مناسبت نیست درینموقع که گفتگو از دانشکده نفت می‌کنیم راجع بتوجه صنایع پتروشیمی هم که مدتی است مطالعات در اطراف آن ادامه دارد تذکری بدهم و تأکید کنم که زودترین پروژه مفید را بر حله عمل در آورید .

صنعت پتروشیمی یعنی شیمی نفت از صنایعی است که اگر دنباله آنرا درست بگیریم يك انقلاب صنعتی عجیبی در مملکت بوجود خواهد آورد و منافع بیشماری از اینراه بدست ما خواهد آمد .

امیدوارم طرح ما راجع بتأسیس کارخانجاتی که بمنظور استفاده از صنعت پتروشیمی است عملی شود و بزودی بتوانیم از گاز نفت فراوانی که فعلاً بهدر میرود مواد پلاستیکی و همچنین الیاف مختلف برای تهیه نایلون و داکرن و بالاخره لاستیک و انواع رنگ و شیشه و دهها اشیاء دیگر در مملکت بسازیم و حداکثر استفاده را بنمائیم ، چون این صنعت قدیمی نیست و خیلی سابقه ندارد ما از این بابت نسبت بکشورهای پیشرفته عقب نخواهیم ماند و میتوانیم با سرعت از تجارب آنها بخوبی استفاده نمائیم .

البته وقتی این صنعت عملی شود انقلاب عظیمی در امور صنعتی بوجود میآید و منافع سرشاری بمردم و مملکت میرسد و بدون شك از خیلی اشیاء وارداتی بی‌نیاز میشویم - اینست که همیشه گفته‌ام و باز هم میگویم آینده این مملکت روشن و درخشان و در حقیقت آینده رفاه و آسایش و خوشبختی و بهبود زندگی است .

جلسه دوشنبه مهر

(۱۳۳۸/۱۱/۱۸)

۱- دیروز نشریه سالانه آمار عمومی مربوط به دیماه را دیدم -
واقعاً موجب نهایت خوشوقتی است که دردانشگاه تهران دختران دانشجوی
ما در اغلب رشته‌ها ، دوش‌بدوش پسران دانشجو پیش می‌روند و اینهمه عشق
و علاقه نسبت به تحصیلات عالیه ابراز میدارند .
طبق جدول آمار این نشریه دردانشکده ادبیات در سال ۳۷ - ۳۸
تعداد دانشجویان مرد ۱۸۷۴ نفر و تعداد دانشجویان زن ۱۲۴۶ نفر احصاء
شده است که بادر نظر گرفتن تفاوت جزئی آن میتوان امیدوار بود که بعد از
چند سال دیگر این تعداد مساوی خواهد شد .
دردانشکده علوم که رشته مشکلی است در مقابل ۷۷۳ دانشجوی مرد
۱۲۸ دانشجوی زن مشغول تحصیل هستند .
مطالعه این نشریه نشان میدهد که از سال ۱۳۳۲ تا کنون علاقه عجیبی
از طرف بانوان در کسب معلومات ادبی ، علمی و فنی ابراز میشود و دختران
و بانوان کوشش دارند که از مردان و جوانان عقب نمانند .
علاقه شخصی من همواره این بوده و هست که برای بانوان ایران

فرصت و مجال وسیعتری برای ورود آنها در خدمات اجتماعی فراهم گردد .
من مایلم که زنان مملکت من نیز از همان حقوق اساسی مردان
برخوردار باشند تا بتوانند سهم خود قسمتی از امور و مسئولیتها را بعهده
گیرند تا در نتیجه قوای فعاله کشور دوبرابر شود .

چیزی که در این آمار جلب توجه میکند تعداد بانوان آموزگار
در استان مرکزی است که بیش از تعداد مردان آموزگار است .

همه اینها نشانه و دلیل است که زنهای مملکت در همه قسمتها استعداد
و لیاقت فوق العاده ای دارند و حقیقتاً حیف است که در یک اجتماع بیست
میلیون نفری یکدسته لایق و با استعدادی که نصف آن اجتماع را تشکیل
میدهد از بعضی حقوق اساسی محروم باشند .

امیدوارم در آینده نزدیکی این توفیق را بدست آریم که این نقص
اجتماعی را نیز برطرف سازیم .

۲ - راجع با افزایش حقوق کارمندان دولت که کمتر از چهار هزار
ریال دریافت میدادند تا چهار هزار ریال توضیحاتی بعرض رسید .
فرمودند :

تفاوتی را که بین کارمندان رسمی و غیررسمی قائل شده اید منطقی
بنظر نمیرسد زیرا وقتی این افزایش را از نظر هزینه زندگی و بعثت حداقل
آن در نظر گرفته اید رسمی و غیررسمی معنی ندارد - حداقل برای همه
یکسان است .

۳ - وزیر کشاورزی در موضوع ازدیاد دام و حفظ مراتع و تهیه
علوفه و محل نگهداری دامها و پرورش طیور مطالعات خود را ادامه دهد
تا بمرحله عمل برسد .

۴ - قانون منع مداخله درست اجراء نشده و دولت جداً وسائلی
برای اجرای آن فراهم نکرده است .

ما باینکه از افراد خاندان سلطنت در قانون اسمی برده نشده بود
باصدور اعلامیه آنها را مشمول قانون دانستیم و رعایت آنها را بر فرداً فرداً آنها
واجب شناختیم ولی هنوز دولت بما نگفته است که طریق حسن اجرای این
قانون چیست - خوبست چند نفر از وزراء با تجربه با وزرای جوان بنشینند
راه اجرای عملی این قانون را که حقیقتاً اثر داشته باشد پیدا نمایند .

۵ - در تنظیم سهمیه سال ۱۳۳۹ دقت کامل شود که همه جهات
پیش بینی شده و در عرض سال مجبور به تغییر آن نشوید - بدترین کارها

اینست که خود شما بعد از چند ماه تصمیمات خود را تغییر دهید و اعتراف صریح نمائید که تصمیم قبلی ما بدون مطالعه دقیق بوده است - با این کارها عقیده مردم را نسبت بخود و تصمیمات خود متزلزل میکنید .

۶ - باید از اشخاصی که بازنشسته میشوند نهایت تجلیل بعمل آید - اینها که بدون لغزش بآخرین مرحله استخدامی رسیده اند و این راه را درست پیموده اند مورد احترام هستند زیرا علاوه بر اینکه بهترین دوره زندگی و ایام عمر خود را در طریق خدمت بدولت و مردم صرف کرده اند توفیق نیل بآخرین مرحله را هم پیدا کرده اند .

متأسفانه در ایران بازنشستگی عنوان دیگری پیدا کرده و مردم خیال میکنند کسی که بازنشسته میشود از دستگاه دولت طرد شده است و رفتار خود را نسبت باو تغییر میدهند - از این جهت است که میگویم باید نهایت احترام درباره بازنشستگان معمول دارید و همیشه آنها را بتناسب شغل و مقامی که داشته اند با انجام مراسم مجللی بازنشسته نمائید . هر ملت زنده ای باید از کسانی که قدمی در راه خدمت با آنها برداشته حق شناسی و قدردانی نماید - اینها نشانه عظمت روح ملتها و نشانه تمدن عالیه بشری است .

۷ - دولت باید بنقاط مرزی مخصوصاً بنادر جنوب و بلوچستان بیشتر توجه نماید و رفع احتیاجات ضروری این نقاط را مقدم بداند . مردم این نقاط همیشه محرومیت بیشتری داشته اند و چون دور از مرکز ویرکنار از آمد و رفت بوده اند آنطوریکه لازم بوده و وضع آنها اقتضا داشته بآنان توجهی نشده است .

جلسه دوشنبه مؤرخ

(۱۳۳۸/۱۲/۲۳)

۱ - چیزهائی که در این مسافرت (منظور مسافرت خوزستان است) برخورد کردیم این بود که از نزدیک دیدیم زندگی کارمندان دولت بخصوص دبیران و آموزگاران خوب نیست و همه در مضیقه و عسرت هستند . باید دولت موضوع تأمین معیشت کارمندان را که متناسب با کار و مقام آنها باشد مورد توجه قرار دهد و بهمان ترتیب که وزارت گمرکات اقدام کرده برای کارمندان خود خانه‌های سازمانی بسازد .

اینکار برای همه وزارتخانه‌ها ضروری است ولی معلمین را باید مقدم داشت زیرا وضع آنها از همه بدتر است اگر ساختن خانه فعلاً بمیزان احتیاج میسر نیست لااقل زمین بآنها بدهید که خودشان مسکن تهیه نمایند . در این مسافرت در موقع ورود وقتی بچهره مستقبلین نگاه میکردم میدیدم جزء عده معدودی بقیه قیافه‌های باز و بشاش داشتند وقتی خوب دقت میکردم و میپرسیدم معلوم میشد آن عده معدود که مثل سایرین بشاش نیستند معلمین هستند که آنها را شرایط سخت زندگی ناراحت کرده است . شرایط زندگی در همه جا مخصوصاً در خوزستان مشکل است - وظیفه

دولت است که در این مسائل بیشتر مذاقه نماید و توجه عمیق تری مبذول دارد. وزیر کشاورزی هر جا بتواند زمینی که متناسب برای مسکن باشد بدست بیاورد و بین کارمندان دولت تقسیم کند .

۲ - بدنیست ماهم مثل آمریکا که سازمان T.V.A. ایجاد کرده سازمان مشابهی در خوزستان ایجاد کنیم که مربوط بهیچ دستگاهی جز دولت نباشد فقط امور برق و آب را طبق برنامه منظمی مستقلاً اداره نماید . بعضی متخصصین خارجی که از نزدیک خوزستان را دیده اند معتقدند که این استان زرخیز با این امکانات عظیم اقتصادی از دره تنسی آمریکا از جهاتی مستعدتر و مهمتر است زیرا خداوند حقیقهً نعمت را بر این استان تمام کرده و همه عوامل ترقی را از قبیل معادن نفت - اراضی حاصلخیز ، استعداد طبیعی ، رودخانه های متعدد ، در آنجا جمع کرده است - بعلاوه نزدیکی بدریا که این استان را بتمام دریاها و نقاط دنیا مربوط میسازد موقعیت خاص دیگری باین منطقه بخشیده است - امیدوارم این نعمت ها با اجرای پروژه سد دز و استفاده از نیروی عظیم برق و آب فراوانی که تحت کنترل در می آید روز بروز کاملتر گردد .

بهر حال این نظر را مورد مطالعه قرار دهید و توجه کنید که این سازمان روی اصول صحیحی ایجاد شود و شخصیت حقوقی داشته باشد - درین مورد نتیجه مطالعات خودتان را در یکی از جلسات روز دوشنبه مطرح کنید ، البته اگر نتیجه مطالعات مورد تصویب قرار گرفت و اینکار بمرحله عمل درآمد ممکن است بعداً برای ایجاد مراکز آب و برق در سایر استان ها هم بهمین طریق اقدام نمود .

۳ - گزارش مربوط بذوب آهن را دیدم چیزی که در این گزارش جالب بنظر رسید این بود که نوشته بودند تادمیت هفتاد سال کار ما از لحاظ سنگ آهن و تا بیست سال از لحاظ ذغال سنگ تأمین است در این گزارش ضمناً اشعار شده بود که وقتی ذغال تمام شد عمل ذوب را با برق انجام میدهند. باملاحظه این گزارش من امیدوار شدم که انشاء الله کار ذوب آهن بالاخره يك روز بدون نگرانی از تأمین مواد اولیه آن رو برآید میشود .

ولی لازم میدانم که این نکته را تذکر دهم که باید از همان اول طریقه ای انتخاب شود که از گاز نفت یا برق هم استفاده شود که مصرف ذغال کم شود یا بدون احتیاج به ذغال کارخانه راه بیفتد - بهر صورت همه این مطالب باید دقیقاً از لحاظ فنی و اقتصادی مورد بررسی قرار گیرد .

۴ - مسئله‌ای که در سال آینده باز باید دائماً مورد توجه باشد و دنبال شود مسئله تصفیه ادارات از اشخاص فاسد و بی‌کاره است - البته باعث تأسف است که دولت بگوید تاکنون چهار هزار نفر مورد تعقیب قرار گرفته‌اند و عده زیادی از آنها محکومیت پیدا کرده و از کار برکنار شده‌اند - ولی خود این موضوع می‌رساند که دولت کاملاً برای برکناری و تعقیب منحرفین بطور جدی وارد مرحله عمل شده است .

بنابراین بدنیست در رادیو هم گفته شود که مردم و مجلس بدانند که دولت درین مورد با کمال شدت برنامه خود را در موضوع تصفیه ادارات از اشخاص ناباب تعقیب میکند .

من تردید ندارم که اگر مسئله تعقیب و برکناری اشخاص ناباب بهمین نحو ، با توجه و دقت و حتی شدت بیشتری ادامه یابد طولی نخواهد کشید که خیال ما و دولت و مردم از این حیث راحت میشود .

نکته‌ای که باید مورد توجه باشد اینست که در این باب نباید نسبت با اشخاص متنفذ و صاحبان مقامات عالیه سهل‌انگاری یا اغماض شود - بیشتر نظر مردم باین قبیل اشخاص است که با کمال قدرت و با نهایت بی‌شرمی بلکه با جرئت و جسارت باعمال بی‌رویه خود در مشاغل حساس ادامه میدهند . اینها را باید تعقیب کنید که باعث عبرت دیگران شود والا تعقیب کارمندی که بعلت استیصال یا فقر پانصد تومان اختلاس کرده یا پنجاه تومان رشوه گرفته اثر زیادی ندارد .

۵ - بارها گفته‌ام بررسی کنید که برنامه‌های خود را در اسرع اوقات بموقع اجراء بگذارید - مخصوصاً تصمیماتی که راجع بامور اقتصادی اتخاذ میشود باید در کمال سرعت انجام پذیرد .

انجام يك كار اگر دو سال وقت لازم داشته باشد ولی شما آنرا در عرض دو سال و دو روز و پنج ساعت بآخر برسانید آن دو روز و پنج ساعت اضافی از وقت مملکت تلف شده و هدر رفته است و باید بدانید که همین دو روز و پنج ساعت از لحاظ اقتصادی برای يك کشور که در حال پیشرفت است مؤثر خواهد بود .

ناچارم يك لغت خارجی استعمال کنم و آن اینست که افیئنسی Efficiency هر دستگاهی به تناسب وقتی که صرف شده باید رضایتبخش و خوب و نمایان باشد .

ساعت ودقیقه در عمر مملکت مهم است و کاری نکنید که بیهوده

تلف شود .

این توضیح را ازاین جهت بیان کردم که متوجه باشید ومدت برنامه‌های خود را فشرده و کوتاه کنید . قبلاً گفته بودم که برای اتمام برنامه‌هایی را که به‌مه‌ده گرفته‌اید باید ضرب‌الاجل تعیین کنید - هر کدام نتوانستید در موعده مقرر برنامه خود را اجراء نمایید از حضور در جلسات روز دوشنبه خودداری کنید - اگر شما آنچه میگوئید و وعده می‌دهید عمل کنید زیردستان هم از شما پیروی میکنند . بهر حال وزراء و عمال دولت باید هر روز در کارها جدی‌تر و از لحاظ اداری سختگیرتر باشند .

همانطور که مکرر گفته‌ام کسی که وظیفه‌اش را انجام می‌دهد در واقع يك كار عادى است ولى كسى كه مافوق وظیفه‌اش كاری انجام داده باید تشویق گردد و كسى هم كه قصور در انجام وظیفه مینماید باید تنبیه و مجازات شود - دلمان خوش است كه فلان آدم خیانت نمیکند مگر همه مردم دنیا بمملکت‌شان خیانت میکنند ؟

۶ - چند مسئله بصورت طلسم درآمده كه دولت باید بآن توجه نماید : يكى موضوع مالیات املاك مزروعى است و يكى هم موضوع سردخانه تهران و تهیه وسيله برای ذخیره گوشت مورد احتیاج اهالى پایتخت بخصوص در فصل زمستان است . این دومسئله چند سال است مورد بحث و گفتگو است ولى هنوز به نتیجه نرسیده و عملی نشده است .

بدون تردید باید گفت كه درین مورد اهمال و سستی شده است .

۷ - در سال گذشته خیلی كارهای خوب و مهم انجام شده است .

واقعاً این پیشرفتهای محسوس كه بچشم می‌خورد موجب كمال خوشوقتی است ولى قانون اصلاحات ارضی كه بیاری خداوند متعال در سال آتی اجرا خواهد شد يك چیز دیگری است و بدون شك يك ورقه برجسته طلائی بتاریخ ایران اضافه میکند .

۸ - برنامه سال آینده را بعداً تعیین خواهیم كرد ولى اصولی كه

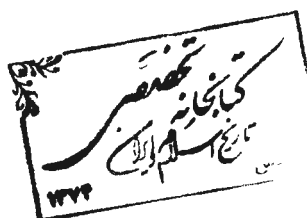
باید مورد نظر باشد عبارتست از :

از سرعت در كارها و اجرای برنامه‌ها - تعقیب برنامه مربوط به تهیه

مسكن - ادامه بررسی‌ها و اقدامات مربوط باز دیاد تولید - تهیه طرح مربوط

به سهم كردن كارگران - شدت بیشتر در وصول مالیاتهای حقه دولت -

تهیه مقدمات اجرای قانون اصلاحات ارضی - تعقیب جدی اقدامات مربوط
به تصفیه دستگاههای دولت از اشخاص ناباب - تشویق و ترغیب و هدایت
مردم بانجام کارهای صنعتی و کشاورزی - تهیه فیلم از کارهای عمرانی
وزندگی اجتماعی برای تمام نقاط بخصوص دهات و قصبات - صرفه‌جوئی
در هزینه‌ها و اجرای جدی برنامه تثبیت اقتصادی است .

اصول
سیاست‌شاهانه

درجست سال

۱۳۳۹

میت دولت

جلسه دوشنبه توخ

(۱۳۳۹/۱/۲۹)

۱ - خلاصه کارهای انجام شده سال گذشته وزارتخانه‌ها را دیدم معلوم شد در اثر توجهات خداوند و فعالیت‌هایی که بعمل آمده در هر رشته پیشرفت‌هایی نصیب مملکت شده است .

وقتی ارقام و اعداد و آمار کارها را با دقت مقایسه کنیم می‌بینیم که از سال ۱۳۳۲ بعد هر سال قدم‌های مؤثری روبه‌جلو برداشته شده و آشکار است که در بعضی قسمت‌ها پیشرفت ما بیشتر و بهتر و محسوس‌تر بوده است مثلاً بخوبی مشهود است که در این دو سال اخیر صنایع مملکت خیلی پیش‌رفته است و امور صنعتی و کارخانجات توسعه یافته است .

۲ - اگر شرکت معاملات خارجی در این مدت تجاری پیدا کرده بهتر است خریدهای خارجی ارتش هم وسیله آن شرکت انجام گردد که صرفه‌جویی بیشتری بشود .

مسلماً اگر دقت و دلسوزی در اینگونه خریدها و بطور کلی در تمام خریدهای دولتی بخرج داده شود سالی بیش از صد میلیون تومان فقط در قسمت خریدها برفع خزانه دولت صرفه‌جویی خواهیم داشت .

این موضوع را درست بررسی کنید و نتیجه را ضمن دلائل قطعی و پیشنهاد لازم باطلاع من برسانید .

۳ - بمأمورین مربوطه برای تقسیم اراضی خالصه فشار بیاورید - همانطور که گفته‌ام برای اتمام هر کاری ضرب‌الاجل معین کنید - ما نباید در قسمت تقسیم خالصه‌جات خود را زیاد معطل کنیم زیرا کار بزرگتری در پیش داریم - بنابراین باید زودتر خودمان را از خالصه‌جات خلاص کنیم که بکار اصلی و اساسی خود یعنی تقسیم املاک بزرگ بپردازیم .

۴ - موضوع مزایای افراد ارتش و حق لیسانس افسران مورد بحث قرار گرفت فرمودند :

چیزی که برای ارتش خیلی مهم است همان رقیمی است که بنام حق لیسانس بدیگران میدهند - این حق باید با افسران لیسانسیه هم داده شود زیرا حق درجات علمی برای افسر و غیر افسر نباید تفاوت داشته باشد .

در موضوع مزایای گرمسیری و سردسیری آنها زیاد اصرار ندارم زیرا افراد ارتش هر جا مأوریت پیدا کنند باید بلا درنگ حرکت کنند و نباید چشم آنها باینگونه مزایا باشد که عادت کنند - بهتر است بجای اینگونه مزایا برای فرزندان آنها بعضی بورسهای تحصیلی یا امتیازات دیگر قائل شوید ولی بهر حال حق لیسانس آنها را هم مثل سایرین بدهید که تبعیضی در بین نباشد . وزیر جنگ و وزیر دارائی باید این موضوع را با هم حل کنند و ترتیبی بدهند که افسران هم از مزایای علمی خود بهره‌مند شوند .

۵ - وزیر کشاورزی تا دوهفته دیگر برنامه کلی پنجساله خود را در موضوع جنگلها و برنامه مربوط به آبیاری کشور را که قبلاً مذاکره شده بود تهیه و بدفتر مخصوص بفرستد - موضوع جنگلها بخصوص از نظر من اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد متأسفانه در اثر عدم توجه بامور جنگلها قسمتهائی از بین رفته که حتماً باید احیاء گردد .

دولت نباید موضوع جنگلها را که خود یکی از منابع مهم درآمد کشور است بی‌اهمیت تلقی کند ، این نکته مسلم است که اگر نیروی اتم یا نیروی دیگری جای نفت را بگیرد ولی جای جنگل را چیز دیگر نخواهد گرفت . از اینجهت است که این عقیده در من پیدا شده که باید تمام جنگلها را ملی کنیم تا بتوانیم برنامه وسیعی برای عمران و نگهداری و بهره‌برداری از آنها تهیه نمائیم و بموقع اجرا گذاریم .

فعلاً برای جنگلها سازمان خود را روی اصول فنی قرار دهید و در

نگهداری واحیاء آنها طبق برنامه منظمی پیش بروید تا نظر ما درمورد ملی کردن جنگلها بمرحله عمل درآید .

یکی از خارجی‌ها که بنواحی شمال مسافرت کرده بود و از نزدیک جنگلهای ما را دیده بود میگفت خداوند ملت ایران را خیلی دوست داشته که در جنوب منابع نفت و در شمال منابع جنگلی بآنها اعطاء فرموده است زیرا یکی از این مواهب برای خوشبخت کردن دوبرابر جمعیت فعلی ایران کافیست . بارها مذاکرات روزولت رئیس جمهور فقید آمریکا را درموضوع جنگلهای ایران که میگفت «درموقع بازنشستگی حاضریم بایران بیایم و جنگلهای کشور شما را دوباره احیاء کنیم» برای شما بیان کرده‌ام - اظهار ایشان لاقابل دلیل اینست که جنگلهای ما توجه او را جلب کرده‌بوده و بآن منابع با نظر اهمیت نگاه میکرده است .

۶ - از مجموع گزارشهایی که دریافت داشته‌ام معلوم میشود از وقتی که گارد گمرک بژاندارمری واگذار شده عمل قاچاق بیشتر شده است . از وصول مالیاتها واجب‌تر اینست که جداً و شدیداً جلوی قاچاق گرفته شود زیرا هر اندازه قاچاق بیشتر رواج پیدا کند بهمان نسبت عواید گمرکی و بالتبیین در آمد خزانه مملکت پائین می‌آید . بامطالعات لازم و گماردن مأمورین صالح اقداماتی مؤثر برای جلوگیری از قاچاق بخصوص در نقاط جنوب بعمل آورید .

مدتی راجع به بندر آزاد در جنوب بررسی‌هایی بعمل آمد و مذاکراتی انجام گرفت گویا هنوز به نتیجه قطعی نرسیده است - وزیر گمرکات همه سوابق امر را جمع‌آوری و دریک کمیسیون فنی آنرا مورد بررسی مجدد قرار دهد و هر نظری اتخاذ شد در هیئت دولت مطرح نماید .

۷ - عجله کنید که قانون وام سد دز زودتر بتصویب برسد که تأخیر در اجرای برنامه این سد رخ ندهد .

شاید خودتان هنوز بعظمت این طرح آنطور که باید و شاید توجه ندارید - این اقدام حقیقه^۱ یکی از اقدامات عظیم و اساسی است که انشاء الله وقتی بپایان رسید عظمت آن بیشتر مشهود خواهد شد .

باید دانست که آنچه برای مملکت باقی میماند و نسلهای بعدهم از آن استفاده میکنند و بروح ما و شما درود میفرستند این قبیل کارهای اساسی است . دانشگاه باین عظمت که در زمان پدرم بنا و در دوره من تکمیل و توسعه یافته ، سدهای عظیمی که با خون دل طرح ریزی و آغاز شده و انشاء الله

همه آنها بزودی بیایان میرسد همچنین خطوط آهن - ساختمان بیمارستان ها - دبستانها - دبیرستانها - دانشگاههای ولایات - پلها - تونلها - راهها و هزاران تأسیسات و امور عمرانی دیگر که در عرض این مدت کوتاه بوجود آمده هیچکدام را من یا شما (وزراء) همراه نمی‌بریم .

همه زحمات و ناراحتی‌ها را با عشق و علاقه تحمل کرده‌ایم وزیر بار سنگین قرض رفته‌ایم تا نسل حاضر و نسلهای بعد از آن بهره ببرند و از فوائد آن برخوردار گردند - ما مثل پدری میمانیم که همه رنجها و ناملایمات را برای بوجود آوردن وسائل آسایش و سعادت فرزندش تحمل میکند . ما همه سختیها و مشقت‌ها را با کمال میل و رضا قبول میکنیم و از دل و جان می‌پذیریم که فرزندان فعلی و بعدی ما از آن متمتع شوند و از آن لذت و آسایش ببرند . شنیده‌ام بعضی اشخاص کوتاه‌بین میگویند چه لزومی دارد که دولت با گرفتن وام از مؤسسات خارجی اینگونه امور عمرانی پرخرج را انجام دهد، آنها میگویند ما احتیاجی باینگونه سدها و اجرای پروژه‌های نظیر آن نداریم آنها میخواهند مثل سابق زندگی کنند و عقیده دارند که اگر باتمدن جدید آشنا نشوند راحت‌تر خواهند بود .

نظر این اشخاص بسیار کوتاه است و متأسفانه باید گفت بقدری بیچاره‌اند که حتی یکقدم جلوی پای خود را نمی‌بینند آنها بقدری بیخبر و از مرحله پرتند که نمیدانند مملکتی که در حال پیشرفت و در حال توسعه قدم برمیدارد غیر از این راهی که ما پیش گرفته‌ایم راه دیگری ندارد .

ما که میخواهیم با ممالک پیشرفته جهان همگام شویم و فاصله عمیق بین خود و آنها را یکدفعه از میان ببریم و با سرعت و همت ، عظمت و افتخارات خود را تجدید و برای مردم سعادت و رفاه بوجود آوریم غیر از اینکه قسمتی از احتیاجات خود را با گرفتن وام انجام دهیم راه دیگری نداریم - زیرا باعوائد عادی جز کار عادی که با اصطلاح خودمان لك لك کردن باشد کار دیگری انجام پذیر نیست - ما یقین داریم که اگر بخواهیم با وضع عادی قدم برداریم هیچوقت به هدفهای بزرگ خود نمیرسیم .

ما برای اجرای بعضی از طرحهای عمرانی خود ناچاریم قرض کنیم و پرداخت آنها بردوش بگیریم تا ایرانی آباد و مترقی ، ایرانی که تمام مظاهر ترقی و تمدن جدید و وسائل رفاه و آسایش در آن موجود باشد به آیندگان تحویل دهیم .

گذشته از جهات دیگر ما وقتی وام میگیریم میخواهیم فشار زیادی

بمردم از لحاظ پرداخت مالیات زیاد و سنگین وارد نشود و قسمتی را هم بعدیها بگردن بگیرند .

ما تصمیم گرفته‌ایم تا قوه در بدن داریم و تا آنجائی که میتوانیم و تا زنده هستیم فاصله عظیم عقب‌افتادگی از دنیای جدید را از میان برداریم و طوری در اجرای برنامه‌ها بکوشیم که از لحاظ اجرای پروژه‌های اساسی زحمت زیادی برای نسل‌های بعد باقی نگذاریم - البته اینکار دشوار است . ولی با همه دشواری و سختی چون برای انجام آن تصمیم گرفته‌ایم شبانه روز میکوشیم تا انشاءالله توفیق پیدا کنیم .

۸ - هیچ مطلبی نباید قبل از اینکه بتصویب قطعی برسد انتشار پیدا کند - زیرا کارهای مربوط بمملکت و مصالح عامه جز در مراجع رسمی خود قابل ذکر و بیان نیست و چه بسا افشای مطلبی که هنوز بمرحله قطعی نرسیده موجب بهم خوردن اساس مطلب یا ایجاد موانع در راه اجرای آن و یا خسارات غیر قابل جبران خواهد شد .

جلسه دوشنبه توخ

(۱۳۳۹ر۲۵)

۱ - تعقیب کنید قانون اصلاحات ارضی وسد دز - قانون بانکداری -
قانون الحاق دولت ایران بمؤسسه بین المللی اقتصادی وقانون بیمه های
اجتماعی وقانون واگذاری اراضی خالصه بکارگران وسایر لوایحی را که
مدتی است بمجلس داده اید وبعضی از آنها فعلاً در مجلس سنا مطرح است
سریعتر مراحل قانگذاری خود را طی کند تا زودتر وسیله اجرای آنها
فراهم گردد .

۲ - وزیر کشاورزی در موضوع وامهائی که ازمحل تفاوت ارزیابی
پشتوانه اسکناس برای توسعه کشاورزی داده میشود مطالعاتی بنماید وطرق
سهلتری مخصوصاً در مورد اعطاء وام بکشاورزانی که وثیقه ملکی ندارند
در نظر بگیرد - باید ترتیبی داده شود که در مورد این قبیل وامها تقاضا کنندگان
اینهمه دچار اشکال و پیچ وخم مقررات نشوند .

باید وامهای تا پنجهزار تومان را از کلیه هزینه ها حتی اگر بشود
از هزینه تنظیم سند وغیره معاف دارید واین قیود را تا آنجائی که ممکن است
از بین ببرید تا زارعین با اشکالات گوناگون وقیود پیچ در پیچ فعلی روبرو نشوند.

۳ - راجع بشرائط وام ذوب آهن همانطور که قبلاً دستور داده‌ام وزیر خارجه و وزیر صنایع سعی کنند که در زمینه وام بین دولت بدولت مذاکره شود که قسمتی از اشکالات از بین برود .

باهر دولتی که حاضر باشد درین مورد باماکمک کند وارد مذاکره و مکاتبه شوید و شرائط آنها را پس از وصول در هیئت دولت مطرح و بررسی نمائید - البته شرائط هر کدام مناسبتر و سهلتر باشد دنبال آن بروید .

۴ - راجع بپرداخت بهای اراضی که برای فرودگاهها و ایستگاهها از طرف دولت تصاحب شده فرمودند : باز هم تکرار میکنم که دولت خودش باید در ادای حقوق مردم پیشقدم باشد .

شخصیت و امتیاز دولت اینست که مجری قانون باشد و برخلاف قانون اقدامی نکند - تضییع حق نکند و عدالت بخرج دهد . زیرا دولت مافوق همه دستگاهها و افراد است از چنین مقامی که خود باید موجبات اجرای همه قوانین را فراهم نماید مردم انتظار بی عدالتی ندارند - چنین مقامی نباید زمین مردم را تصرف کند و بعدر نداشتهن پول در پرداخت بهای آن مداخله نماید - این کار صحیح نیست و بنظر من شرم آور است . بنشینید فکری برای حل این قضیه بنمائید و نتیجه را بمن گزارش کنید .

۵ - حالا که در اثر اعطاء وامهای صنعتی و سرمایه گذاری خود اشخاص صنایع مملکت رو بتوسعه میرود ، وزارت صنایع و معادن باید برنامه صنعتی کشور را در مجرای صحیحی رهبری نماید و برای اینکار يك برنامه پنجساله یا دهساله ای ترتیب دهد - زیرا قدم اول برای حصول بهره دافی مطالعه و پیش بینی قبلی و تهیه نقشه و برنامه است .

دردنیای کنونی هیچ کاری جز با تهیه طرحهای جامع و اساسی پیشرفت نکرده است - ممالکی که در حال پیشرفت و توسعه هستند باید با دقت قدم بردارند و با مطالعات لازم و استفاده از تجارب گذشته دیگران در امور صنعتی اقدام کنند - زیرا دیگران برای تکمیل و توسعه صنایع خود مدتها وقت تلف کرده اند و در حین عمل اشتباهات خود را تصحیح نموده تا بالاخره نتایج رضایت بخش گرفته اند - کشورهایی که بدون پیش بینی لازم و بدون استفاده از تجارب دیگران وارد مراحل صنعتی شده و کارخانه های عظیمی بدون در نظر گرفتن میزان تولید و مصرف مملکت و بازار فروش و وجود کارگرفنی و متخصص لازم و حساب سرمایه و حسابهای دیگر برپا کرده اند دچار خسارتهای زیاد و حتی ورشکستگی شده اند . مردم مملکت ما هنوز آشنا

بمسائل صنعتی از روی حساب و کتاب و عدد ورقم نشده‌اند - وظیفه وزارت صنایع است که آنها را هدایت کند و آنها را عادت دهد که در امور صنعتی و اقتصادی مثل بازیگران شطرنج حساب اطراف و جوانب خود را بنمایند و ارقام و اعداد را درست حساب کنند آنوقت وارد میدان عمل شوند .

خلاصه منظورم اینست که در ایجاد يك کارخانه حساب همه چیز مثلاً میزان سرمایه لازم - مقدار تولید - تعداد کارگر و متخصص - مخارج تأسیسات - نیروهای مولد - مواد اولیه - میزان و محل مصرف محصول و مسائل جزئی و کلی دیگر باید کاملاً روشن باشد که مؤسسين دچار زحمت و خسارت نشوند .

این نکته را هم اضافه میکنم که باید وامهای بعدی بکسانی داده شود که کارخانه‌جاتی که وارد میکنند برای مملکت مفید باشد .

جلسه دوشنبه تاریخ

(۱۳۳۹/۹/۷) (۱)

(اولین جلسه بعد از مراجعت شاهنشاه از مسافرت سوئد - بلژیک و اتریش است)

۱ - مسئله‌ای که لازم است تذکر داده شود مربوط به جلوگیری از اعزام مأمورین بخارج است - هر سال مبلغ زیادی از بودجه مملکت برای فرستادن عده‌ای که بنام مأموریت - مطالعه - شرکت در کنفرانس و عناوین دیگر بخارج میروند مصرف میشود .

یکعده هستند که مثل اشخاص مستمری‌بگیر برای خود سالی چند نوع مأموریت خارج درست کرده‌اند و هر سال بعنوان شرکت در کنفرانس و غیره بوسائلی متشبث میشوند و موجبات مسافرتی فراهم میسازند - این عده مشخص سالی چندبار از این نعمت استفاده میکنند .

۱ - از این جلسه بعد مربوط به دوره نخست‌وزیری جناب آقای مهندس شریف امامی است .

مجموع هزینه این رفت و آمدها را اگر از لحاظ کرایه طیاره و فوق العاده روزانه و غیره حساب کنید خود مبلغ گزافی است بعلاوه مقداری ارز مملکت هم تلف میشود در صورتیکه بعضی از این کنفرانسها کوچکترین اثر و ارزشی از لحاظ مملکت ندارد .

این موضوع را امروز از این جهت مطرح کردم که متوجه باشید و در قسمت اعزام مأمورین بخارج منتهای دقت را بعمل آورید و جز در موقع ضرورت کسی را بخارج نفرستید . تازه اگر ضرورت هم ایجاب کرد تنها یک نفر بفرستید اعزام هیئت لزومی ندارد - بعلاوه از لحاظ صرفه جوئی سعی کنید که حتی المقدور بنمایندگان سیاسی مقیم همان حوزه مأموریت دهید که در این قبیل کنفرانسها شرکت نمایند و مطالب مربوط بآن کنفرانس را که غالباً چاپ شده یا میشود برای دولت بفرستند .

در هر صورت هیئت دولت باید قبلاً موضوع کنفرانسها را بررسی کند و در صورتیکه مفید و لازم بود اقدام نماید اگر مطلب آنقدرها برای ما ارزش ندارد حتی نماینده محل هم نباید شرکت کند . زیرا وقت او هم نباید بیخود تلف شود .

۲ - راجع بمهاجرت بلژیکیهای کنگو گزارش وزارت امور خارجه را دیدم این گزارش قابل دقت و توجه است - معلوم میشود در میان این مهاجرین همه نوع آدم فنی وجود دارد - خوب است وزارت بهداری از لحاظ طبیب - وزارت صنایع از لحاظ مهندس - وزارت فرهنگ از لحاظ معلمین فنی برای مدارس حرفه ای موضوع را بررسی و توضیحات لازم در این باب از سفراء مربوطه بخواهند و موضوع را از نظر مصلحت و جهات دیگر و همچنین از نظر شرائط استفاده از آنها بررسی نمایند که اگر مانعی نداشت از وجود عده ای از آنان استفاده کنیم .

۳ - از مؤسسين کارخانجاتی که اجازه مونتاژ اتومبیل میگیرند باید تعهد گرفته شود که ظرف يك مدت معین وسیله ساخت قسمت عمده ای از آنرا در خود ایران فراهم نمایند زیرا اگر ملزم نباشند که اینکار را انجام دهند مدتها از امتیازاتی که از لحاظ عدم پرداخت حقوق گمرکی و غیره بآنها داده شده استفاده مینمایند - در صورتی که منظور ما اینست که کم کم خود مردم آشنا بساختن این قبیل چیزها بشوند و در مدت کمی این نوع امور صنعتی را یاد بگیرند یا لاقال قطعات عمده آنرا خودشان در مملکت بسازند .

۴ - وزارت فرهنگ باید علاوه بر تعلیمات علمی روحیه مذهبی و نیروی اخلاقی و معنوی شاگردان را هم تقویت نماید زیرا وجود ایمان

در جوانان و اطلاع آنها بر حقائق تعالیم اسلامی که مترقی‌ترین ادیان جهانست آنها را مسلماً وطن‌پرست - امین - صدیق و پرهیزکار بار می‌آورد .
من معتقدم که از اول خلقت بشر تا کنون هیچ دینی مثل دین مبین اسلام اینهمه اصول اخلاقی را که توأم با فعالیت دنیوی بوده و با ترقیات زمان هم موافق باشد در نظر نگرفته است .

خوشبختانه دین ما با سیر تحولات اجتماعی و سیر تمدن و ترقی بشری موافق و مناسب و منطبق است - حیف است که نونهالان ما از فلسفه و مبانی دین ما اطلاع پیدا نکنند و از کوچکی روح ایمان حقیقی که موجب سعادت واقعی است در آنها پرورش نیابد .

وزارت فرهنگ باید در اجرای این نظر بنحوشایسته‌ای اقدام و ترتیب کار را طوری بدهد که خود شاگردان برای درک این حقائق و معانی رغبت نشان دهند .

پرورش روح اطفال و تهیه مجموعه‌هایی که موجب تقویت ارکان معنوی و اخلاقی و مذهبی باشد هوشیاری خاص لازم دارد که از عهده هر کس ساخته نیست - بنابراین باید از اطلاعات و افکار کسانی که برای اینکار صلاحیت دارند استفاده نمائید و با راهنمایی آنان اقدام کنید .

۵ - در موضوع انجام امور ضروری و عام‌المنفعه که باید در قراء و قصبات کشور انجام گردد مانند ایجاد نیروی برق و احداث جاده‌های فرعی و ساختمان مدارس و درمانگاهها و تهیه وسائل بهداشت و توسعه صندوقهای روستائی کراراً تذکرات لازم داده‌ام ولی هنوز در بیشتر دهات و قصبات اقدام مهمی در این قسمتها صورت نگرفته است .

اعتقاد من اینست که تا این عوامل در تمام قراء و قصبات صورت عمل بخود نگیرد ما در تغییر و بهبود زندگی روستائیان که یکی از هدفهای اساسی است توفیق پیدا نخواهیم نمود - زیرا وجود نیروی برق است که زندگی دیه‌نشینان را بخودی خود تغییر میدهد و عوض میکند .

ایجاد راههای فرعی نه تنها رساندن محصولات آنها را بیاز تسهیل مینماید بلکه در اثر آمد و شد بایکدیگر ارتباط اجتماعی و محیط آنها وسیعتر میگردد و همان وسعت محیط سطح معلومات آنها را بالاتر میبرد .

احداث آموزشگاهها بخصوص آموزشگاههای کشاورزی افق فکر دهقانان و اطلاعات کشاورزی آنها را بازتر و روشن‌تر میسازد .
فراهم بودن وسائل بهداشت نه تنها قدرت جسمانی آنها را برای کار

و کوشش زیادتر میکند بلکه موجب آرامش خیال و رفاه و بهبود معنوی آنها میگردد .

بنابراین دولت باید جداً در ایجاد وسائلی که اشاره نمودم اقدام و قسمتی از هم خود را صرف عمران و آبادی دهات نماید تا دواثلث بیشتر جمعیت مملکت که در محرومیت بسر میبرند بیشتر و بهتر در فعالیتها شرکت نمایند و مملکت آبادتر گردد .

جلسه دوشنبه توخ

(۱۳۳۹ر۹ر۱۴)

۱ - یکی از مسائل اساسی که باید روی آن دقیقاً مطالعه شود موضوع ترن برقی تهران - تجریش و تهران کرج و معابر زیرزمینی خیابانهای پرجمعیت است .

اگرچه قدرت مالی مملکت فعلاً تحمل اینگونه هزینه‌های سنگین را دفعه‌تاً ندارد ولی مطالعه موضوع بمنظور پیش‌بینی و تهیه پروژه آن از امور ضروری است - شاید بخواست خدا و گشایش در امور مالی روزی بتوانیم این طرح‌ها را هم اجرا نمائیم .

اگر بتوانید شرکت‌های داخلی را تشویق نمائید که ترن برقی را با سرمایه خود انجام دهند و با شرائط مناسبی مستقلاً از آن بهره‌برداری نمایند مسلماً از لحاظ منافع مملکت خیلی مفیدتر است و البته درآمد قابل توجهی هم بخود آنها خواهد رسید بهر صورت فعلاً از بررسی لازم و تهیه پروژه اجرای کار و در نظر گرفتن طرق مختلف عملی کردن این نظر غفلت نباید بشود .

۲ - مطالعه شود که از چه طریق میتوان عوارض اختصاصی برای

فرهنگ تحصیل نمود - البته این عوارض نباید طوری باشد که هزینه زندگی مردم را بالا ببرد یا اخذ آن برای مردم ناراحتی و مشکلاتی ایجاد نماید .
یکنوع عوارض محلی را باید وضع کرد که زیاد محسوس نباشد و اثری هم در هزینه زندگی مردم باقی نگذارد - **بهر حال در هر مسئله ای**
از مسائل عمومی توجه بزندگی و رفاه اکثریت مردم در درجه اول است -
در موضوع عوارض هم بطریق اولی این نکته باید مورد نظر باشد .
۳ - اصول اقداماتی که باید تعقیب شود و تکرار آن در هر جلسه یا در هر ماهی لازم بنظر میرسد عبارتست :

از توسعه کشاورزی - ازدیاد تولید محصولات و جلوگیری و دفع آفات نباتی و درختی - تقویت و توسعه صنایع - ایجاد راههای ارتباطی دهات - توسعه فرهنگ ، بهداشت و مدارس حرفه ای و روستائی است - یکی از هدفهای اصلی هم ایجاد دانشگاه شیراز و سایر نقاط کشور است زیرا دانشگاههای مجهز ما را از فرستادن محصل بخارج جز در رشته های تخصصی بی نیاز میکند و گذشته از منافع بی شمار دیگر مقدار زیادی هم در مصرف ارز کشور صرفه جوئی میشود .

۴ - در موقع طرح برنامه پنجساله سوم فرمودند :
سعی شود که درآمد ملی روی میزان هشت درصد پیش بینی شود البته اگر توفیق پیدا نشد پایه را حداقل روی شش درصد بگذارید ولی بدانید که من بهیچوجه در قسمت اخیر راضی نخواهم بود .
البته راه تحصیل درآمد و طرز وصول صحیح مالیاتها را هم باید در نظر بگیرید - علاوه بر پیش بینی های سابق باید منابع درآمد دیگر را از قبیل جنگلها - شیلات جنوب - استفاده از گاز و ایجاد صنعت پتروشیمی و امثال آنها در نظر داشته باشید - ضمناً باید بطور مؤثر تر مردم را ب سرمایه گذاری خصوصی تشویق کنید و اقدامات لازم برای جلب سرمایه های خارجی بعمل آورید .
دستگاههای اداری را برای اینکه کارها بهتر گردش پیدا کند اصلاح نمائید و با اصلاح دستگاه دادگستری وسیله امنیت بیشتر قضائی فراهم سازید زیرا اصلاحات اداری و دادگستری سرمایه داران داخلی و خارجی را ب سرمایه گذاری مطمئن تر میسازد - آخرین یادآوری اینست که گذشته از اجرای برنامه تثبیت اقتصادی موجبات تثبیت مقررات بازرگانی را نیز فراهم نمائید زیرا این مقررات متزلزل که امروز کالائی را ممنوع میکنید و فردا آنرا آزاد میسازید یا بالعکس موجب سلب اعتماد شده است .

۵ - تدابیری اتخاذ کنید که عایدات گمرک و دخانیات بالا برود -
از اشیائی که مخصوص طبقه ثروتمند و پولدار است حق گمرک بیشتری بگیرید
و نرخ گمرک اجناس و اشیاء لوکس را افزایش دهید که حقوق و عوارض
سنگین تری از این قبیل اشیاء و اجناس گرفته شود - زیرا آن کسی که اتومبیل
کادیلاک سوار میشود یا پارچه‌های درجه اول و فانتزری میپوشد اگر صدی
صد هم قیمتش بالا برود برایش زیاد تفاوت ندارد، اما تردیدی نیست که
در زندگی کارگر ورعیت حتی یک ریال هم تأثیر میکند.

۶ - شرکتهای تعاونی وزارتخانه‌ها با دادن یکنوع اعتبارات
مخصوص یا وامهای کم بهره باید کمک نمود که بتوانند اجناس را در موقع
مناسب و از دست اول با قیمت ارزاتتری تهیه نمایند والا اگر این شرکتهای
توانند در موقع ارزانی محصول خریدهای کلی نمایند نمیتوانند اجناس
خود را با قیمت‌های کمتر از قیمت بازار بکارمندان بفروشند.
خوب است یک اتحادیه از تمام شرکتهای تعاونی بمنظور تشریک
مساعی و کمک بایکدیگر تشکیل دهید.

حتی باید یک سازمان مادر بوجود آید که آن سازمان بتواند اجناس
ارزان در فصل مناسب و موقع برداشت محصول تهیه و بین سایر شرکتهای
تعاونی بتدریج توزیع کند.

بهر حال باید بین شرکتهای تعاونی یکنوع اتحاد و وحدت و همکاری
نزدیک برقرار شود که بایکدیگر کمک و تشریک مساعی نمایند و از تجارب
یکدیگر استفاده کنند. منظور عمده اینست که شرکت‌های تعاونی از لحاظ
داخلی خود استقلال کامل داشته باشند ولی از لحاظ روش و سیاست کلی با هم
متحد و هم‌آهنگ شوند.

مساعدتى که آنآ میتوانيد انجام دهید و هیچ اشکالی ندارد اینست که
اجناس انحصاری دولت را بطور نسبه با مدت‌های معین در اختیار آنها بگذارید
که لااقل از این حیث سرمایه آنها تقویت شده باشد.

بدون شك اگر اینکارهائی را که گفتم درست انجام دهید و درست
مراقب باشید خیلی در قیمت‌ها مؤثر است حتی اگر سازمان صحیحی بدهید
میتوانید با تقویت شرکتهای تعاونی وزارتخانه‌ها همیشه قیمت بازار و خارج
را ثابت نگهدارید و در واقع قیمت‌های خارج همیشه تحت تأثیر و کنترل
قیمت‌های شرکتهای شما باشد.

انجام این قبیل کارهای اساسی با اینکه بسیار آسانست نمیدانم چه

سری است که مجربان ما کمتر توفیق پیدا میکنند . همه این مسائل در کشورهای دیگر عمل شده و نتیجه خوب هم گرفته اند - آنها با این قبیل کارها قیمتها را سالهاست ثابت نگهداشته یا اگر هم ترقی کرده خیلی نامحسوس است . این نکته را هم باید اضافه کنم که در دنیا هیچ دولتی نتوانسته قیمتها را بازورتنزل دهد یا ثابت نگهدارد - اگر هم زور اثری داشته اثر آنی و موقتی بوده است . این تجربه را خودمان بکرات کرده ایم و نتیجه مؤثر نگرفته ایم . از طرفی خود مردم هم باید سهم خود با گرانفروشی مبارزه نمایند زیرا همه کس از گرانفروشی ضرر میکند - آنکه جنس خود را بدیگری گرانتر بفروشد باید قهراً جنس دیگری را هم گرانتر بخرد پس همه مردم از گرانفروشی ضرر و خسارت می بینند .

۷ - یکی از مسائلی که همیشه در نظر داشته ام تذکر دهم و متأسفانه فراموش شده موضوع اصلاح زندانها و تغییر وضع آنها است - ساختمان زندانها بخصوص محل زندانهای ولایات که اغلب بناهای آنها قدیمی است بهیچوجه متناسب با اوضاع فعلی مملکت و پیشرفتهای ما در رشته های دیگر نیست و در حقیقت همان معنی اصلی زندان را که جای وحشت آوری باید باشد در نظر انسان مجسم میکند .

باید دولت درصدد باشد که برنامه ای هم برای تغییر وضع زندانهای تمام مملکت روی اصول زندانهای دنیا تهیه نماید .

بطوریکه میشنوم در زندانهای ما جوان و پیر ، قاتلین و جنایتکاران بزرگ با کسانی که خلاف کوچکی مرتکب شده اند و همچنین توده ای و غیر توده ای در یکجا زندگی میکنند و باهم آمیزش دارند - اگر واقعاً اینطور باشد بسیار کار خطرناکی است و باید هر چه زودتر درصدد جلوگیری و رفع بآن برآئید . چطور راضی میشوید کسی را که برای دفعه اول لغزشی پیدا کرده با کسی که فطرتاً جانی است یا با کسی که با قساوت مرتکب قتل یا مرتکب دزدیهای مکرر شده در یکجا نگهداری کنید و آنها را باهم معاشر سازید - مگر نمیدانید که این آمیزشها منجر به دادن تعلیمات خطرناک خواهد شد و جوانی که چند ماه در اثر جرمی غیر مهم بزدان افتاده در اثر معاشرت با مجرمین حرفه ای عنصری خطرناک از زندان خارج میگردد .

امروز در ممالک راقیه وضع زندانها بکلی تغییر کرده و حتی نوع زندانها از لحاظ آزادی کامل یا آزادی محدود شخص زندانی در محوطه زندان ، طبقه بندی شده و محکومین را به تناسب شدت وضع جرائمی که

مرتکب شده‌اند یکی از زندانها میفرستند .
بعلاوه امروز زندانها مفهوم سابق را ندارند وبصورت یکدستگاه تربیتی بمنظور اصلاح محکومین که آنها را گرفتار يك نوع مرض روحی میدانند درآمده است وحتى بعضی جاها اسم آنها سازمان اصلاح انسانی گذاشته‌اند ازاین جهت است که زندان را درمحوطه‌های وسیع دورازشهر بنا نموده ومثل يك آموزشگاه بزرگ منتهی آموزشگاه مقید ومحدود آنها را اداره میکنند .

امروز در اغلب زندانهای ممالك متمدن همه‌جوروسیله برای استفاده زندانیان فراهم است . هر زندان علاوه بر آموزشگاههای متوسطه وعالی برای کسب معلومات علمی ، دارای کارخانه ، مزرعه ودامداری ووسائل دیگر حتی بنائی ومعماری است . زندانیان مجبور هستند درروز هشت ساعت تمام بکار پردازند . البته هرکس درهر رشته‌ای ذوق داشته باشد وارد همان رشته میشود . یکی درکارخانه کار میکند ودیگری درمزرعه ، ازاین جهت است که زندانها بصورت يك کارگاه درآمده ودرهر گوشه‌ای دسته‌ای بکاری که مطابق ذوق آنها است اشتغال دارند - خود زندانهم منبع عایداتی برای دولت وشخص زندانی شده است وزندانی درموقع مرخصی از زندان بایک سرمایه واندوخته‌ای خارج میگردد .

باین نکاتی که گفتم توجه کنید وهرگونه راهی بنظرتان رسید اقدام نمائید و وسائل کار وسرگرمی وتحصیل برای زندانیان فراهم سازید زیرا یکی از سرمایه‌های عمده مملکت نیروی انسانی است که ازاین نیرو ودرهر موقع وهرجا ودرهرگونه شرائطی باید استفاده شود .

جلسه دوشنبه موتخ

(۱۳۳۹/۱۰/۵)

۱ - گزارشی رسیده که این روزها قیمت‌های اجناس مورد احتیاج مردم بالارفته است - باین موضوع و وعده اصناف که قول داده بودند نرخ‌ها را تخفیف دهند رسیدگی نمائید .

یکی از اصول اساسی و نتیجه برنامه تثبیت اقتصادی صحیح مسئله تثبیت قیمت‌ها است . ولی متوجه باشید که منظور من تثبیت قیمت‌های فعلی که بطور تصنعی بالارفته نیست بلکه منظورم تثبیت قیمت‌های عادلانه است در این موضوع بکرات یادآوری‌های لازم را نموده‌ام که دولت باید با مراجعه بآنها عمل کند . باید با مطالعه و تدابیر لازم بعضی قیمت‌ها را پائین آورد . یکی از آنها موضوع کرایه مسکن است - وقتی واحد ارتش بشیراز نرفته بود يك خانه كوچك دویست تومان کرایه‌اش بود ولی بعد همان خانه کرایه‌اش به ششصد تومان رسید این نوع بالارفتن‌ها را میگویند بی تناسب و بی ترتیب ، البته قیمت‌ها بالارفته برای اینکه تقاضا زیاد است چون مردم میخواهند زندگی بهتر و مرفه‌تری داشته باشند - کسی که پانچ بچه دريك اطاق زندگی میکرد حالا میخواهد سه اطاق در اختیارش باشد ، آنها حق

دارند دولت هم مکلف است که وسیله زندگی بهتر و مرفه‌تری برای مردم فراهم کند - بهر حال برنامه خانه‌سازی را اینقدر توسعه دهید و مردم را هم در خانه ساختن تشویق و کمک کنید که خود بخود مال‌الاجاره‌ها پائین بیاید .

۲ - فرمودند : گزارشی راجع به قیمت سردخانه شیراز رسیده که بامقایسه قیمتی که برای سردخانه پنجه‌زرتنی تهران تعیین شده تفاوت آن بسیار فاحش است و موجب تعجب و حیرت است .

نخست‌وزیر باید باین موضوع دقیقاً رسیدگی و پس از مقایسه شخصاً علت تفاوت را روشن و گزارش نماید .

۳ - در موضوع منابع مالی برنامه پنج‌ساله سوم فرمودند :

پرنسب کلی اینست که درآمد کشور را از محل نفت بمصرف کارهای عمرانی و صنعتی برسانیم و برای بندر سازی و راه‌ها و صنایع پتروشیمی از درآمدهای دیگر و وام‌های خارجی استفاده نماییم .

باید در تنظیم برنامه‌های تفصیلی برنامه سوم امور کشاورزی بخصوص عمران دهات را در درجه اول مورد توجه قرار دهید .

۴ - موضوع جلب سیاحان خارجی از مسائل مهمی است که از لحاظ اقتصادی وجهات دیگر باید مورد نظر دولت واقع شود و نقشه‌هایی برای عملی کردن این منظور طرح گردد .

جلب سیاحان امروز برای بعضی کشورها منبع درآمد سرشاری شده است - مملکت ما پیش از ممالکی که امروز از وجود سیاحان استفاده سرشاری می‌برند دارای مناظر زیبا و نقاط تاریخی و جالب و دیدنی است - در هیچ نقطه دنیا چنین آثار خیره‌کننده‌ای که در اصفهان وجود دارد پیدا نمی‌شود .

اگر برنامه صحیحی درین مورد اجراء گردد و پای سیاحان خارجی در ایران باز شود گذشته از منافع اقتصادی و درآمدهای قابل توجهی که عاید مملکت میشود بتوسعه فرهنگ و توسعه صنایع دستی و محلی هم کمک خواهد کرد زیرا در اثر تماس و آمیزش مردم با افراد ملل مختلف که از نقاط دنیا می‌آیند سطح فرهنگ و اطلاعات آنان بالا میرود و صنایع دستی محلی وسعت می‌یابد زیرا هر مسافری مایل است یادگاری از کشوری که بآن مسافرت نموده همراه داشته باشد .

در پیش‌بینی‌هایی که درینخصوص خواهید کرد این نکته را فراموش نکنید که راه خوش رفتاری و ابراز مهربانی و حسن سلوک مردم را نسبت بمسافرین خارجی در نظر بگیرید . اگر می‌خواهید پای توریست در ایران

بازشود باید تسهیلاتی از لحاظ ورود و توقف آنها فراهم کنید و تشریفات عادی را از بین ببرید - کسی که از نماینده سیاسی شما ویزای ورود گرفته دیگر اینقدر در کار او کنجکاوی نکنید - طوری نکنید که موقع ورود و خروج دچار مشکلات و سختگیریهای مأمورین گمرک شوند .

۵ - برای بهداشت مدارس هم ترتیب بهتری بدهید که به بهداشت دانشجویان توجه بیشتری بشود - تشکیلات ناقص فعلی کافی نیست و با توسعه مدارس و ازدیاد محصلین بهیچوجه تناسب ندارد و رفع احتیاج نمیکند .

يك وقت نظر من این بود که بهر طفلی روزی يك لیوان شیر مجاناً داده شود - در اجرای این نظر و نظرات لازم دیگر يك بررسی دقیق بعمل آورید و وضع بهداشت مدارس را روی اصول صحیحی مرتب و منظم نمائید. اصلاً وظیفه وزارت بهداری است که يك سازمان اختصاصی برای رسیدگی به بهداشت مدارس که کاملتر و مجهزتر از سازمان ناقص فعلی باشد بوجود آورد.

جلسه دوشنبه توخ

(۱۳۳۹ر۱۱ر۲۴)

۱ - اولین کار دولت بمحض افتتاح مجلس تقدیم بودجه کشور است .
وزراء ازحالا باید تمام قوای خود را صرف پیدا کردن راههای
درآمد بیشتر نمایند - چون امسال کمکی بما نمیرسد برای افزایش بودجه
هیچ دستگاهی نباید از پنج درصد بیشتر تقاضا کند . بآرتش هم دستور داده ام
بودجه سال ۱۳۴۰ را روی حساب پنج درصد اضافه قرار دهند و انتظار بیشتری
نداشته باشند - مبنای بودجه هر وزارتخانه برای سال آتی همین بودجه سال
جاری بعلاوه پنج درصد اضافه است .

اگر همین پنج درصد راهم نتوانستید تأمین کنید هیچ اشکالی ندارد
که بودجه هر وزارتخانه را عیناً معادل بودجه سال جاری تنظیم نمایید .
ما باید باحذف هزینه های زائد و صرفه جوئی کامل و سعی کافی برای
تحصیل درآمد بیشتر ترتیبی بدهیم که برای کمک ببودجه کشور از هیچ دستگاهی
انتظار کمک نداشته باشیم .

دربودجه نویسی فورمول سابق را که چند نفر مینشستند و روی
ارقام سابق بودجه مینوشتند تغییر دهید - تصمیم بگیرید که روی واقعیات

بودجه نویسی کنید - برای پیدا کردن درآمد جدید ابتکار بخرج دهید و نقشه صحیح و عملی بکشید .

در تنظیم بودجه مهمترین اصلی را که باید در نظر داشته باشید رعایت نمائید موضوع اجرای برنامه تثبیت اقتصادی است ، سایر مسائل در مقابل این اصل تحت الشعاع است .

بنابر این هیچگونه هزینه ای نباید مغایر با برنامه تثبیت اقتصادی باشد .
در سال آتی پرداخت دویست و پنجاه میلیون تومان بانك ملی بابت وامهای دولتی امری ضروری و حتمی است که باید برای اجرای آن به ترتیب است خود را آماده نمائید .

من همواره خاطر نشان کرده ام که با اقتصاد ناسالم کار مملکت بجائی نمیرسد - طریق سالم اینست که تورم در پول رایج کشور یا کمبود در ارز خارجی ایجاد نشود و وضع مطمئنی بوجود آید که سرمایه داران خارجی و داخلی با اطمینان و بدون دغدغه خاطر در رشته های مختلف سرمایه گذاری نمایند .
بنابر این با در نظر گرفتن اصول برنامه تثبیت اقتصادی باید در کلیه امور مالی بطور سالم عمل شود و برای اجرای منظور باید هر گونه سختی و مشکلی را تحمل کنیم تا آینده مملکت تأمین گردد .

ما میخواهیم با در نظر گرفتن مقدمات مالی خود پیش برویم و کوشش کنیم که دست احتیاج پیش کسی دراز نکنیم . اینست هدف ما و بهمه شما هم توصیه میکنم که برای نیل باین هدف کوشش کنید و مساعی لازم بکار برید .
بهر حال در تنظیم بودجه نهایت دقت بخرج دهید و يك هیئت سه نفری از افراد مطلع تعیین کنید که به وزارتخانه ها بروند و بودجه آنها را دقیقاً و قلم بقلم رسیدگی نمایند و اقلام زائد و هزینه های غیر لازم و ضروری را حذف کنند و بودجه را بر اساس صحیحی تنظیم نمایند .

منظورم اینست که سیستم رونویسی از بودجه را تغییر دهید و با در نظر گرفتن احتیاجات حقیقی مملکت بودجه را بر اساس برنامه های لازم و برنامه های عملی تهیه نمائید .

باز تکرار میکنم که بطور خلاصه دستور من اینست که در بودجه اصول برنامه تثبیت اقتصادی را حتماً رعایت کنید و پایه بودجه هر دستگاهی را بر اساس واقعیات بگذارید و پرداخت قسمتی از طلب بانك ملی را هم پیش بینی نمائید و هر گونه خرج اضافی را موقوف بوصول درآمد بیشتر نمائید .

۲ - مدتی است موضوع قانون تمام وقت استادان مورد بحث و مذاکره

است ولی هنوز دولت اعتبار آنرا تأمین نکرده است این مسئله یکی از کارهای اساسی برای دانشگاهها است زیرا استاد علاوه بر اینکه وقت بیشتری برای مطالعه پیدا میکند تماس دائم او با شاگردان موجب وجود يك رابطه معنوی و حقیقی بین او و شاگردانش خواهد شد و این امراثرات مفیدی دربردارد . در حال حاضر بعضی از استادان با داشتن کارهای مختلف در خارج اساساً تدریس در دانشگاه را يك امر فرعی و موقتی و اضافی میدانند و آن دلبستگی که لازمه کار شریف معلمی است ندارند - از طرفی شاگردانهم باین قبیل استادان علاقه پیدا نمیکنند - باید این موضوع حقیقتاً حل شود و استاد فقط بکار تعلیم که از شرافتمندانهترین و افتخارآمیزترین کارها است بپردازد . استادی که در خارج مشغول زدوبند سیاسی یا کارهای دیگر است هیچوقت نمیتواند آنطوریکه وظیفه دارد و لازمه شغل اوست وقت خود را صرف تدریس نماید - اصولاً چنین شخصی حوصله ندارد تدریس کند و بقول خود شاگردها از روی جزوه يك صفحه دیکته بشاگردان میگوید و فرامیگذارد . باید وسائلی فراهم کرد که شاگردان رو به هدف مقدس خود یعنی کسب دانش و فضیلت و کمال گام بردارند و استادان بیدریغ و خالصانه تجربیات و معلومات خود را در اختیار آنها بگذارند تا وقت عزیز آنها بیهوده تلف نشود . آنچه در دانشگاه در درجه اول اهمیت دارد و علت غائی وجود آنست تقویت پایه علمی دانشجویان است و این تقویت صورت نمیگیرد مگر وقتی که وسائل و عوامل مادی و معنوی آن فراهم شود - یکی از این وسائل اجرای قانون تمام وقت استادانست - زیرا انحصار کار استاد بتعلیم و هدایت و رسیدگی بحال شاگردان كمك مؤثری در پیشرفت و تقویت پایه علمی آنان خواهد بود .

۳ - گزارشهای بازرسان شاهنشاهی خیلی بادقت تهیه میشود - معلوم است که روی علاقه بکارها رسیدگی میکنند اخیراً راجع به میناب باندازه يك كتاب گزارش داده بودند - در هر قسمت بررسیهای کامل و دقیق شده بود . در قسمت زراعت آنجا و اینکه چه نوع زراعتی میشود و چه نوع نمیشود و چه کارهایی باید کرد توضیحات مفصلي داده اند .

حسن کار اینست که ارائه طریق هم نموده اند - دولت باید باین گزارشها رسیدگی کند و روی آنها عمل و اقدام نماید که زحمات و بررسیهایی که شده هدو نرود .

۴ - بعضیها معتقدند که شصت و چند میلیون بودجه وزارت بهداری کافی نیست منهم تصدیق دارم ولی بودجه بهداری ما منحصر باین مبلغ نیست

بلکه تمام وجوهی که در دستگاههای مختلف صرف میشود باید جمعاً احتساب گردد - زیرا هر دستگاهی بودجه جداگانه‌ای برای بهداری دارد - اگر همه رویهم حساب شود آنوقت معلوم میشود مبلغی که بمصرف بهداری مملکت میرسد چقدر است .

اگر دولت میتواندست اموری را که بصورت (دوبل آمپلوا) در وزارتخانه‌های مختلف انجام میگیرد همه را در وزارتخانه‌ای که تناسب داشته باشد متمرکز سازد علاوه بر اینکه مجموع رقم آن جلب توجه میکرد از بسیاری هزینه‌های زائد هم جلوگیری میشد و کارها هم بهتر و هم آهنگ‌تر انجام میگرفت .

منظورم اینست که مثلاً در هر جا بعنوان آموزش مؤسسه‌ای ایجاد شده یا کلاسی اختصاصی تشکیل یافته است میباید همه در وزارت فرهنگ متمرکز شود ، یا هر جا عنوان بهداشت و بهداری یا بیمارستان دارد باید تحت نظر وزارت بهداری درآید .

راجع باینموضوع قبلاً هم تذکر داده شده بود ولی ندیده‌ام که دولت اقدامی انجام داده باشد .

یکی از جلسات هیئت دولت در پیشگاه شاهنشاه